

N. GILOJEVA, S. RUDAKOVA

**KARJALAN KIELEN LIVVIN
MURDEHEN ALGUKURSU**

Petroskoi
2009

Ven'an Federatsien Opastundan Aziihuoldo
Petroskoin valdivonyliopisto

N. Giljeva, S. Rudakova

**KARJALAN KIELEN LIVVIN
MURDEHEN ALGUKURSU**

Группа ВКонтакте "Karjalan alkuperäiset rahvat"

Petroskoi
2009

ББК 81.2
УДК 811.511.1
Г472

Рецензенты:

зав. кафедрой карельского и вепсского языков ГОУ ВПО
«Карельский государственный педагогический
университет», к. ф. н. О. М. Жаринова,
преподаватель кафедры карельского и вепсского языков
ГОУ ВПО «Петрозаводский государственный университет»,
к. ф. н. Т. В. Пашкова

Печатается по решению редакционно-издательского совета
Петрозаводского государственного университета

Гилоева, Н. М.

Г472 Вводный курс карельского языка: Учеб. пособие /
Н. М. Гилоева, С. В. Рудакова. – Петрозаводск:
Изд-во ПетрГУ, 2009. – 170 с.

ISBN 978-5-8021-1045-4

Учебное пособие предназначено для студентов I курса специализации «Карельский и финский языки и литература» (ливвииковское наречие). Оно содержит краткий грамматический материал, упражнения, диалоги. Пособие предназначено для аудиторной и самостоятельной работы.

ББК 81.2
УДК 811.511.1

ISBN 978-5-8021-1045-4

© Гилоева Н. М.,
Рудакова С. В., 2009
© Петрозаводский
государственный
университет, 2009

LUGU 1

KIRJAIMIKKO

A a [aa]	K k [koo]	Ž ž [žee]
B b [bee]	L l [el]	T t [tee]
Č č [čee]	M m [em]	U u [uu]
D d [dee]	N n [en]	V v [vee]
E e [ee]	O o [oo]	Y y [yy]
F f [ef]	P p [pee]	Ä ä [ää]
G g [gee]	R r [er]	Ö ö [öö]
H h [hoo]	S s [es]	' [pehmendys-
I i [ii]	Š š [šee]	merki]
J j [jii]	Z z [zee]	

1. Luve sanat

Aberi, aigu, andua, astuo
 Brihačču, buabo, bauhie, burbettua
 Čiučoi, čyöttö, čakata, čurata
 Died'oi, diädö, diivie, dogadie
 Ehty, elätti, eliä, ellendiä
 Fatieru, feršali, firnie, fuknie
 Garbalo, griba, gostie, gostittua
 Hebo, heiny, huogavuo, hypätä
 Ikkun, iäni, istuo, itkie
 Joukko, järvi, jaksavuo, juvva
 Kala, kodi, kirjuttua, kzyö
 Lapsi, laukku, leikata, lugie
 Meččy, muamo, mennä, muata
 Naine, nenä, nevvuo, nähtä
 Očču, opastui, opastuo, ostua
 Pereh, piha, paista, pakita
 Rahvas, randu, rippuo, ruadua

Seiny, sizär, salvata, seizuo
Šalgu, šipainiekku, šuorita, šupettua
Zirkalo, zerku, zuahari, zvonie
Žiivattu, žiäli, žuarie
Tuatto, tytär, tiediä, tuvva
Ukko, uksi, uidua, unohtua
Velli, vuozi, valmistua, vastata
Yksi, yö, yhtyö, yöksyö
Äijy, ähkätä
Öhkeh, öntästyö

*Pehmendysmerkii kirjutetah kirjaimen piäle oigies
puolespäi (t', d', l', n', r', s')*

a, o, u

n'aba, n'okku, vil'l'u, t'outa, died'oi, n'auguo, lad'd'ata,
Kat'a, Tan'a, Val'a

e, i, ä, ö, y

nero [n'ero], late [lat'e]

**2. Kiännä sanat. Kirjuta net peräkkäi kirjaimikkuo
myöte.**

Koiru, čidži, ystävy, briha, tuli, zirkalo, meččy, hammas,
opastai, eläkeh, šlöpoi, jalgu, uni, fatieru, počči, abu, tyttö,
lapsi, sana, nenä, puu, taivas

**3. Luve da kiännä tekstu. Kirjuta sanat pehmendysmer-
kinke tetrattih.**

Nämmä lapset ollah Van'a da Ol'a. Hyö tul dih Vas'a –
died'oin luo gostih. Died'oi kučču armahii bunukkoi "minun
pun'ut". Omile "pun'uloile" died'oi keräi tävven poimičun
muur'oidu. Ehtän lapset sidä syödih-n'aglutettih.

Konsonantat: b, č, d, f, g, h, j, k, l, m, n, p, r, s, š, z, ž, t, v
Geminuatat (kahtendetut konsonantat): čč, kk, ll, mm, nn, pp, rr, ss, šš, tt, vv
počči, lukku, villu, hommu, kannikko, pappi, serrat, vuassu, bošši, tuatto, syvvä

Vokalit

Lyhyöt vokalit

a – paha, pada
ä – hyvä, hädä
e – veneh, pereh
i – veri, merki
siiriči, piiri, viizi
o – kolo, hebo
ö – pöly, köbelö
u – pučči, uni
suuri, tuuli, kuuzi
y – kyly, lehmy
kynäl

Pitkät vokalit

ii – pii, kiini,
uu – puu, luu,
yy – pyy, syy,

Vokalin piduhuos toiči riippuu sanan merkičyus: ezim. *tuli* – *tulii* – *tuuli*.

4. Viivua sanois pitkät da lyhyöt vokalit

Uudine, piha, tyyni, seiny, tulii, puu, late, kuu, viga, pyy, kniigu, hiihtiä, piirdin, jänöi, tuuli, lumi, päčči, kezä

5. Luve runo iäneh. Lövvä runos sanat, kudamis on pitky vokali:

Karjalaine sana

Kuule, pagize omal kielel,
Kuni on vie kenenkê paista.
Kuni sizär, velli on rinnal,

Heile karjalan kielel vastua.
Sinä tuskua et tiijä sidä,
Gu et olluh vierahal rannal.
Sie kai toizin sanella pidäy.
Sie se ei päi karjalan sana.

Sie gu sanazen oman kuulet,
Rounu siivil temmatah ilmah.
Rounu omal rannalpäi tuuli
Nostau kynnälet sinun silmih.
Toiči elos sanazen mejjän
Rajois läbi loitokse kandau.
Sanoil sežo, gu rahvahil meil,
Kuule, sežo on oma randu.

Tiä se pidäy, kuundele hyvin,
Kui se pajois, paginas heliäy.
Polvien mennyzien mieli syvä
Mejjän karjalan sanas eläy.

Z. Dubinina

Diftongat

ua	mua, buabo, ruadua
iä	piä, siä, vediä
uo	tuomi, vuozi, sanuo
yö	yö, työndiä, myö
ie	tie, kieli, mieli, lähtie
ai	aigu, maido, kai, katkai
oi	oigei, koiru, sanoi
ui	uinota, kuivu, kučui
ei	eineh, leiby, langei

äi	äijy, päivy, ähkäi
öi	mieletöi, söi, möi
yi	kylyine, kyzyi, öntästy
au	aunu, laukku, ostau
ou	ounas, loukko, poudu, sanou
äy	täyzi, vedäy
öy	löyly, höyhen, kävelöy
eu	reunu, leugu
iu	kiuru, čiučoi, kukkiu
ey	keyhy
iy	liygiläine, eččiy

6. Luve tekstu, lövvä sanat pitkien vokaliloin da diftongoin kel.

Yöl

Pimenöy. Tulou yö. Yöl kai elävät muatah. Kanat lennetäh yöpuuloile. Linnut ollah puuloin oksil. Hirvet, hukat, kondiet, jänöit muatah ken kus. Oravat peitytäh kololoih. Ei ole undu vai tuikkailinduloil. Net vardoijah hiirilöi.

(Tekstu on otettu Aberi-kirjas)

Triftongat

7. Sano oigieh.

uau	uou
kaimata – kaimuan – kaimuau	sevota – seguon – seguou
kopata – koppuan – koppuau	nel'l'uta – nel'l'uon – nel'l'uou
vastata – vastuan – vastuau	tuvva – tuon – tuou
paikata – paikkuan – paikkuau	juvva – juon – juou luvva – luon – luou

ieu

ruveta – rubien – rubieü
 langeta – langien – langieü
 šuorita – šuorien – šuorieü

iäy

kezrätä – kezriän – kezriäy
 ähkätä – ähkiän – ähkiäy
 lykätä – lykkiän – lykkiäy

yöy

syvvä – syön – syöy
 myvvä – myön – myöy
 lyvvä – lyön – lyöy

iey

kerritä – kergien –
 kergiey
 hävitä – hävien – häviey
 levitä – levien – leviey

8. Luve virkehet, ozuta pitkät vokalit, diftongat da triftongat.

Tänäpäi myö kävyimmö meččäh. Häi ainos midätahto kaimuau. Huomei hyö ollah kois. Kaži syöy kalua. Egläi emmo nähnyh teidy. Tuatto mečas kuadau puudu. Naine myöy lihua. Siepäi nägyy mejjän kodi. Koiru hyppiäy aijas piäliči. Laukas oli äijy rahvastu. Vaza juou vetty. Älgiä kuunnelkua häнды. Lena tuou sinun kirjan tänäpäi. Oksal istuu pyy.

Vokalisobu

Tagavokalit	-a, -o, -u (+ -e, -i)	ikkun, sana, kirjutin, lammas
Ezivokalit	-ä, -ö, -y (+ -e, -i)	tyttö, häнды, päivy, kylä

kaččuo – kaččou – kačommo – kačotto – kačotah

meččästä – meččästäy – meččästämmö – meččästättö – meččästetäh

Poikkevus: 1) yhtyissanat (ezim. meččypočči, heinykuu, yksikai)

2) sanat liittehienke -bo, -go, -häi (minägo, lapsihäi, midäbo).

9. Kirjuta enzimäi kai tagavokalizet, sit ezivokalizet sanat.
muamo, kodi, siä, lammaš, käzi, jalgu, opastui, stola, kirjutin,
piä, mägi, lehmy, bošši.

LUGU 2

KYZYMYS – VASTAVUS

Tervehtys-, hyvästely- da kiitändysanat:

Terveh!

Terveh teile!

Terveh taloih!

Vastata: Terveh! – Tule (tulgua) terveh!

Jiä (jiägiä) tervehekse. – Mene (mengiä) jumalanke.

Kuulemizih. – Kuulemizih (telefonas).

Sano tervehytty.

Näimmökseh.

Nägemizih.

Huomeneh sah.

Ezmässargeh sah.

Ole hyvä (olgua hyvät)!

Passibo (kiitos)!

Suuret passibot!

Tervehekse!

Ei mil.

Andiekse.

Persounupronominat da persounupitättehet:

Minä -n

Sinä -t

Häi -u/-y

Myö -mmo/-mmö

Työ -tto/-ttö

Hyö -h

Ken sinä olet? – Minä olen Anni.

Kuibo sinun nimi on? – Minun nimi on Anni.

Kuibo sinuu kučutah? – Minuu kučutah Anni.

1. Kirjuta nimi.

Ken sinä olet?

Minä olen

2. Kirjuta oikei persounupiäteh.

kirjuttua – myö kirjuta-

ellendiä – häi ellendä-

sanuo – työ sano-

paista – minä pagize-

lugie – myö luve-

kiändiä – sinä kiännä-

vallita- työ valliče-

tervehtie – häi tervehti-

Verbit *olla, eliä, paista*

Olla (ole-, ol-)

minä olen

sinä olet

häi **on**

myö olemmo

työ oletto

hyö **ollah**

Eliä (elä-)

minä elän

sinä elät

häi eläy

myö elämmö

työ elättö

hyö eletäh

Paista (pagize-, pais-)

minä	pagizen
sinä	pagizet
häi	pagizou
myö	pagizemmo
työ	pagizetto
hyö	paistah

Minä olen Miikul Sem'onov. – Oletgo sinä Miikul Sem'onov?

Minä olen opastui. – Oletgo sinä opastui?

Minä olen karjalaine. – Oletgo sinä karjalaine?

Minä elän Karjalas. – Elätgo sinä Karjalas?

Minä pagizen karjalakse. – Pagizetgo sinä karjalakse?

3. Kui kedä kučutah?

Malli: neidine – Ol'a Kenbo se neidine on? – Se neidine on Ol'a

brihačču – Paša

naine – Vera

mies – Miša

tämä ristikanzu – Sergei

lapsi – Maša

4. Luaji mallin mugah.

Malli: Ongo Peša ven'alaine? – Muga, Peša on ven'alaine. – Ei, Peša ei ole ven'alaine.

– Ongo Lena karjalaine?

– Ongo Mikko suomelaine?

– Ongo Nataša ukrainalaine?

– Ongo Tiina eestiläine?

– Ongo Ira vepsäläine?

– Ongo Rainer saksalaine?

– Ongo Volmar ruoččilaine?

– Ongo Agata englantilaine?

5. Luve vuoropagin. Luaji oma mallin mugah.

– Ken sinä olet?

– Minä olen Ivan Petrov.

– Oletgo sinä opastui?

– Muga, minä olen opastui.

– Oletgo sinä karjalaine?

– En, minä olen ven'alaine.

– Elätgo sinä Ven'al?

– Muga, minä elän Ven'al.

– Pagizetgo sinä ven'akse?

– Minä pagizen ven'akse.

6. Vastua kyzymyksih.

*Pagizetgo sinä karjalakse? – Pagizen hyvin/ vähäzen pagizen
/ylen pahoi /en pagize, ga ellendän*

Pagizetgo sinä suomekse?

Pagizetgo sinä ven'akse?

Pagizetgo sinä ruočikse?

Pagizetgo sinä englantikse?

7. Luaji kyzymykset annettuloih virkehih.

Minä olen Santeri Mäkinen.

Minä olen kiändäi.

Minä olen suomelaine.

Minä elän Suomes.
Minä pagizen suomekse.

8. Pane salbavomerkilöis olijat verbit oigieh muodoh.

Minä (paista) _____ karjalakse.
Sinä (olla) _____ karjalaine.
Buabo (paista) _____ ven'akse.
Died'oi ainos (paista) _____ karjalakse.
Myö (eliä) _____ Suomes.
Työ (eliä) _____ Ven'al.
Hyö (olla) _____ ruoččilazet.

Mi(bo) tämä (neče, se, tai) on?

Ken(bo) tämä (neče, se, tai) on?

TÄMÄ ON...

NEČE ON...

SE ON...

TAI ON...

Mi tämä on? Tämä on kirju.

Mi se on? Se on kirjutin.

Mi tai on? Tai on liimu.

Ken tämä on ? Tämä on briha

9. Luaji kyzymys nämmih sanoih mallin mugah.

Malli: *Tyttö – Ken tämä on? Tämä on tyttö.*

Avain – Mi tämä on? Tämä on avain.

Jogi, kirjutin, brihačču, tetratti, kodi, liha, levo, kondii, late, poigu, ikkun, mua, sizär, seiny, järvi, tytti, polgupyöry, inehmine, hyppynuoru, kuva, muamo, luokku, died'oi, stuulu, kostepiirdin, viivatin, briha, terendin, buabo, neidine, lapsi.

Mittuine? Mittuzet?

10. Luaji kyzymys da vastua sih.

Malli: Mittuine taivas on? – Taivas on harmai.

lapsi – pieni	buabo – sogei
puu – korgei	veičči – terävy
meččy – sagei	ast'e – puuhine
laudu – levei	lehti – vihandu
kodi – suuri	kylä – suuri

11. Kirjuta adjektiivat, kudamil on vastaine merkičys.

Il'l'u on sangei, a Miikul on _____.

Buabo on vahnu, a hänen bunukku on _____.

Tietokoneh on kallis, a kirjutin on _____.

Štanit ollah puhtahat, a paidu _____.

Kirves on terävy, a veičči _____.

Kezäl siä on lämmin, a talvel _____.

Tämä järvi on madal, a se _____.

Tämä brihačču on hyvä, a se _____.

12. Luaji mallin mugah.

a) *Malli: Käzipaikku on puhtas. – Mittuine käzipaikku on? – Ongo se puhtas? – Ongo se ligahine?*

Puu on pitky. Tämä naine on sangei. Kylä on suuri. Tie on levei. Paidu on muzavu. Ruado on kebjei. Rengi on jugei. Mies on vahnu. Pertti on pimei. Kodi on madal. Syömine on magei. Tyttö on hyvä.

b) *Malli: Tämä on reppu (suuri). – Ongo tämä reppu suuri? – Tämä reppu ei ole suuri, se on pieni.*

Tämä on kaži (harmai)

Tämä on lindu (kirjavu)

Tämä on pertti (pimei)

Neče on rengi (tyhjy)

Neče on hiiri (pieni)

13. Ližiä pädevy adjektiivu.

1. Hänel on ... tukat.
2. Kažil on ... häнды.
3. Muaman silmät ollah ...
4. Sinun reppu on ...
5. Tuatan piäs oli ... hattu.
6. Died'oil on ... pardu.
7. Tämä ruado on ...
8. Havvin hambahat ollah ...
9. Sizären lapsi on ...
10. Sinul on ... taba.
11. Teijän kodi on ...
12. Huondeksel taivas oli ...
13. Tämä on ... puu.
14. Nämmä alazet ollah ...
15. Egläi oli ... pakkaine.
16. Vezi on ...
17. Kezäkuul yö on ...
18. Neče koiru on ...
19. Meijän pereh on ...
20. Se luvendo oli ...

14. Luve vuoropaginat. Luaji oma.

- Mibo tämä on?
- Tämä on n'amu.
- Mittuine se on?
- Se on magei.

- Mittuine linnu Suojärvi on?
- Se on pieni. Se ei ole suuri.

- Mittuine Anus on?
- Se on ylen vahnu linnu.

- Ongo Kostamus vahnu linnu?
- Ei, se ei ole vahnu, se on nuori.
- Ongo se suuri vai pieni?
- Se ei ole suuri, eigo pieni.
- Ongo se mieldykiinnittäi linnu?
- Muga, se on ylen mieldykiinnittäi.

15. Kiännä karjalakse.

- Что это?
- Это подушка.
- Какая она?
- Это маленькая мягкая подушка.

Что это? – Это дом. – Какой он? – Он большой. – Он новый? – Нет, он старый.

16. Ližii pädevät kyzymyssanat virkehiih.

- _____ Petroskoi on? – Se on linnu.
- _____ linnu Petroskoi on? – Se on pieni.
- _____ tai on? – Tai on tigru.
- _____ tigru on? – se on suuri kaži.
- _____ se on? – Se on ylen suuri.

17. Min värine (karvaine) tämä on?

Sanasto: Mustu, sinine, valgei, keldaine, vihandu (heinänkarvaine), harmai, valpas, valpahansinine (taivahankarvaine), ruskei, valpahanruskei, tulenkarvaine (tulenuskei, verenkarvaine), vidivalgei, kullankarvaine, voinkarvaine, maksankarvaine, kirjavu, kukakas, keldu-ruspakko, erivärine.

17. Min värine on?

Banuanu, vezi, lumi, nagris, hiiri, heiny, päiväine, tomuattu, rouzu, kaži, hukku, Ven'an lippu, Karjalan lippu.

18. Vastua kyzymyksih.

Min karvaine čiučoï on?
Ongo se lindu?
Mittuine se on?
Min karvaine kondii on?
Ongo se žiivattu vai elätti?
Mittuine se on?

Min karvaine reboï on?
Ongo se lindu?
Mittuine se on?
Min karvaine jänöï on?
Ongo se elätti?
Mittuine se on?

19. Luve da kiännä virkehet. Keksi kyzymys joga virkeheh.

Mua on mustu. Kaži on harmai. Died'oin tukat ollah harmuat. Puun lehtet ollah erivärizet. Lumi on valgei. Heiny on vihandu. Mekko on valpas. Late on maksankarvaine. Kananpoigaine on keldaine. Miehen štanit ollah muzavat. Taivas on sinine. Ehtypäiväine on verevy. Paikku on buolankarvaine. Paidu on ruskei.

20. Luve vuoropagin. Keksi oma.

- Pane piäle tämä **valpas** paidu.
- Tahton panna **muzavan**.
- Tänapäi on ylen räkki, **mustu** ei päi.
- Sehäi ei ole mustu, **muzavanruskei** on.
- Yksikai hiestyt moizes. Minä panen piäle **keldazen** pluat'an.
- Eigo se ole **tulenkarvaine**? Onhäi sinul **vidivalgei** pluat't'u.
- Minul vie on **valpahansinine**, **vihandu**, **kirjavu** – joga värii löydyy.
- Voit sit vaihtella.

21. Väritä kuva:

- 1) keldaine
- 2) maksankarvaine
- 3) sinine
- 4) harmai
- 5) ruskei
- 6) vihandu

Verbin persounupätttehet:

- n	- mmo/ - mmö
- t	- tto/ - ttö
- u/ - y	-h

opastuo (opastu-)

minä opastu-**n** myö opastu-**mmo**

sinä opastu-**t** työ opastu-**tto**

häi opastu-**u** hyö opastu-ta-**h**

ruadua (rua-, ruada-)

rua-**n** rua-**mmo**

rua-**t** rua-**tto**

ruada-**u** rua-ta-**h**

22. Taivuta verbit ellendä (ellendä-) da kyzyö (kyzy-).

Verbin kieldomuvvot

Ei – kieldosanan taivutus:

- en - emmo

- et - etto

- ei - ei

olla

en ole emmo ole

et ole etto ole

ei ole ei olla

opastuo (opastu-)

minä **en** opastu myö **emmo** opastu

sinä **et** opastu työ **etto** opastu

häi **ei** opastu hyö **ei** opastu-ta

23. Pane verbit kieldomuodoh.

Ruadua, eliä, paista, kyzyö.

Kus?

Kus sinä elät? Petroskois, Essoilas, Alavozes
pienes kylās, čomas hierus,
suures linnas
Karjalas, ! Ven'al
kois, yhteiskois

Kus sinä opastut? yliopistos, školas
Minä opastun Itämerensuomelazien
kielien da kul'tuuran tiedokunnan
karjalan da vepsän kielen ozastol.

Kus sinä olet? pihal, pihas, puistos, pertis,
laukas, lagevol, tiel

laukk <u>u</u> – lauk <u>a</u> s, paikk <u>u</u> – paik <u>a</u> s hier <u>u</u> – hier <u>u</u> s, puz <u>u</u> – puz <u>u</u> s heiny – hein <u>a</u> s, seiny – sein <u>a</u> s kyly – kyl <u>y</u> s, sygyzy – sygyz <u>y</u> s pert <u>i</u> – pert <u>i</u> s, kod <u>i</u> – ko <u>i</u> s pieni – pien <u>e</u> s, jog <u>i</u> – jove <u>s</u>
--

24. Luaji mallin mugah.

Malli: Tämä on kodi. – Kus Maša on? – Maša on kois.

Tämä on laukku.

Se on kirikkö.

Neče on škola.

Tai on yliopisto.

Tämä on piha.

Se on kirjasto.

Neče on kyly.

Tai on hieru.

25. Kyzy da vastua.

Malli: sinä – Moskovu – Kus sinä olet? – Minä olen Moskovas.

Minä – yliopisto

häi – Piiteri

hyö – Suomi

myö – kodi

työ – Kotkatjärvi

sinä – hieru

26. Vastua kyzymyksih negatiivizesti.

Malli: Ongo lapsi kois? – Lapsi ei ole kois.

Opastuugo tyttö yliopistos?

Ongo muamo mečas?

Ongo tuatto ruavos?

Ongo pereh niityl?

Ollahgo hyö pertis?

Elättögo työ kyläs?

Eletähgo hyö linnas?

Olengo minä pihal?

Oletgo sinä pihäs?

27. Ken kus ruadau?

opastai päiväykodi

kirjastonhoidai škola

liägäri laukku

myöjy kirjasto

lapsienkazvattai bol'ničču

28. Sano kus ruadau sinun muamo (tuatto, velli, sizär). Ken häi on? (Kenenny häi ruadau?)

29. Vastua kyzymyksih.

Malli: Mittumas muas Helsingi on? – Helsingi on Suomes.

Mittumas muas Piiteri on? (Ven'a)

Mittumas tazavallas Petroskoi on? (Karjal)

Mittumas piiris Kotkatjärvi on? (Anuksen piiri)

30. Luve da kiännä.

Kus koiru on? **Tiä.** Koiru on tiä. Tämä pieni koiru on ainos tiä.

Kus kaži on? **Sie.** Kaži on sie. Se koittoi kaži on toiči sie.

Kus vaza on? **Nečie.** Vaza on nečie. Tai kirjavu vaza on aiven nečie.

31. Luve vuoropaginat. Luaji oma mallin mugah.

– Kusbo teijän vahnu kodi sijaiččou?

– **Nečie,** joven toizel rannal. Kačo, **tiäpäi** parembi nägyy.

– **Tiä** on ylen vilu.

– Läkkä **sinne,** **sie** on lämmembi.

– Kenen koiru **nečine** nel'l'ui?

– En tiijä, mejän kudžu **tiä** on.

32. Kiännä karjalakse.

Я живу в Олонце.

Девочка учится в школе.

Ты хорошо говоришь по-карельски.

Преподаватель работает в университете.

Они не говорят по-фински, но понимают.

Моя бабушка живет в Пряже.

Он не живет в Крошнозере.

Ты не говоришь по-шведски.

Бабушка не понимает по-русски.

Мама не работает в магазине.

Папа не говорит по-эстонски.

Брат хорошо учится.

Там мой дом.

Он живет здесь.

Ребенок в детском саду.

LUGU 3

ASTEVAIHTELU

luja aste	heikko aste	Ezimerkit
kk	k	laukku – laukat, ukko – ukot
pp	p	škuappu – škuapat, pappi – papit
tt	t	tytär – tyttäret, tyttö – tytöt
čč	č	očču – očat, meččy – mečät
ss	s	vuassu – vuasat, kassu – kasat
šš	š	bošši – bošit, šušši – šušit
g	v	jogi – jovet, sugu – suvut
g	j	poigu – poiijat, aigu – aiijat
g	–	mägi – mäit, lagi – lait
d	v	ruado – ruavot, mado – mavot
d	j	aidu – aiijat, laidu – laiijat
d	–	kodi – koit
b	v	korbi – korvet, luba – luvat
ld	ll	sildu – sillat, ildu – illat
lg	ll	velgu – vellat, jälgi – jället
nd	nn	kando – kannot, händy – hännät
rd	rr	pardu – parrat
rg	rr	kurgi – kurret, särgi – särrit
mb	mm	lambi – lammet, rambu – rammat

1. Vastua kyzymyksih.

Kusbo tyttö on ? Laukku.

Kus kuppi on ? Škuappu.

Kus hukku eläy? Meččy.

Kus pappi ruadau? Kirikkö.
Kus avaimet ollah? Vakku.
Kus pada on? Päčči.
Kus pučči on? Aittu.
Kus kartohkat ollah? Kuoppu.

NOMINATIIVU

yks. nom. = sanakirjumuodo (ezim. kengy, avain, lapsi)

mon. nom. piäteh on -t (ezim. kengät, avaimet, lapset)

Ken? Mi? Ket? Mit?

Briha – briha-t

kala – kala-t

ikkun – ikkuna-t

pöly – pöly-t

loukko – louko-t

opastai – opastaja-t

late – lattie-t

sieni – siene-t

kyzymys – kyzymykse-t

avain – avaime-t

kirjaine – kirjaze-t

veneh – venehe-t

joučen – jouččene-t

avain – avaime-t

2. Pane sanat monikon nominatiivah.

1. Alaine, čomaine, sinine, linduine, kuldaine, hobjaine, pal'l'aine, pakkaine, algusyömine, pereh, herneh, kimaleh, ahven, kämmen, vemmel, pien(n)ar, pyhkin, piirdin, kirjutin, kirjain, viivatin, syväin, kiinitin.

2. Ukko, reppu, počči, tyttö, soitto, päčči, vago, sugu, liga, mägi, regi, ruado, maido, kodi, pada, abu, taba, peldo, randu, pardu, märgy, kukku, seppy, kuoppu, kottu, peitto, soitto, očču, pučči, vačču, bošši, poigu, redu, raudu, laudu, kaidu, kodi, nälgy, kerdu.

3. Luve da kiännä virkehet. Eroita yksikön da monikon nominatiivu. Pane yksikön virkehet monikkoh, a monikon – yksikköh.

Hirvet eletäh mečäs.

Tytöt ollah kois.

Brihačču maltau karjalakse.

Vahnembat paistah karjalakse.

Mies ruadau pellol.

Lapsi jo pagizou.

Koirat haukutah kogo yön.

Opastujat kirjutetah saneluu.

4. Pane monikkoh.

Malli: Tyttö on laukas. – Tytöt ollah laukas.

Brihačču on školas.

Naine on ruavos.

Mies on järvel.

Lapsi on pihal.

Yliopastui on yliopistos.

Buabo on kois.

Died'oi on eläkkehel.

Lapsi on päivykois.

Tuatto on mečäs.

Bunukku on niityl.

Kukku on ikkunal.

Lippu on kormanis.

Veneh on rannal.

Siä on räkki.
Kottu on ligahine.

5. Muuta virkehet monikkoh.

Malli: Lapsi on pieni. – Lapset ollah pienet.

Järvi on syvä.
Meččy on sagei.
Siä on vilu.
Brihačču on korgeikazvoine.
Naine on hyväsanaine.
Počči on lihavu.
Mies on sangei.
Pereh on suuri.
Pučči on täyzi.
Kirjutin on uuzi.
Paikku on vahnu.
Laukku on tyhjy.
Ildaine on valmis.
Kezä on vilu.
Sygyzy on vihmažu.

6. Muuta virkehet yksikköh.

Malli: Linnut lennetäh suveh. – Lindu lendäy suveh.

Brihačut eletäh yhteiskois.
Miehet ruatah bol'ničas.
Buabat ollah eläkkehel.
Koit ollah uvvet.
Päivät talvel ollah lyhyöt.
Alazet ollah sinizet.
Pakkazet ollah kovat.
Ahvenet ollah suuret.
Tytöt ollah čomat.

7. Luaji mallin mugah.

Malli: Minä lähten pihale. – Myö lähtemmö pihale.

Sinä olet kois.

Häi opastuu yliopistos.

Minä elän suures puuhizes kois.

Sinä ellendät suomekse.

Häi pagizou karjalakse.

Demonstratiivupronominat:

Tämä perti **Nämmä** pertit

Se kodi **Net** koit

Neče tie **Nenne** tiet

Tai puu **Nuat** puut

Interrogatiivupronominat:

Ken tämä on? **Ket** nämmä ollah?

Mi tämä on? **Mit** nämmä ollah?

Mittuine järvi on? **Mittuzet** järvet ollah?

(Mittumat?)

8. Luve da kiännä. Luaji omat virkehet nämmien mugah.

Kaži on lattiel. Pieni kaži on lattiel.

Kažit ollah lattiel. Pienet kažit ollah lattiel.

Tämä pieni kaži on lattiel.

Nämmä pienet kažit ollah lattiel.

Tai pieni kaži on lattiel.

Nuat pienet kažit ollah lattiel.

ahtas – ahtaha-t
kaglus – kaglukse-t
pastos – pastokse-t
late – lattie-t
libei – libie-t

9. Muuta virkehet luvus.

Malli: Tämä tie on libei. – Nämä tiet ollah libiet.

Tämä aste on raudaine.

Se lapsi on itkuču.

Tämä brihaču on paha.

Tämä soba on reduhine.

Se paidu on čoma.

Neče järvi on kalakas.

Tai meččy on muarjakas.

Se paidu on ahtas.

Taivas on puhtas.

GENETIIVU

-n

Kenen? Min?

minä	minun	minun auto
sinä	sinun	sinun kirjutin
häi	hänen	hänen sanakirju

myö	meijän	meijän kodi
työ	teijän	teijän lapsi
hyö	heijän	heijän muamo
tuatto	<u>tuata</u> -n	tuatan kirves
muamo	<u>muama</u> -n	muaman pajo
poigu	<u>poija</u> -n	poijan kuva
tytär	<u>tyttäre</u> -n	tyttären tytti
mies	<u>miehe</u> -n	miehen ruado
naine	<u>naize</u> -n	naizen lehmy
pereh	<u>perehe</u> -n	perehen perindö
tämä suuri puhtas järvi		tämän suuren puhahan järven nimi
se uuzi veneh		sen uvven venehen ižändy
neče magei piirai		nečen magien piiruan duuhu
Makarov	<u>Makarova</u> -n	Makarovan sanakniigu
Petroskoi	<u>Petroskoi</u> -n	Petroskoin yliopisto
Karjal	<u>Karjala</u> -n	Karjalan tazavaldu

10. Avua salbavomerkit.

Tämä kodi on (työ).

Ollago nämmä sukset (sinä)?

Ei, net ollah (häi).

(Minä) sizär ruadau bol'ničas.

(Myö) joukos on 12 opastujua.

(Hyö) pagin oli ylen mielnykiinittäi.

11. Luaji mallin mugah.

Malli: Tämä on (velli) kniigu. – Tämä on vellen kniigu.

Tämä on (škuappu) uksi. Tämä on (sizär) kirjutin. Tämä on

(koiru) händy. Tämä on (perti) seiny. Tämä on (puu) lehti.

Tämä on (uksi) kiägy. Tämä on (mies) auto. Tämä on (tyttö)

pajo.

12. Muuta virkehet mallin mugah.

Malli: Petroskoi on Karjalas. – Petroskoi on Karjalan piälinnu.

Helsinki on Suomes. Moskovu on Ven'al. Minsk on Valgo-Ven'al. Kijev on Ukrainas. Oslo on Norjas. Tukholmu on Ruočis.

13. Vastua kyzymyksih. Vastates käytä salbavomerkilöis olijoi sanoi.

Malli: Kenen tämä paikku on? (muamo) – Se on muaman.

Kenen tämä hattu on? (tuatto)

Kenen tämä reppu on? (velli)

Kenen tämä pluat't'u on? (minun sizär)

Kenen tämä auto on? (meijän pereh)

Kenen tämä sukku on? (se brihačču)

14. Luaji mallin mugah.

Malli: minun muamo – meijän muamat

sinun tuatto, hänen buabo, sinun värikuva, minun päivikkö, hänen boba.

15. Luve, kiännä, ozuta sanat genetiivas.

Tyttö pani piäle muaman pluat'an. Puun lehtet jo ruvettih pakkumah muale. Mečäs lövvimmö kondien pezän. Linduloin laulut kuuluttih ehtässäh. Älä kuundele meijän paginoi. Tämän koin pertit ollah suuret. Linnan koit ollah korgiet.

Lugusanat:

1	yksi
2	kaksi
3	kolme
4	nelli

5	viizi
6	kuuzi
7	seiččie
8	kaheksa
9	yheksä
10	kymmene
11	<u>yksitostu</u>
17	<u>seiččietostu</u>
20	<u>kaksikymmen</u>
21	kaksikymmen yksi
30	kolmekymmen
100	sada
200	<u>kaksisadua</u>
201	kaksisadua yksi
211	kaksisadua yksitostu
1000	tuhat
2000	<u>kaksituhattu</u>
1 000 000	miljon
2 000 000	kaksimiljonua

16. Luaji mallin mugah.

*Malli: Kyökin Johor 54-39-58 Mittuine on Kyökin
Johoran telefonan noumer? – Kyökin Johoran telefonan
noumer on 54-39-58.*

Deššuizen Outti	72-52-31
Makoin In'a	33-64-36
Ivanovan Anni	82-15-49
Malapin Kat'a	69-23-87
Gliimoin Ol'a	26-34-69
Trošin On'a	78-16-58
Huroizen Peša	34-52-86
Gagarinan Iivan	91-22-37
Gavroin Sen'a	77-10-44
Čiikoin Ort'oi	75-36-31

17. Laske.

On kolme bobua: boba A, boba B da boba Č. Yksi boba on pitky, toine on pehmei, kolmas on pieni. Yksi boba on minun, toine on Mašan, kolmas on Fed'an.

A-bovan väri on sinine. B-bobaine on kondii. Boba Č on pieni. Mašan boba on elätti. Pienen bovan väri on ruskei. Maksankarvaine boba ei ole minun. Fed'an boba ei ole pehmei. Mašan boba ei ole hyppynuoru. Ruskei boba on mašinaine. Brihačun boba ei ole pitky.

1. Kenen boba A on?

2. Kenen boba B on?

3. Kenen boba Č on?

1. Mi boba A on?

2. Mi boba B on?

3. Mi boba Č on?

1. Mituine A-boba on?

2. Mituine B-boba on?

3. Mituine Č-boba on?

1. Minvärine boba A on?

2. Minvärine boba B on?

3. Minvärine boba Č on?

18. Keksi virkehät sanayhtymienke.

kylän agju	vellen ruado	meijän elos
joven randu	lapsen mieli	heijän taloi
mečän reunu	rahvahan pajo	minun opastundu
linnun siibi	puun lehti	luvendon algu
koiran häнды	koivun oksu	kizän loppu
kažin kăbäl	meren pohju	kirjan oza

19. Avua salbavomerkit.

1. Myö elämmö (kylä) _____ agjal.
2. (Hyö) _____ kodi seizou (tie) _____ vieres.
3. Se on (minä) _____ reppu.
4. (Paidu) _____ hiemuat ollah lyhyöt.
5. (Lašku) _____ ruado on päčil virumine.
6. (Kodi) _____ ikkunat oldih salvas.
7. (Kukku) _____ teräzet ollah keldazet.
8. (Kaži) _____ kăbälät ollah sangiet.
9. (Seiny) _____ tagan kuului hälyy.
10. (Pedäi) _____ oksat ollah turbiet.
11. (Perti) _____ čupus oli toppua.
12. (Ruado) _____ jälles häi kerras tuli kodih.
13. (Kodvaine) _____ peräs ajoi iäres.
14. (Päivy) _____ aloh on aigua.
15. (Andilas) _____ pluat't'u oli jo valmis.
16. (Yliopisto) _____ vieres on puisto.
17. Ukses kuului (koiru) _____ haukundu.
18. (Kuu) _____ peräs lopemmo opastundan.
19. (Perindö) _____ säilyttämine on tärkei ruado.
20. Myös piäh tuldih (tuatto) _____ sanat.
21. Tämä on (muamo) _____ paikku.
22. Etgo nähnyh (velli) _____ avaimii?
23. (Buabo) _____ elos ei olluh kebjei.
24. (Sizär) _____ pereh ei ole suuri.

25. Vunukku pani jalgah (died'oi) _____ kuantančat.

26. (Lapsi) _____ bovat ollah erivärizet.

muamo – muama-n

buabo – buaba-n

tuatto – tuata-n

diädö – diädä-n

20. Luve da kiännä.

Minä kačon valokuvua. Se on luajittu ammui. Valokuvas on minun pereh. Keskel seizotah buabo da died'oi. Buaban nimi on Marpu. Hänel on 74 vuotta. Heijän vieres – tuatto da muamo, tagan – myö vellen kel. Lattiel viruu mejjän koiru. Valokuvas ei nävy mejjän čikkuo – silloi häi oli ajeluksis.

Sanelen omas perehes. Buabo da died'oi eletäh Heččulan kyläs. Hyö jo ollah eläkkehel. Myö – muamo, tuatto, velli da minä – elämmö linnas. Myö elämmo Petroskois. Muamo on

nuorembi tuattua. Velli on vahnembi minuu, sendäh sanon händy veikikse. Myö mollei opastummo yliopistos, vaigu eri tiedokunnil. Meijän sizär (čidži) on jo miehel da eläy eriže meis. Hänel jo on kaksi lastu – tytär da poigu. Muamo ruadau suomen kielen opastajannu, tuatto – inženierannu. Meijän muamo on ylen čoma, pagizii da kirkei, tuatto – vagavu da vähäsanaine. Myö vellen kel olemmo tuattahes, čidži – muamahes. Meijän pereh on ylen sovukas.

Sanasto: muamo, tuatto, buabo, died'oi, lapsi, poigu, tytär, vunukku, sizär, velli, čidži (čikko), veikki, tyttö, brihačču, pereh, olla miehel

21. Kiännä karjalakse.

Карельский язык – это мой родной язык. Москва столица России. Бабушкин дом старый. Моя сестра учится в школе. Наш дедушка живет в деревне. Это гармонь моего отца. Чей это кошелек? Семья Ивана очень большая. Я преподаватель шведского языка. Глаза его брата большие и синие. Ваша семья бедная. Маленький дом вашей семьи очень красивый. Дверь этого дома черная.

22. Luve da kiännä virkehet.

Minulleni ičel vie pädöy tämä vehkeh.

Egläi ostin ičelleni uvven repun.

Sano buaballes tervehytty.

Olen monen kerdua sanonuh sinulles, ga et kuundele.

Hänen muamah on äijiä nuorembi tuattuadah.

Heijän poigah on ylen pahatabaine.

Genetiivu + postpozitat

Lattien al on luandal.

Vihman jälles roih siendy.

Kodi seizou mečän **luo**.
Kyly on järven **rinnal**.
Peittyö puun **tuakse**.
Sinun **periä** en ehtinyh luvendole.
Muamo pagizou buaban **kel**.

23. Luaji mallin mugah:

Malli: tagan – olla koin tagan, mennä koin tuakse
meččy, peldo, aidu, mustopačas, sangei puu

24. Sano ken istuu sinun rinnal, hurual puolel, oigiel puolel, ies, tagan

Musta! Komitatiivu –nke

Kenenke? Minke?

Minun kel = minunke

sinun kel = sinunke

heijän kel = heijänke

omien kel = omienke

tuatan kel = tuatanke

25. Luaji mallin mugah.

Malli: Miehel on koiru. – Mies on pihäs koiranke.

Tytöl on kaži. Naizel on tytär. Buabal on bunukku. Miehel on poigu. Vellel on ystävy.

26. Vastua kyzymyksih:

Mittuine teijän pereh on?

Ongo se suuri vai pieni?

Äijygo hengie teijän perehes on?

Kedä on perehes?

Kus työ elättö?

Ongo sinul sizär? velli?

Kui kučutah sinun muamua, tuattua, sizärdy, vellie?

Kus ruatah sinun muamo da tuatto?
Kus opastuu (ruadau) sinun velli (sizär)?
Ongo sinul buabo da died'oi?
Kui heidy kučutah?
Kus hyö eletäh?
Ollahgo hyö eläkkehel?

Hyvittely

27. Luve da kiännä hyvittelyt.

Tuatale

Armas tuatto! Kogo perh hyvittelöy sinuu **Miehienpäivänke** da toivottau lujua tervehytty, hyviä tulostu da lykkyu kaikies.

Muamale

Armas muamo! Hyvittelen sinuu **Naizienpäivänke**. Toivotan sinulles ozua, tervehytty, menestysty da kaikkie hyviä.

Buabale

Armas buabo! Tahton hyvittelä sinuu **Nimipäivänke** da toivottua pitkiä igiä, parandustu, hyvii bunukkoii.

Vellele

Armas velli! Hyvittelen sinuu **Roindupäivänke**. Ole hyväntahtoi da pehmeisydämelline, rohkei da viizas. Tervehytty da ozua sinulles ijäkse!

28. Äijygo vuottu?

Äijygo vuottu (igiä) sinul on? – Minul on 17 (seiččietostu) vuottu. Igiä minul on 17 vuottu.

Min igähine (vuodehine) sinä olet? – Olen 17-vuodehine (igähine).

Äijygo vuottu sinun muamal on?

Min igähine sinun tuatto on?

Äijygo igiä sinun sizärel (vellel) on?

Min igähine sinun buabo on?

Min vuodehine sinun died'oi on?

29. Luve da kiännä tekstu. Luaji kyzymykset tekstua myö.

Myö elämmö Petroskois. Minun pereh on pieni. Perehes on kolme hengie: muamo, tuatto da minä. Minä opastun Petroskoin valdivonyliopistos enzimäzel vuozikursal. Minä opastun karjalan kielen livvin murrehtu da suomen kieldy. Minä olen madal kazvol. Minul on pitkät valgiet tukat da vihandat silmät. Minul on hoikat huulet.

Minun muaman nimi on Tat't'an. Häi on 53-vuodehine. Minun muamo on madal kazvol. Hänel on lyhyöt valgiet kidžerät tukat, pienet vihandat silmät da hoikat huulet. Muamo on čoma, iložu, ylen kirkei da ruadai. Häi ei istu joute. Minun muamo ruadau bol'ničäs. Häi on lapsien liägärinny.

Minun tuatan nimi on Miša. Häi on kahtu vuotta nuorembi muamua. Häi on 51-vuodehine. Häi on nerokas sähkömies. Minun tuatto on korgei kazvol da laihu. Hänel on lyhyöt mustat tukat. Hänel on sinizet silmät da suuri nenä. Tuatto on hyväntahtoi, sananpidäi da rehelline mies.

Vie minul on sizär. Hänen nimi on Natoi. Häi on 31-vuodehine. Häi on komei da näbei naine. Hänel on oma pereh. Hänel on pieni tytär. Tyttären nimi on Ol'a. Häi on 5-vuodehine. Ol'a on ilontuoja neičykky, häi kävyvy päivykodih. Meijän pereh on ylen sovukas.

Ristikanzan taba

Sanasto: hyvätabaine, pahatabaine, olla tabavuksis, hyväntahtoine, vihažu, olla hyväś mieles, olla pahas mieles, hyväśydämelline, terävykieline, pehmeiśydämelline, suutučču, ruadai, lašku, kirkei, itkučču, rohkei, varačču, iložu, igävöiččii, julgei, pagizii; suuttuo, ihastuo, itkie, igävöijä, nagraua.

30. Luve, kiännä, luaji kerdomus kenentah tavas Ristikanzan taba

Jogahizel on oma taba. Puaksuh yhtes perehesgi on eritabastu ristikanzua. Ezimerkikse, minun muamo on ylen pagizii, hyväsydämelline da iložu. Tuatto häнды vastah on umbisuu da vagavu. Vahnembi velli on ičensuvaiččii da julgei, ga yksikai suvaičen häнды – oma on. Sižär on muamahes – pehmeisydämelline da hyvätabaine. Mittuine minä olen? Kudaigi heis vois sanella.

31. Luaji mallin mugah.

Malli: Tämä tyttö on Liiza. (hyvä) – Mittuine Liiza on? – Häi on hyvä tyttö.

Tämä tyttö on Maša. (čoma)

Tai brihačču on Miša. (toračču)

Se naine on Lena. (hyväntahtoine)

Neče mies on Aleksandr. (pagizii)

32. Luve Tolstoin tarin. Vastua kyzymyksih.

Opastunnuh poigu

Tuli poigu linnaspäi tuatan luo hieruh. Tuatto sanoi:

– Nygöi on heinargi, ota haravat, läkkä avvutat minuu.

A poigu ei tahtonuh ruadua, häi sanougi:

– Minä opastuin tiedoloi, kai mužikan sanat unohtin: mi se on – haravu?

Vaigu häi lähti astumah pihua myöte, polgi haravale, se i tuigai häнды oččah. Sit vaste häi mustoitti, mi on haravu, tartui oččah da sanou:

– Mi urualoi täh haravan lykkäi!

(L.Tolstoidu myöte)

1. Midä sinä voizit sanuo täh “opastunnuoh” poigah näh?
2. Mittuine sinun mieles on tämän brihan taba?

Ristikanzan ulgonägö

Sanasto: Rungu, piä, kaglu, olgupiä, rynnäs, vačču, selgy, käzi, kynäbrys, kämmen, sormi, jalgu, varvas; Očču, kulmat, ripsit, silmät, korvat, nenä, šokku, suu, hambahat, kieli, huulet, leugu.

Hänel on...

...sinizet, harmuat, vihandat, suuret, čomat, kirkahat silmät
...pitkät, lyhyöt, valgiet, mustat, ruskiet, harmuat, kidžerät tukat

...leviet olgupiät, levei očču, suuri vačču, pitkät käit, pitkät jallat

...suuri nenä, pienet korvat, mustat kulmat, pitkät ripsit

Häi on korgei / madal kazvol

sangei / laihu

nuori /vahnu

čoma, näbei /tuhmu

Häi on tuattahes. Häi tuattah koskehes.

Häi on muamahes. Häi muamah koskehes.

33. Luaji mallin mugah.

Malli: Häi on pitkytukkaine. – Hänel on pitkät tukat.

Häi on lyhyttukkaine.

Häi on mustutukkaine.

Häi on sinisilmäine.

Häi on mustusilmäine.

Häi on suurisilmäine.

Häi on pelvaspiä, valgeipiä.

Häi on ruskeipiä.

Häi on harmaipiä.

Häi on kidžerpiä, kihärpiä.

34. Muuta virkehät mallin mugah.

Malli: Tuatan tukat ollah mustat. – Tuatal on mustat tukat.

Minun tukat ollah valgiet.

Muaman tukat ollah lyhyöt.

Sizären tukat ollah pitkät.

Died’oin tukat ollah harmuat.

Vellen tukat ollah kidžerät.

35. Avua salbavomerkit.

(Minä) on velli. (Sinä) on sizär. (Häi) on oma kodi. (Myö) on puuhine veneh. (Hyö) on kaksi lastu. (Työ) on uuzi auto.

36. Arvua arbaitukset.

Kaksi čikkostu rinnakkai eletäh: toine tostu ei nähtä.

Kaksi purjehtu rinnakkai ijän kulgietah, a toine tostu ei nähtä.

Yksi suari, viizi niemie.

Yksi kožino, kaksi yöpuudu, joga puol kuuzitostu kanua.

37. Sellitä midä sanondat merkitäh da käytä niidy virkehis.

Loukkopiä

Kebjei käzi

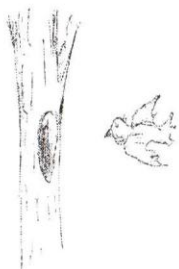
Kuldazet käit

Pitkät kynnet

Terävy kieli

LUGU 4

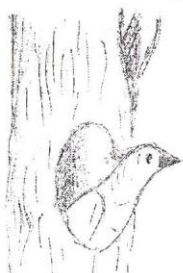
SYVÄIN- DA ULGOPAIKKUSIJAT

Lindu lendäy koloh

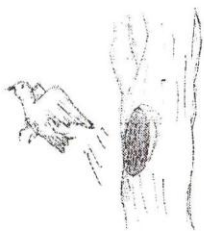
Lindu lendäy oksale

Lindu istuu kolos

Lindu istuu oksal

Lindu lendäy kolospäi

Lindu lendäy oksalpäi

SYVÄINPAIKKUSIJAT

(Inessiivu, elatiivu, illatiivu)

Kus? Mis?	Inessiivu	-s
Minä olen laukas. Juvvas on maiduo.		
Kuspäi? Mispäi?	Elatiivu	-späi
Minä tulen laukaspäi. Valoin maiduo juvvaspäi.		
Kunne? Mih?	Illatiivu	-h
Minä menen laukkah. Kua maiduo juodah.		

1. Pane sanat yks. syväinpaikkusijoih.

Käzi, velgu, reppu, kyzymys, hammas, hobjaine, vuozu, päčči, jogi, piä

2. Luaji mallin mugah.

a) *Malli: Suuri laukku*

Kus naine on? Suures laukas.

Kunne naine menöy? Suureh laukkah.

Kuspäi naine tulou? Suures laukaspäi.

Sagei meččy, oma kodi, čoma sadu, muarjakas kohtu, vessel illačču.

b) *Malli: Sieni*

Kus rahvas ollah? Sienes.

Kunne rahvas mennäh? Sieneh.

Kuspäi rahvas tullah? Sienspäi.

Muarju, buolu, must'oi, griba, kala, ruado, kerähmö

3. Avua salbavomerkit.

1. Pane ruadokindahat (käzi).
2. Ota lämmät alazet (käzi).
3. Naizen (käzi) oldih movvakkahat sormikkahat.
4. Pakkazel pane kuantančat (jalgu).
5. Heitä kengät (jalgu).

6. Hänel (jalgu) oldih uvvet suappuat.
7. Lapsen (piä) oli kirjavu hattu.
8. Panizit uvven šuapkan (piä).
9. Pertih tulduu miehet otetah hatut (piä).
10. Sizär pani (kaglu) kuldazen čieppizen.
11. Ota ristaine (kaglu) kylyh lähtijes.
12. Inehmizen (kaglu) oli hobjaine čieppine.

4. Muuta virkeh muga, gu sana olis illatiivas.

Malli: Hyö ollah kyls. – Myögi menemmö kylyh.

Hyö ollah yliopistos, ruavos, mečas.

Työ oletto Piiteris, Petroskois, Anukses.

5. Luaji mallin mugah.

Malli: Minä elän yhteiskois. – Menen yhteiskodih.

Lapset opastutah školas. Buabo istuu gorničas. Muamo nieglou ikkunpieles. Tyttö elostau omas pertis. Kaži pezehes uksičupus. Brihačut kižatah koin pihas. Velli opastuu opistos.

6. Luaji mallin mugah.

Malli: Minä elän Petroskois. – Olen Petroskoispäi. Puaksuh ajelen Petroskoih.

Minä elän Kotkatjarves.

Sinä elät Nuožarves.

Häi eläy Heččulas.

Myö elämmö Jessoilas.

Työ elättö Kondupohjas.

Hyö eletäh Anukses.

7. Vastua kyzymyksih mallin mugah.

Malli: Kus eläy äijy rahvastu? Suuri kodi. – Suures kois eläy äijy rahvastu.

Kus on hyvä ilmu? Pieni hieru.

Kus kižatah lapset? Oma piha.
Kus voit sevota? Sagei meččy.
Kus ruadau äijy opastajua? Uuzi yliopisto.
Kus on äijy kalua? Puhtas järvi.

8. Mis sinä pagizet?

Malli: Matku. Pagizen matkas.

Heijän vastavus, kalastus, muarjah kävyndy, opastundu, oma buabo, pieni velli, jugei ruado, kezä, hyvä siä.

voimattomus – voimattomuo-s

9. Luaji mallin mugah.

Malli: Pagizen voimattomas tuttavas. Voimattomus. – Pagizen tuttavan voimattomuos.

Kirjutan jugies ruavos. Jugevus.
Sanelen čomas neidizes. Čomevus.
Kerron pahas ristikanzas. Pahas.
Kyzelen korgies mäis. Korgevus.
Sanelen pitkäs joves. Piduhus.
Kyzelen levies ties. Lehevys.

10. Mih aigah luajit?

Malli: Mih aigah luvet kniiigan? Nedäli. – Minä luven kniiigan nedälis (= nedälih).

Mih aigah keität rokan? Čuassu.
Mih aigah luajit kodiruavot? Kolme čuassuu.
Mih aigah kabrastat pertin? Päivy.
Mih aigah nieglot alazet? Kuu.
Mih aigah nostat kylyn? Vuozi.

Mis algajen mih suate?

Minä olin mečas nelli čuassuu: kahtes kuudeh sah.

Laukku on avvoi yheksäs seiččemeh sah.

yksi	yhtes	yhteh
kaksi	kahtes	kahteh
kolme	kolmes	kolmeh
nelli	nelläs	nelläh
viizi	viijes	viideh
kuuzi	kuvves	kuudeh
seiččie	seiččemes	seiččemeh
kaheksa	kaheksas	kaheksah
yheksä	yheksäs	yheksäh
kymmene	kymmenes	kymmeneh

11. Avua salbavomerkit.

Opastajat ollah lomal (kezäkuu – elokuu).

Olen ruavos (kaheksa – viizi).

Elän kyläs (kevät – sygyzy).

Kaçon televiizorua (viizi – seiččie).

Päiväs lämbötila muutui (0 – 10) gruadussih.

Kuus euro on kazvanuh (35 – 40).

12. Käytä pädeviä syväinpaikkusijua.

Buabal (jalgu) oldih mustat kuatančat. Tyttö kaččou (ikkun). Opastui astuu reppu (selgy). Died'oi kavyy (kala) joga pyhiapäiviä. (Hammas) on loukko. Muamo pagizi (oma tytär). Minä elän (Karjal). Egläi oli ohjelmu (meijän yliopisto). Pane kindahat (käzi) da mene ruadamah. (Tämä järvi) on äijy kalua. Huomei huondeksel lähtemmö (muarju). Tuatto tuli (sieni) jo ildupuolel. Mies ajoi (kylä – linnu). Tänäpäi pidäy kävvä (laukku). Häi tuli (ruado) myöhä ehtäl. Mene (ruado). Brihačču kačoi (minä) suuril silmil da muhizi. Lapset kižatah (piha). Otin (škuappu) uvven paijan da panin piäle. (Lehti) on

minun kirjutus. Naizel on čoma kirjavu paikku (piä). Aste on luajittu (vaski). (Tämä brihačču) vie en kuulluh pahua. Hukku juoksi (vaza).

13. Pane sanat yks. illatiivah, elatiivah libo inessiivah. Sellitä astevaihtelu.

Lehmy juoksi (koivikko) _____. (Koivikko) _____
on äijy lehmängribua.

Muamo lähti (meččy) _____.
(Meččy) _____ muamo keriaý siendy.

Lapsi tuli (kodi) _____. (Kodi) _____
häi avvuttau muamua.

Mies jo huondestu myö meni (ruado) _____.
(Ruado) _____ häi on ehtässäh.

Died'oi kučui minuu (abu) _____. Olin died'oilluo
(abu) _____.

Astuimmo (kaidu kujo) _____. (Kaidu kujo)
_____ oli pimei.

Briha mieldyi (tyttö) _____. Nygöi (tyttö) _____
rippuu hänen oza.

Voian aigua äijät kuoltih (nälgy) _____. Tulin kodih
(nälgy) _____.

Kirjutin kirjazen (loppu) _____ sah. Kirjazen (loppu)
_____ sanon tervehytty kaikile omile.

14. Luve, kiännä, vastua kyzymyksih iččeh näh.

Minä elän Heččulas. Kus sinä elät?

Minä olen Heččulaspäi. Kuspäi sinä olet?

Egläi minä olin teatras. Kus sinä olit egläi?

Minä menen syömäläh. Kunne sinä menet?

Minä tulen yliopistospäi. Kuspäi sinä tulet?

15. Luve da kiännä vuoropaginat. Keksi oma.

- Terveh.
- Terveh.
- Läkkä huomei muarjah, sanotah, meijän mečas on äijy must'oidu.
- Lähtizin, ga en suvaiče kerätä must'oidu, ainos tulen kodih must'oitačmois. Läkkävai sieneh.
- Egläi tuatto oli sienes, ga ei vie ole äijjä siendy. Lähten sit must'oih yksinäh.

- Ken sinä olet?
- Minä olen Johor.
- Äijygo vuotta sinul on?
- Seiččietostu.
- Kuspäi olet tulluh?
- Alavozespäi.
- Kus sinä opastut?
- Yliopistos.
- Kudualbo tiedokunnal?
- Itämerensuomelazien kielien da kul'tuuran tiedokunnal, opastun karjalan da suomen kieldy.
- Maltatgo sit karjalakse?
- Ellendän da pagizen toiči buaban kel.

ULGOPAIKKUSIJAT

(Adessiivu, ablatiivu, allatiivu)

Kus? Mil?	Adessiivu	-l
Minä olen pihal. Kirjutin on stolal.		
Kuspäi? Milpäi?	Ablatiivu	-lpäi
Minä tulen pihalpäi. Kirjutin pakui stolalpäi.		
Kunne? Mille?	Allatiivu	-le
Minä menen pihale. Kirjutin pakui lattiele.		

16. Luve, ozuta sija, luaji virkehet.

Levol, levole, levolpäi	tytöl, tytöle
pellol, pellole, pellolpäi	brihačul, brihačule
mual, muale, mualpäi	naizel, naizele
tiel, tiele, tielpäi	lapsel, lapsele
viel, viele	miehel, miehele

17. Luaji mallin mugah.

Malli: Tämä on järvi. – Kus lapset ollah? – Lapset ollah järvel.

Tämä on peldo.
Neče on tie.
Se on joven randu.
Tai on karjalan kielen laitos.
Tämä on late.

18. Muuta virkehet käyttäjien allatiivua.

Malli: Lapsi elostau lattiel. – Lapsi meni elostamah lattiele.

Kaži viruu kynnyksel.
Koiru haukkuu pordahil.
Brihačču istuu mökin levol.
Kyndäi ruadau pellol.
Buabo maguau päčil.
Rahvas seizotah lagevol.
Lapsi seizou tiel.
Sizäreksel ollah pihal.

19. Luaji mallin mugah.

a) *Malli: minä – hän: Minul on kirjaine. Minä annan sen simule.*

minä – hän
sinä – hän
hän – myö

myö – työ
työ – hyö
hyö – minä

b) *Malli: minä – sinä – häi: Minä kuundelen sinun paginua da sit sanelen hänele.*

minä – sinä – hyö
häi – minä – sinä
myö – työ – hyö
työ – myö – hyö
hyö – sinä – häi

20. Luve da kiännä virkehet. Luaji omat nämmien mugah.

1. Kuibo sinun tervehys?
2. Minul kivistäy piädy.
3. Lapsen piäs oli pahku.
4. Tytöl on žuaru.
5. Died'oil on paha nägö.
6. Hänel käzi on puhalduksis.
7. Piädy pyöriy, olen buitegu juovuksis.
8. Miehel on luja tervehys.
9. Sizärel kivistäy vaččua.

21. Luaji virkehet käyttäjen nämmii sanoi.

Ezim. Minä ajelen kodih bussil.

Ajonevvot: mašin (auto), autobussu (bussi), taksi, juna, lendokoneh, laivu, veneh, riet, bričku, korju, delegy, potkulaudu, polgupyöry; kävvä jallai.

22. Yhtistä virkehen algu da loppu.

Minä kirjutan tetratis	luzikal
Sinä piirustat al'bomas	veičel
Opastui terendäy piirdimet	rengil
Häi syöy rokkua	suval

Myö syömmö lihua	kirjaimel
Työ leikkuatto leibiä	kirvehel
Hyö tuvvah vetty	viikol
Sizär pyhkiy lattieloi	šorpikal
Tuatto niittäy heiniä	piirdimel
Velli halguau hallot	muilal
Lapsi sugiu tukat	vastal
Muamo imuroi matot	terendimel
Minä pezen lattiet	hammasharjal
Sinä pezettös	imuril
Myö pezemmö hambahii	stoikal

23. Vastua kyzymyksih.

a) *Talvel, keviäl, kezäl, sygyzyl*

1. Konzu panou lundu?
2. Konzu päivät ollah lyhyöt? pitkät?
3. Konzu yöt ollah pitkät? lyhyöt?
4. Konzu vihmuu puaksuh?
5. Konzu on räkki? vilu?
6. Konzu päiväine pastau kogo päivän?
7. Konzu linnut lennetäh suveh?
8. Konzu lehtet ollah keldazet, ruskiel da maksankarvazet?
9. Konzu ollah kovat pakkazet?
10. Konzu Karjalas ollah valgiet yöt?
11. Konzu lumi sulau?
12. Konzu alletah kukkie enzymäzet kukat?

b) *Huondeksel, päiväl, illal, yöl*

1. Konzu on pimeil?
2. Konzu sadakieli pajattau?
3. Konzu sinä nouzet?
4. Konzu sinä murginoičet?
5. Konzu rahvas muatah?
6. Konzu olet yliopistos?

7. Konzu kačot televizorua?

8. Konzu syöt ilduveruo?

24. Avua salbavomerkit.

Kangahas tulou (pihku). Pertis tulou (piiruat). Sarual tulou (vaste niitetty heiny). Täs tulou (vaste lypsetty maido). Tahnuos tulou (höštö). Vihman jälles tulou (tuores).

25. Adessiivu, ablatiivu vai allatiivu?

1. Tuatto lähti (vezi).

2. Lapset astuttih (järvi) kodih.

3. (Levo) istui kottaraine.

4. Anna (kaži) hienombua kalua.

5. Tule (myö).

6. Mečäs tulou (pihku).

7. Älä ole (tie).

8. Sano (kova iäni).

9. Halgua neče bul'čukku (kirves).

10. Myö juotammo vazua (vezi da maido).

11. Buabo gostitti minuu (magei piirai).

12. Läkkä (jogi).

13. Ruadajat tuldih (peldo) jo myöhä ehtäl.

14. Sain (muamo) kirjazen.

15. Kaži tabai hiiren (käbäl).

16. Sano (died'oi) tervehytty.

17. (Häi) on sinizet silmät.

18. Pane takki (piä).

19. (Lagevo) kuului iänii.

20. Huomei lähtemmö (niitty).

26. Luaji mallin mugah.

Malli: Minä menen yliopistospäi laukkah, laukaspäi kodih...

Yliopisto → laukku → kodi → kirikkö → järvi → nurmi → mägi.

Meččy → niitty → kyly → kodi → peldo → riihi → pihaittu.

Päivykodi → škola → opisto → yliopisto → ruado.

27. Muuta (keksi uvvet) virkehet muga, gu sija muuttus syväin – libo ulgopaikkusijakse.

Malli: 1. Lapset ollah järvel. – Lapset uijah järves.

2. Alazet ollah käis. – Tabua käil.

Miehet ruatah pihah. Vaččua et yhtel muarjal täytä. Vaihto kaksi hobjusormustu yhteh kuldusormukseh. Kai pidäy ruadua omal käil. Joga ristikanzal on oma usko. Kua hapainmajot täh juodah. Sanastos on äjy laihinsanua. Vai omal ruavol suat eluo. Älä opastu varrastandah. Muamindamas ei ni maininnuh. Väzyin hänen hačatandas. Avaimes on viga, en voi avata ustu.

28. Täytä virkehet salbavomerkilöis annettuloil sanoil.

Jegorovan Olga on opastai. Häi opastau _____ (yliopisto). (Huondes) _____ häi menöy _____ (yliopisto). Häi on kaiken päivän _____ (yliopisto). (Ildupuoli) häi tulou _____ (yliopisto) ja menöy _____ (kodi). Suovattan _____ (häi) on lebopäivy. Häi menöy _____ (laukku) da _____ (aptekku). (Ildupuoli) häi lähtöy perehen kel _____ (ozutelmu). Jegorovat eletäh _____ (Petroskoi), vaigu ozutelmu on _____ (Piiteri). Hyö lähtietäh sinne _____ (juna) libo _____ (oma pieni auto).

29. Viivua oigei muodo.

1. Kävy (vezi).

vedeh

viele

vies

vedele

3. Varustai (matku).

matkale

matkah

matkaspäi

matkkah

5. (Huondes) vihmui.

huondehel

huondeksel

huondeksele

7. Tulin (ruado)

myöhä ehtäl.

Ruadospäi

ruavole

ruavolpäi

ruavospäi

9. Mies tuli kodih

(taba).

tavas

tabah

taval

tavaspäi

11. Anna (koiru)

syvvä.

koirah

koirah näh

koirale

2. Rahvas mendih (meččy).

mečäh

meččah

mečas

meččäh

4. Lapset ollah (järvi).

järves

järveh

järvele

järvel

6. Läkkä (buolu).

buoluh

buolale

buolah

8. Kogo päivän muamo

oli (hyvä mieli).

hyväl mielel

hyväh mieleh

hyväs mieles

10. Neidizen (sormi) on

kuldaine sormus.

sormeh

sormis

sormes

sormel

12. (Niitty) astuttih väzynyöt

ruadajat.

niityspäi

niitylpäi

niitylpäi

niityh

13. Pane paikku
(piä).
piäh
piäle
piäspäi
piäl

15. Tule (perti).
perttih
perteh
pertih
pertile

17. Kua nämmä viet
(rengi).
rengih
renkih
rengih

14. Vuota minuu (piha).
pihale
pihal
pihah

16. Meijän (kaži) on turbei
händy.
kažis
kažel
kažil
kažilpäi

18. Opastujan (reppu) oli
kolme kirjua.
reppuh
reppus
repus

Kodi

Sanasto: Kodi/ taloi, fatieru, kyly, garažu, kaivo, sarai, aidu, galdari, levo, ikkun, ikkunlaudu, seiny, lagi, late, pordahat, kynnys, krinčat, veräi/ uksi, kerros, perti (kylbyperti, oloperti, lapsienperti, magavoperti, keittämö /syöndyperti, edehine).

Pualičču, leboistuin, stola, syöndystola, škuappu, kravatti/ magavosija, tumbočku, vuarnu, laučču, skamn'u, zirkalo, päčči; matto, hursti, šparielit, kukkupada, pyhkin.

Televizor, tiedokoneh, pölynimuri, jiaškuappu, elektroplita, guazuplita, mikropäčči, sovanpezokoneh.

Pezovalatin, pezomal'l'u, pezolaiteh, vannu, käymälistuin, lämböbattari.

Hammasharju, hammassevoiteh, muihu, käzipaikku, lampu, sammutin, elektročokeh.

30. Luve da kiännä kyzymykset da vastaukset. Sanele omas kois.

1. Kus sinä elät?

Minä elän Petroskois (Videles, Anukses, Kotkatjärves).

2. Mittuzes kois sinä elät?

Minä elän monikerroksizes kivikois (puutalois, opastujien yhteiskois).

3. Ongo teil fatieru vai oma kodi?

Meil on fatieru (vasterakendettu puutalo).

4. Kus sijaiččou teijän kodi (fatieru)?

Se sijaiččou linnan (kylän) keskukses, lähiös, agjal.

5. Mittuzelbo uuličal (pihal) sijoittuu teijän kodi?

Se seizou Krasnaja-uuličal (pihal).

6. Äijygo pertii teijän fatieras (talois) on?

Meil on kolmepertine fatieru. Meijän kois on nelli pertii.

7. Ongo sinul oma perti?

Minul on oma perti.

Minul on yhtehine perti vellenke (sizärenke).

8. Kudaibo pertilöis on suurin, pienin, valgevin?

Oloperti on kaikis suurin. Magavoperti on pienin.

Minun perti on valgevin.

9. Milbo on čomendettu teijän fatieru (kodi) ?

Seinil on erilastu kuvua da kázilluajittuu ezinehty.

10. Ongo teijän fatieraspäi hyvä nägöala?

Yhtes ikkunaspäi nägyy järvi, toizes – puisto.

Kolmas da nelläs ikkun kaččou lapsien kižuandukohtah.

11. Mittuzetbo šparielit on teijän kois?

Olopertis net ollah keldazet, magavopertis – valpahansinizet, minun pertis – vihandat ilmai midägi čomastu.

12. Ongo tämä teijän ezmäine fatieru (kodi)?

Mulloi myö vaihtoimmo kaksipertizen fatieran täh kolmepertizeh. Nelli vuottu tagaperin myö rakendimmo (ostimmo) uvven koin.

13. Puaksuhgo teijän pereh kerävyvy yhteh?

Vai pruazniekkoin (joga päiviä, toiči, illoil).

14. Suvaičetgo sinä omua fatierua (kodii)?

Minä ylen suvaičen omua kodipaikkua.

31. Luve da kiännä vuoropagin.

– Viego työ elättö endizes kois?

– Emmo, johäi tuatto rakendi uvven, kylygi on jo valmis. Kus työ nygöi elättö?

– Mulloi ostimmo fat'ieran. Tule käymäh.

– Passibo, tulen.

32. Vastua kyzymyksih.

Kudamas pertis sinä ...

1) syöt da juot?

2) luvet kniigua?

3) keität syömisty?

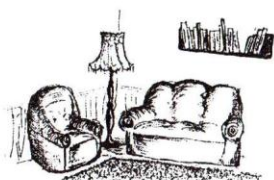
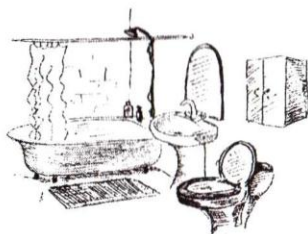
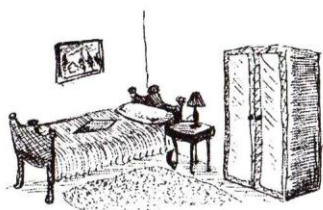
4) pezettös?

5) maguat?

6) kačot televiizorua da huogavut?

7) elostat lapsenke?

33. Kačo čomastu. Merkiče, kudamas pertis midä on.

Ezineh	Olo- perti	Keittä- mö	Magavo- perti	Kylby- perti
divan				
syöndystola				
magavosija				
kirjupualičču				
pezomal'lu				
pezolaiteh				
plita				
käymälistuin				
yöstola				
jiäškuappu				
stuulu				
jalgulampu				
pezovalatin				
pezokoneh				
leboistuin				

34. Luve da kiännä tekstu.

Minä elän Petroskois jo 15 vuotta. Pienenny minä elin muamanke da tuatanke Suojärves omas kois. Sit myö muutimmo Petroskoih. Meil oli yksipertine fatieru Kalininan uuličal. Kolme vuotta tagaperin pereh muutti uudeh kolmepertizeh fatierah.

Nygöi minul on oma perti. Tämä on lämbevin, valgevin, vaigu pienin perti. Pertin šparielit ollah valpahansinizet. Pertis on suuri ikkun. Ikkunas ollah valgiet verhot sinizien kukkazienke. Ikkunlavval on äijy kukkua.

Ikkunan luo čupus on tumbočku. Tumbočkal on akvarium. Tumbočkan oigiel puolel on yksi leboistuun. Ikkunan hurual puolel on kirjutusstola. Stolan on zirkalo da lampu.

Uksen luo on magavosija. Stolan da magavosijan keskes on toine leboistuun. Magavosijua vastai on suuri sobaškuappu.

Lattiel, pertin keskel, on sinine matto.

Minä suvaičen eliä täs čomas da kodikkahas pertis da ainos pien huoldu sit.

35. Sanele omas pertis mallin mugah.

36. Arbua arbaitukset.

Kuuzi teile, kuuzi meile, kuuzi kogo kyläle. Kaksi vellie toine toizeh kačotah, a yhtyö ei voija. Meil on Joučikoi, min panemmo – kai kandau. Joga pertis kondii čupus. Yksi poččine, kaksi kärzästy. Päiväl pölkynny, yöl ladvannu. Gryhnäine ukkoine kai kait kaččou. Kaksi seizou, kaksi viruu, kaksi pajattau, a seiččemes azeiloi selittäy.

Päčči, uksi, lagi da late, stola, kązästii, ikkun, uksen kiägy, magavosija.

LUGU 5

PREEZENSU

Preezensan myöndömuodo:

	yks.	mon.
1. p.	vardalo + -n	vardalo + -mmo/-mmö
2. p.	vardalo + -t	vardalo + -tto/-ttö
3. p.	vardalo + -u/-y	passiivan vardalo + -h

Preezensan kieldomuodo:

	yks.	mon.
1. p.	en + vardalo	emmo + vardalo
2. p.	et + vardalo	etto + vardalo
3. p.	ei + vardalo	ei + passiivan vardalo

Keittä

minä keittä <u>n</u>	minä en keittä
sinä keittä <u>t</u>	sinä et keittä
häi keittä <u>y</u>	häi ei keittä
myö keittä <u>mmö</u>	myö emmo keittä
työ keittä <u>ttö</u>	työ etto keittä
hyö keittä <u>täh</u>	hyö ei keittä

Yksivardalohizien verbiöin vardalot:

1.1. ua-lopp.

kirjuttua
minä kirjutan, en kirjuta
häi kirjuttau, ei kirjuta
hyö kirjutetah, ei kirjuteta

1.2. iä-lopp.

kiändiä
minä kiännän, en kiännä

häi kiändäy, ei kiännä
hyö kiännetäh, ei kiännetä

MUSTA!!

vediä – vien, vedäy, vietäh

pidiä – pien, pidäy, pietäh

tiediä – tiijän, tiedäy, tietäh

2.1. uo-lopp.

astuo

minä astun, en astu

häi astuu, ei astu

hyö astutah, ei astuta

2.2. uo-lopp.

sanuo

minä sanon, en sano

häi sanou, ei sano

hyö sanotah, ei sanota

3.1. ie-lopp.

ečcie

minä ečin, en eči

häi ečciy, ei eči

hyö ečitäh, ei ečitä

3.2. ie-lopp.

lugie

minä luven, en luve

häi lugou, ei luve

hyö lugietah, ei lugieta

4.1. -ja/ -jä, -va/ vä-lopp. (yksitavuhizet)

suaja

syvvä

minä suan, en sua

minä syön, en syö

häi suau, ei sua

häi syöy, ei syö

hyö suajah, ei suaja

hyö syvväh, ei syvvä

MUSTA!!

kävvä – kävyn, kävvy, kävväh

4.2. -jä/-jä-lopp. (monitavuhizet)

kabaloija

minä kabaloičen, en kabaloiče

häi kabaloiččou, ei kabaloiče

hyö **kabaloijah**, ei kabaloija

1. Taivuta verbit yksikön 1. da 3. persounas, monikon 3. persounas.

I. Ostua, nagraua, maltua, kivistiä, istuo, kyzyö, seizuo, nevvuo, ruohtie, tervehtie, itkie, käskie, lähtie, voija, juvva, myvvä.

II. Kandua, avvuttua, vuottua, keittiä, kuččuo, havaččuo, rikkuo, kaččuo, oppie, luadie, hyppie, loppie, tundie, igävöijä, kunnivoija, suvaija.

2. Yhtistä.

Minä	maltatto
sinä	ostau
häi	kielastammo
myö	vuotetah
työ	pajattau
hyö	avvutat

3. Luaji mallin mugah.

Malli: Minä suitan – häi suittau.

Minä mečästän.	Minä tiijän.
Minä niäritän.	Minä emändöičen.
Minä havačun.	Minä jiän.
Minä tahton.	Minä lyön.
Minä ruan.	Minä ryvin.
Minä syllen.	Minä kytken.

4. Pane verbit yksikön 3. persounah.

Velli (lugie) kirjua. Lapsi (hyppie) lattiel. Pieni brihaččueine (opastuo) kävelemäh. Buabo (eččie) avaindu. Died'oi (ajua) huomei bunukoin luo linnah. Kedä se naine (kyzyö)? Minun lapsi ainos (syvvä) hyvin. Tämä koiru puaksuh (haukkuo) tyhjiä. Viego häi (kirjuttua) sidä samastu kirjastu? Susiedu päivät (haravoija) heinii. Illal ukko (lähtie) ongele. Tänäpäi häi (myvvä) kai lihat. Kusbo häi sinuu (vuottua)? Tyttö (liedžuo) pihas.

5. Luaji mallin mugah.

Malli: Minä vuotan sinuu viizitostu minuuttua. – Häi vuottau sinuu viizitostu minuuttua.

Myö lopemmo ruavon. – Hyö loppietah ruado.

Minä kirjutan sinule kirjazen.

Minä suvaičen händy.

Myö huogavummo huomei.

Myö levitämmö heinät.

Minä ajan Piiterih.

Minä maltan uidua.

Myö suutummo heijän piäle.

Myö riäzitämmö lastu.

6. Pane salbavomerkilöis olijat verbit myöndö – da kieldomuodoh.

Malli: Sinä (andua) – sinä annat, sinä et anna.

Minä (eččie); häi (kandua); hyö (lugie); myö (vestiä); työ (kohendua); lapset (luadie); naine (kaččuo); velli (oppie); sinä (kastua); minä (keittiä); myö (kuččuo); työ (tahtuo); buabo (rygie); häi (suvaija); muamo (emändöijä); sinä (pergua); hyö (ottua); myö (tiediä); mies (kyndiä); sinä (kirguo); opastai (kirjuttua); tyttö (laihtuo); tuatto (jiäjä); työ (suaja); brihačču (tuvva); minä (sugie); sinä (kabaloija).

7. Luaji mallin mugah.

Malli: Minä en opasta suomen kieldy. – Minä opastun suomen kieldy.

Sinä, häi, myö, työ, hyö, opastui, opastai.

8. Luaji kioldovirkehet.

Malli: Minä suvaičen muata. – Minä en suvaiče muata.

Lapsi elostau hil'l'akkazin. Buabo pajattau pajuu. Sevoitar ajau kodih. Hänel kivistäy piädy. Myö avvutammo sinuu. Tuatto mečästäy. Minä laihtun päivy päiviä. Vahnembat uskotah lapsen sanoih. Työ tahtotto mennä meččäh. Minä opastun školas. Sinä suutut tyhjän täh. Minä ruohtin luadie tuttavuttu. Buaban lehmy puskou. Opastui luadiu kodiruaduo. Minä luvon kniigua. Sinä syöt kalua. Työ jiättö sinne. Myö voimmo tulla tänäpäi. Tyttö palmikoiččou tukkii. Hyö atkaloijah sinuu. Opastai opastau karjalan kieldy. Lapsi ellendäy karjalakse. Mies ruadau yöt dai päivät. Naine ombelou hyvin. Buabo nieglou illoil. Died'oi kävyy kalastamah. Tyttö lugou äijän.

9. Vastua kyzymyksih. Vastates käytä kui myöndö-, mugagi kioldomuoduo.

1. Avvutatgo sinä muamua? Elostatgo nuoremban vellenke?
2. Lämmitätgo päčcii?
3. Maltatgo keittiä syömisty? Keitätgo iče murginua? Murginoičetgo kois?
4. Ostatgo sinä tänäpäi leibiä?
5. Pajatatgo sinä? Nagratgo puaksuh?
6. Kalastatgo puaksuh? Mečästätgo?
7. Elätgo sinä Suomes? Opastutgo sinä opistos? Ruatgo sinä toimittajannu?
8. Suksitatgo talvel? Luajitgo lumiukkuo?
9. Kylvetgo kezoidu kezäl? Päivitytgo?

10. Kačotgo illal televiizorua? Luvetgo huondeksel lehtie?
11. Havačutgo aijoi huondeksel?
12. Suvaičetgo sinä magiedu?
13. Lähtetgo huomei teatrah?
14. Vihmuugo tänäpäi? Pastaugo päiväine?

10. Kirjuta verbilöin I infinitiivu.

Vien, lyöy, ruammo, äbäzöiččöy, nevvotah, lyvväh, ozuttau, peitämmö, pyhkin, huogavut, koskou, jätättö, nagretah, löyhkämmö, voi, myöhästy.

11. Täytä taulukko:

I infinitiivu	minä	sinä	häi	myö	työ	hyö
kuduo						
luadie						
laskie						
kabaloija						
hengittiä						
myvvä						
sammuttua						

12. Pane verbit indikatiivan prezensan pädeväh muodoh.

Karjal (sijoittuo) Ven'an luodehes. Minä (eliä) täs linnas. Pertis vie (palua) tuli. Häi (ei, syvvä) magiedu. Myö (lähtie) ehtäl gostih. Midä sinä (eččie)? Mies (kandua) jugiedu takkua. Tänapäi (luvva) kai heinät. Kunne häi (ajua)? Lapsi (vuottua) muamua kodih ruavospäi. Myö (opastuo) yliopistos ezmästy vuottu. Mittustu lehtie sinä (lugie)? Hyö (astuo) laukkah. Tänapäi (vihmuo) kogo päivän. Joga päiviä myö (kävvä) kirjastoh. Häi (tahtuo) lähtie aijembi. Minä (suvaija) kävellä meččiä myöte. Tyttö (kaččuo) ikkunah. Viego sinä (kirjuttua)

samua kirjastu? Lähtenöy häi moizel siäl meččäh, ga myös (kastuo). Huomei työ (sanuo) kaiken toven. Vierahat lapset (kazvua) terväh. Huondeksel minä rakkahal (juvva) vägeviä čuajuu. Tämä koiru ainos (haukkuo). Kukkaïne (kukkie) jo tostu kerdua. Huomei (kaivua) kartohkat. Meile kai sukat (niegluo) buabo. Midä työ (ruadua)? Häi kai (luadie) hyvin.

13. Kiännä karjalakse.

1. Ребенок играет во дворе.
2. Что ты ищешь?
3. Он не понимает меня.
4. Ученик запишет эти слова в тетрадь.
5. Отец читает газету.
6. Мы ждем тебя уже час.
7. Брат учится в училище.
8. Студенты переведут текст.
9. Моя мама работает в библиотеке.
10. Тебе нужно отдохнуть.
11. Бабушка вяжет носки.
12. Умеешь ли ты печь пироги?
13. Собаки лает на прохожего.
14. Часто ли ты ходишь в театр?
15. Вечером я люблю смотреть телевизор.

Kaksivardalohizien verbilöin vardalot:

1.1. -ata-lopp.

muata

minä maguan, en magua

häi maguau, ei magua

hyö muatah, ei muata

MUSTA!!

parata – paranen, paranou, paratah

Voimatoi päivy päiviä paranou.

hapata – happenen, happenou, hapatah

Suoluamatoi kala happenou.

1.2. -ätä-lopp.

hypätä

minä hyppiän, en hyppiä

häi hyppiäy, ei hyppiä

hyö **hypätäh**, ei hypätä

2.1. -eta-lopp.

ruveta

minä rubien, en rubie

häi rubieu, ei rubie

hyö **ruvetah**, ei ruveta

3.1. -ita-lopp.

šuurita

minä šuurien, en šuurie

häi šuurieu, ei šuurie

hyö **šuuritah**, ei šuurita

4. -ota, -uta-lopp.

uinota

minä uinuon, en uinuo

häi uinuou, ei uinuo

hyö **uinotah**, ei uinota

5. -(l)la, -(n)na, -(C)ta -lopp.

ommella

minä ombelen, en ombele

häi ombelou, ei ombele

hyö **ommellah**, ei ommella

pestä

minä pezen, en peze

häi pezöy, ei peze

hyö **pestäh**, ei pestä

2.2. -eta-lopp.

čometa

minä čomenen,

en čomene

häi čomenou, ei čomene

hyö **čometah**, ei čometa

3.2. -ita-lopp.

pakita

minä pakičen, en pakiče

häi pakiččou, ei pakiče

hyö **pakitah**, ei pakita

tukuta

minä tukkuon, en tukkuo

häi tukkuou, ei tukkuo

hyö **tukutah**, ei tukuta

mennä

minä menen, en mene

häi menöy, ei mene

hyö **mennäh**, ei mennä

MUSTA!!

juosta – juokse-n, juoksou, juostah

nähtä – näin, nägöy, nähtäh

14. Taivuta verbit yksikön 1. da 3. persounas da monikon 3. persounas.

I Vastata, kaimata, kerätä, ližätä, pimetä, tuhmeta, lihota, lainota, nosta, muhista, säristä, panna, kävellä, ajella, tulla, tuulla, olla.

II Temmata, čakata, hypätä, čökätä, sellitä, kerritä, upota, kavota, tarita, mainita, kozita, ommella, kačella, kuunnella, paista.

15. Pane salbavomerkilöis olijat verbit oigieh persounah.

Minä (pakita, ruveta, hallata, ommella, pajeta,);

sinä (kerrata, kyzellä, mennä, nel' l'uta, levitä);

häi (vastata, säristä, erota, panna, lykätä);

myö (pestä, kačella, nähtä, verrata);

työ (viertä, mustella, ukata, pitketä, tarita);

hyö (čakata, valella, pimetä, langeta, kežrätä).

16. Pane verbit preezensan yks. 3. persounah.

Muamo (čakata) sizärdy myöhäzis kävelyksis.

Midä häi nygöi (ruveta) ruadamah?

Buabo (kežrätä) villua.

Kunnebo sevoitar (šuurita)?

Opastui (vastata) kaikkih kyzymyksih.

Häi (varata) pimiedy.

Talvel (pimetä) aijoi.

Tämä koiru ainos kedätah (purta).

17. Avua salbavomerkit.

a) Toiči myö (muata) puoleh päiväh sah. Muamo minuu ainos (čakata). Työ (vastata) jugieloihgi kyzymyksih. Seppy (pal'l'ata) pajas. Ehtäl minä (paikata) nämmä kindahat. Talvi (sillata) jovet. Minä (avata) ikkunat. Terväh moizet vihmat (agjata) kai tiet. Kunne sinä (hakata)? Hyö (hypätä) lautalpäi vedeh. Illal tuatto (hallata) puolet halgolois. Kai hluamut myö (havvata) muah. Kaži (hengätä) maijot. Häi ainos midätah (kaimata). (Kehtata) sinä täs ruavos ruadua.

b) Tyttö päivy päiviä (čometa). Tuuli vastevai (ruveta) alenemah. Jiä (halleta) jalloin al. Hangi (mureta). Ainos häi (pakita) minul midätahto. Myö (tarvita) teijän abuu. Midä tiä meile hyö (tarita)? Minä joga ehtiä (lukita) uksen. Akoin pagin (levitä) terväh. Oksu (katketa). Sygyzyl päivät (lyhetä), yöt (pitketä). Buabo (keritä) lambahii. Elos (koheta). Meijän koin tagan olii meččy (turveta). Tämä mies vai (sangeta), akku hänen vai (tuhmeta). Jälles vihmua taivas (valleta). Sinä vie (kerritä) autobussah. Lapsen jalgazet (oijeta).

č) Minä (pestä) latettu. Häi (tulla) huomei. Tänäpäi myö (piästä) kodih ajembi. Työ puaksuh (ajella) Piiterih. Velli myös sinus (kzellä). Lapsi (säristä) vilus. Tyttö kaččou da (muhista). Kenbo teidy linnah (vedellä)? Konzu työ (viertä) muate? Sinä (ommella) hyvin. Midä sinä sie (kolista)? Myö (nähtä) teidy joga ehtiä. Midä häi (huakoilla)? Häi (mennä) ruadoh. Myö (panna) kirjat pualičale. Petroskoi (olla) Karjalan piälinnu. Joga päiviä minä (kävellä) linnua myöte. Buabo vie (kuulta) hyvin. Ehtäl myö (valella) kazvokset. Tyttö (kačella) ymbäri.

18. Kiännä karjalakse.

1. Он ответит на все вопросы.
2. Мы будем учиться лучше.
3. Я поливаю цветы 2 раза в неделю.

4. По вечерам бабушка рассказывает внукам сказки.
5. Брат часто упрекает меня.
6. Дети бегают во дворе.
7. Каждое воскресенье мы гуляем в парке.
8. На улице идет снег.
9. Зимой темнеет рано.
10. Весной день становится длиннее.
11. В лесу поспевают брусника.
12. Каждый месяц дочь приезжает к родителям.
13. Куда ты идешь?
14. У отца очень сложный характер.
15. Ребенок уже одевается сам.

19. Vastua kioldovirkehil.

1. Oletgo sinä suomelaine?
2. Ajeletgo pyöräl?
3. Tuletgo meile?
4. Vastuattogo händy illal?
5. Mennähgo hyö huomei kunnetah?
6. Kaidenougo tämä tie?
7. Halguaugo mies halgoloi?
8. Kerritähgo hyö kerähmöh?
9. Pezetgo astiet?
10. Viippuatgo käil?
11. Čakkuaugo muamo händy?
12. Kižuaugo lapsi toizien lapsienke?
13. Panougo lundu?
14. Harvenougo meččy?
15. Kuundeletgo vahnembii?

20. Kirjuta verbilöin infinitiivu.

Vastuan, nägöy, tuulou, vieret, puremmo, šuorietto, valellah, piäzen, hypätäh, lyhenöy, ajelet, varuammo, uinuotto, kozičet, rebieu, ombelemmo, katketah, langetah, paranou, nägöy.

21. Täytä taulukko.

I infinitiivu	minä	sinä	häi	myö	työ	hyö
kižata						
ähkätä						
langeta						
pitketä						
tarita						
levitä						
tuhuta						
valella						
muhista						

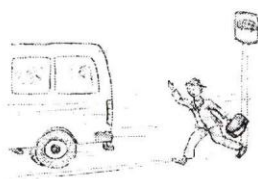
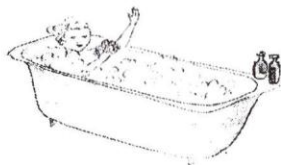
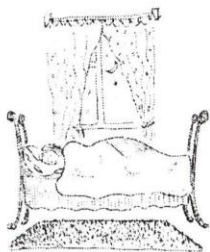
22. Lue da kiännä tekstu.

Huondeksel ruadopäivin minä nouzen aijoi, seiččemen aigua. Pezemmos, syön huondesveron da menen yliopistoh. Tulen yliopistoh kaheksal. Sie olen čuassuu nel'1'i, toiči hätkembi. Puaksumbah murginoičen yliopistos, sendäh gu jälles luvendoloi menen kirjastoh. Toiči olen sie kodvan. Jällespäi teriämbäh jo tahton piästä kodih. Syön ildazen kois. Vieren muate myöhä, kahteltostu čuasul.

23. Lue da kiännä. Keksi virkehet sanoinke.

Huondes huondeksel huondesvero
päivy päiväl murgin
ehty ehtäl
ildu illal ildaine
yö yöl
terväh teriämbäh
hätken hätkembi
kodvu kodvaine
puaksuh puaksumbah
aijoi aijembi aijembah
myöhä myöhembmi myöhembäh
äijy äijän äijä

24. Kirjuta, ken midä ruadau.

Äijygo aigua on?

1. Aigua on **tazah kolme**. Aigua on **kolme čuassuu**. = 15:00
(yksi, kaksi, **kolme**, nelli, viizi, kuuzi, seiččie, kaheksa, yheksä, kymmeme, yksitostu, kaksitostu)

2. Aigua on **puolikolme**. = 14:30
(puoliyksi, puolikaksi, **puolikolme**, puolinelli, puoliviizi, puolikuuzi, puoliseiččie...)

3. Aigua on **viittytostu** minuuttua **vajai kolme**. = 14:45
(kahtukymmendy viitty, kahtukymmendy, **viittytostu**, kymmendy, viitty)

4. Aigua on **viizitostu** minuuttua **kolmattu**. = 14:15
(viizi, kymmene, **viizitostu**, kaksikymmen, kaksikymmen viizi; enzimästy, tostu, **kolmattu**, nellätty, viijetty, kuvvettu, seičemettu, kaheksattu, yheksätty...)

25. Äijygo aigua on?

8.00; 9.30; 23.10; 6.45; 12.00; 5.30; 16.00; 21.20; 7.15

26. Luve vuoropaginat. Keksi omat.

– Konzu tulet kodih?

– En vie tiijä. Tazan kaheksa pidäy olla yliopistos. Luvendot jatkutah viizi čuassuu. Sit uskaldin tulla Liizan luo kahten aigua, menemmö kirjastoh. Voi olla, gu tulen kodih vaste ehtäl – toinah viijeje.

– Soita sit minule ruadoh puolikuuzi.

– Äijygo aigua menöy Anukseh ajajes.

– Autobusal – kolme čuassuu, omal autol – kaksi, erähät ajetah čuasus puolenkegi.

– Kussah tänäpäi olet ruavos?

– Kuudessah.

– Ongo teil murginaigu?

– Čuasus kahtessah on murginaigu.

- Aijoigo sinä nouzet huondeksel?
- Maguan puolehpäivässäh.

- Konzu tulet kodih?
- Myöhä ehtäl.

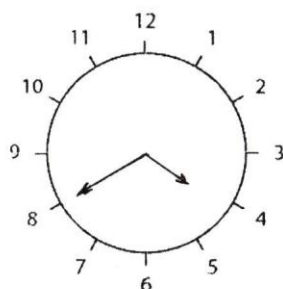
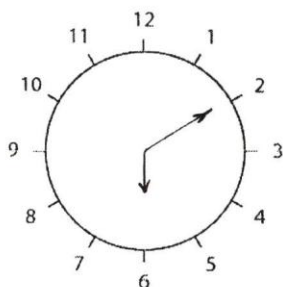
27. Vastua kyzymyksih.

1. Mil aigua karjalan kielen urokku algau?
2. Mil aigua sinä nouzet?
3. Mil aigua karjalan kielen urokku loppuu?
4. Mil aigua sinä tulet yliopistoh?
5. Mil aigua sinä vieret muate?
6. Mil aigua sinä tulet kodih?
7. Mil aigua sinä murginoičet?
8. Mil aigua syöt huondesveruo?
9. Mil aigua syöt illallistu?
10. Mil aigua sinun lembiohjelmu algau?

28. Täs on Onnin päivykuri. Kačo da sanele sit.

- 6.30 – nouzen
- 6.40 – pezen hambahat da silmät
- 6.50 – selgien
- 7.00 – syön huondesveruo
- 7.30 – menen yliopistoh
- 8.00 – urokat alletah
- 15.05 – opastundu loppuu
- 16.00 – tulen kodih
- 16.30 – murginoičen
- 17.00 – luajin kodiruavot
- 19.00 – syön illallistu
- 19.30 – menen kävelemäh
- 22.00 – tulen kodih
- 22.30 – pezemmös
- 23.00 – vieren muate

29. Kačo čomazii. Äiŷygo aigua on?

30. Luaji mallin mugah.

a) *Malli: Lähten tiäpäi enne nellii. – Lähten tiäpäi kolmen čuasun jälles. – Lähten tiäpäi jälles kolmie.*

Tulen kodih enne viitty.

Vieren muate enne kymmendy.

Vuotan teidy enne kaheksua.

Juna lähtöy enne yhtytostu.

Menen murginale enne kolmietetostu.

b) *Malli: Olen tiä vie kaksi päiviä. – Kahten päivän peräs ajan kodih.*

Olen tiä vie viizi päiviä.

Olemmo sie vie nel'li nedälii.

Olen tiä vie kolme kuudu.

Olen sie vie kaksi vuotta.
Olemmo tiä vie yksitostu päiviä.
Olen sie vie kuuzi puolenke nedälii.

31. Luve da kiännä vuoropaginat. Keksi omat.

- Äijygo päiviä meni hänen lähtendäs?
- Kolme päiviä.
- Konzu häi tulou myös?
- Viijen päivän peräs.

- Konzu sinä lopet opastundan yliopistos?
- Vuvven peräs. Tuhukuul on suomen kielen tutkindo, kezäkuul – diplomuruavon väittämine.

Vuvvenajat da kuut:

Talvi: talvikuu
pakkaskuu
tuhukuu

Kezä: kezäkuu
heinykuu
elokuu

Kevät: kevätkuu
sulakuu
oraskuu

Sygyzy: syvyskuu
ligakuu
kylmykuu

- Mi vuvven aigu on sinun mieles paras?
- Minä suvaičen kezä.
- Onhäi heinykuu paras kuu vuvves.
- Muga on.

- Ajelettogo työ kezämökile sygyzyl?
- Myö ajelemmo sinne talvelgi.

32. Luve da kiännä tekstu. Lövvä verbit, sano niilöin infinitiivu.

Talvi

Talvikuut ollah talvikuu, pakkaskuu, tuhukuu. Talvi Karjalas on pitky: toiči se algau kylmykuun allus, a lopeh vaste kevätkuun lopus. Enne talvipihoil oli suurii kivoksii, nygöi lundu on vähempi. Talvisiä on konzu mittuinegi. Vikse se rippuu nygözes ilmastos. Toiči panou lundu, tuhouu, tuulou, on pakkaine. Toiči vihmuu libo pastau päiväine. Puulois ei ole lehtii (paiči havupuuloi, kuduat ainos ollah vihandat). Konzu on enämbi lundu, talvimeččy on ylen čoma: puut seizotah lumihattulois, ymbäri on puhtahus da rauhush. Ainosolijat Karjalas linnut (talvilinnut) ollah varoi, čiučoi, tikku, tuikkai da muut. Vai net vojijah häiritä talvimečän rauhuttu, konzu lähtietäh syömizen eččoh. Linduloile da meččyelättilöile talvel on vaigei. Äijät rahvas avvutetah linduloi, azutah laudazii da riputetah omassah ikkunan ulgopuolele, sinne pannah leibymurustu da suurimua.

Talvel rahvas sellitäh lämmih sobih. Lapset suvajah suksittua, čurata mäis, luistella.

Talvel on kaksi suurdu pruaazniekkua: Uuzi vuozu da Rastavu. Uuzi vuozu on perindölline perehpruaazniekku, sidä vastatah kois omienke. Ylen suvajah Uttu vuottu lapset, sendäh gu Pakkasukko tuou heile kaikenualastu lahjua. Kaikil kois seizou čomendettu kuuzi, äijät vahnemat peitetäh lahjat lapsih niškoi kuuzen alle, buitegu net ollah Pakkasukon tuovut. Joga ristikanzu vuottau Uttu vuottu da uskou uvven vuvven suarnah.

33. Luve da kiännä vuoropaginat. Luaji omat.

Talvi

- Tänävuon talvi tuli ylen terväh.
- Muga, jo kylmykuun allus pani tävvet kivokset lundu.

- Dai pakkazet lujetah päivy päiviä.
- Vuotavai, vie näimmö tuhuu dai röččiä.

– Läkkä huomei suksittamah meččäh. Siä on moine hyvä: taivas on sinine, ei tuule, on vähästy enämbi viitty astettu pakkastu da sidä paiči mečäs on puhtas ilmu – voimmo huogavuo hyvin.

- Egläi minä katkain yhten suksen, tahtozin lähtie, ga midä nygöi ruat.
- Minul on kahtet sukset, voit ottua yhtet niilöis, tule minun luo, valličet iče.
- Voin tulla tänäpäi kaččomah suksii, oletgo kois?
- Tule ehtäl.

Kevät

- Joi lumi sulau, emmo ehtinyh ni suksittua, ni mäis čurata.
- Tiettäväine, onhäi jo kevätkuu loppumas.
- Päiväinegi pastau da muadu lämmittäy, jo nägyy ezmästy pälvie.
- Terväh näimmö nuorii lehtyzii.
- Vuota hot' kandazien ilmestymisty.

Kezä

- Kezä on minun armas vuvvenaigu: voibi kezoidu kylbie, päivittyö, meččäh muarjah da sieneh kävvä.
- Sebo hyvä, ga onhäi vie heinargiaigu dai muudugi ruaduo kezäl täydyy – kazvoksii valella da kytkie, pihua ruokkie.
- Älä jo ruadoloi mustele, läkkä kezoile.
- Läkkä.

- Kačo, mittumii suurii luhtii on pihas!
- Muga on. Vihmui gu korvois kuadajen.
- Kuni kai kuivau, sini päivy menöy.
- Kezäl kuivau terväh, johäi päiväine čirittäy. Vuota kodvaine, sit lähtet pihale.

Sygyzy

- Akoin kezä on tulluh, päiväine pastau, eigo tuule, eigo vihmu.
- Sanotah, tänävuon sygyzy hätkestyy, kogo syvyskuun pyzyy moine poudu siä.
- Kukastu kummua – sygyzy lämmembi kezä.
- Karjalashäi elämmö – kaikkie voi olla.
- Vuotavai, vie lehtet puulois pakutah, da vihmat tiet čällätäh.

Jälletysnumerualat:

1. ensimmäine (enzimäze-, enzymäs-)
 2. toine (toize-, tos-)
 3. kolmas (kolmande-, kolmat-)
 4. nelläs (nellände-, nellät-)
 5. viijes (viijende-, viijet-)
 6. kuvves (kuvvende-, kuvvet-)
 7. seiččemes (seiččemende-, seiččemet-)
 8. kaheksas (kaheksande-, kaheksat-)
 9. yheksäs (yheksände-, yheksät-)
 10. kymmenes (kymmenende-, kymmenet-)
- Tänäpäi on 15. (viijestostu päivy) talvikuudu. Egläi oli 14. (nellästostu päivy) talvikuudu. Huomei on 16. (kuvvestostu päivy) talvikuudu.

- Konzu on sinun roindupäivy?
- 10. kevätkuudu.
- Ole hyvä, sano, mi päivy tänäpäi on?
- Tänapäi on 20. (kahteskymmenes päivy) ligakuudu.
- Ongo huomei suovattu?
- Ei, huomei on piätniččy.

Nedälin päivät:

ezmäinargi – ezmässargen

toinargi – tossargen

kolmaspäivy – kolmanpiän

nel'l'äspäivy – nel'l'änpiän

piätniččy – piätniččän

suovattu – suovattan

pyhäpäivy – pyhänpiän

enneglästy – egläi – tänäpäi – huomei – huomenenjälles

NOMINOIN VARDALOT

Yksivardalohizet nominat

Sanan vardalo	Yks. nom., gen., part.	Ezimerkit
a-vardalo	1. oza – ozan – ozua	kala, kana, čoma, oza, čura, oma, veza, vaza, pala, vaha, paha, maha, luja, briha, kuha, liha, boba, kova
	2. velgu – vellan – velgua	rungu, koiru, harakku, hukku, nuoru, hoikku, vuonu, aidu, aigu, laudu, lauttu, paik- ku, paidu, ruodu, jalgu, vihmu, muza- vu, nieglu, ozavu, kurju, ikkun, madal
ä-vardalo	1. hyvä – hyvän – hyviä	kezä, jyvä, kylä, nenä, syvä, pyhä, vähä, igä, kerä, terä, pezä, nädžä
	2. seiny – seinän – seiniä	lehmy, päivy, silmy, heiny, ehty, mähändy, leppy,

		riähky, kylmy, kypsy, ižändy, emändy, köyhy, piäzendy, menendy, värtin, räččin, kábäl, riehtil
u-wardalo	koivu – koivun – koivuu	kulu, magu, lugu, algu, loppu, paju, mehu, brihačču, sugu, lindu, liedžu, kulku, redu, puzu, vilu, nižu, muru
y-wardalo	pöly – pölyn – pölyy	sygyzy, kyly, löy- ly, jyry, häly, kydy, mäly, höyry, pläkky, miäččy, sälgy, käby, čiäry, hyppy
o-wardalo	loukko – loukon – loukkuo	mado, kolo, levo, lagevo, eččo, kudo, keitto, meno, pajo, kujo, peitto, tulo, notko, n'ero, vero, ero, malto, rapak- ko, kadajikko, monikko, vardalo, pido, himo, elo
ö-wardalo	perindö – perindön – perindyö	pezevö, höblö, kä- belö, kylvö, tyttö,

		čyöttö, yksikkö, nägö, lähtö
e-wardalo	järvi – järven – järvie	velli, jogi, lehti, suvi, talvi, kivi, lagi, mägi, regi, pilvi, räkki, korbi, koski, ongi, keski; sormi, nimi, nur- mi, kezi
i-wardalo	pappi – papin – pappii	keppi, kodi, veik- ki, haugi, särgi, počči, vuitti, pučči, päčči, merki, mök- ki, mukki, kaži
diftongu – da pitkyvokalivardalo	1. suu – suun – suudu	puu, kuu, pii, pyy, suo, tie, siä, mua, piä, jä, vyö
	2. magei – magien – magiedu	sogei, sagei, kor- gei, pehmei, rus- kei, valgei, korgei, kebjei, libei, levei, kargei, kumei, kar- hei, šuorei
	3. tulii – tulien – tuliedu	kondii, niistii, azii, armii
	4. mučoi – mučoin – mučoidu	mandžoi, kudžoi, varoi, čiučoi, paimoi, jänöi,

		keroi, yöliivoi, pilvoi
	5. harmai – harmuan – harmuadu	piirai, hiemai, hurai, urai, suappai, sarai
-aja, -uja, -oja, -ija-varдалot	opastai – opastajan – opastajua	opastui, sanelii, kirjuttai, ombelii, ruadai, pajattai, juoju, tuoju, kuhkuttai, soittai, lapsienkaččoi, kudoi
-äjä, -ijä, -yjä, -öjä-varдалot	keittäi – keittäjän – keittäjiä	lypsäi, kiändäi, kyndäi, kävelii, myöjy, syöjy, eččii, läžii, lyöjy
-ttoma-varдалo	koittoi – koittoman – koittomua	muarjatoi, razvatoi, lumetoi, loppumatoi, jallatoi, ozatoi, lapsatoi, pohjatoi, kuulematoi,
-ttömä-varдалo	nimetöi – nimettömän – nimettömiä	mioletöi, väitöi, käitöi, perehetöi, perätöi, pilvetöi

Kaksivardalohizet nominat

Vokali – da konsonantuvadalo	Yks. da mon. nom., yks. part.	Ezimerkit
e-loppuhizet nominat VV: -ie CV: -t	late – lattie-t – latet-tu	kaste, aste, lähte, päre, ruoste, liče, peite, čoke, este ! kolme – yksivardalohine
-hi, -li, -mi, -ni, -ri, -ksi, -psi - loppuhizet VV: -he, -le, -me, - ne, -re, -kse - pse CV: -h, -l, -n, -r, -s	tuohi – tuohe-t – tuoh-tu huuli – huule-t – huul-du lumi – lume-t – lun-du sieni – siene-t – sien-dy nuori – nuore-t – nuor-du uksi – ukse-t – us- tu lapsi – lapse-t – las- tu	tuli, lapsi, kieli, meri, tuuli, nuori, hiili, hiiri, mieli, uni, lohi, iäni, puoli, riihi, suari, suoni ! nimi, nurmi, sormi – yksivardalohizet
-zi-loppuhizet VV: -ve, -vve, -je, -äi, -ie, -Ce CV: t	vezi – vie-t – vet-ty mezi – meje-n – met-ty kynzi – k ynne-n – kyn-ty tozi – tove-n – tot-tu	vuozzi, käzi, parzi, uuzi, kuuzi, viizi, täyzi, orzi ! kezi – yksivardalohine
-n, -l, -r-loppuhizet VV: -ne, -le, -re	joučen – jouččene-t – joučen-du	ahven, kämmen, vommel, pienar,

CV: -n, -l, -r	askel – askele-t – askel-du sizär – sizäre-t – sizär-dy	höyhen, nivel, sammal, tytär, pizar, sevoitar
-in-loppuhizet VV: -ime CV: -in	pyhkin – pyhkime-t – pyhkin-du	avain, piirdin, kirjutin, kirjain, viivatin, syväin, kiinitin, uistin, kovažin
-as, -äs-loppuhizet VV: -aha, -ähä CV: -as, -äs	hammas – hamba- ha-t – hammas-tu	ahtas, lammias, lounas, taivas, kinnas, mätäs, lipas, valpas, vieras, nerokas, andilas, puhtas
-us,-ys,-os,-ös, -es -loppuhizet VV: -kse CV: -us,-ys,-os,-ös, -es	kaglus – kaglukse-t – kaglus-tu ostos – ostokse-t – ostos-tu virites – viritekse-t – virites-ty	kyzymys, vas- tavus, kannates, keskus, pastos, kylvös, kynäbrys, poikkevus, pielus
-es, -is-loppuhizet VV: -ehe CV: -es, -is	mies – miehe-t – mies-ty ruis – rugehe-t – ruis-tu	nagris, kaunis, rais, kirves, kallis, huovis
-h-loppuhizet VV: -he CV: -h	pereh – p erehe-t – pereh-ty	veneh, herneh, kimaleh, homeh, aloveh, kiireh, kegäleh, muureh

-vus, -vys, -hus, -hys-loppuhizet (abstraktizet) VV: -uo, -yö CV: -vut, -vyt, -ut, -hyt	čomevus – čomevuo-t – čomevut-tu	rakkahus, rikkahus, tervehys, puhtahus, lujevus, sogevus, piduhus, levevys, pimevys, suurus, rauhus, laškus
-ut, -yt-loppuhizet VV: -uo, -yö CV: -ut, -yt	kätkyt – kätkyö-t – kätkyt-ty	lapsut, suohut, puuhut, lyhyt, tahnut, luuhut, järvyt
-ine-loppuhizet VV: -ze CV: -s	sinine – sinize-t – sinis-ty	alaine, čomaine, kirjaine, linduine, kuldaine, hobjaine, pal'l'aine, raudaine, pak-kaine, puuhine, vedehine, yhtehine, algusyömine

1. Pane sanat monikon nominatiivah.

Virites, käzi, kaččoi, värtin, lippu, vihko, harjoitus, vuozu, loppumatoi, kuuzi, täyzi, kadai, ruadai, elo, uksi, parzi, tytti, jälgi, mägi, nurmi, lumi, riesku, vägi, tuuli, kohtu, vilu, šalgu, turbei, niistii, ombelii, kuldaine, väzymätöi, huoli, vičču, akku, mies, čomevus, laihu, härkin, joučen, mučoi, veri.

2. Lövvä sanan algumuodo.

Malli: unes – uni

Lujah, kindahas, kirjuttimen, ruostiel, merespäi, sinizele, perehet, nagrehelpäi, vuvven, čiučoil, kudžoin, sarual,

iänettömäh, päčis, brihačut, kirjastonhoidajale, jovespäi, terveyhön, nižus, kujoh, piiruale, kargiet, särrin, lippahah, lyhyölpäi, piäs, köyhäl, sälyt.

YKSIKÖN PARTITIIVU

Kedä? Midä?

Yksikön partitiivan piättehet: -a, -ä, -o, -ö, -u, -y, -e, -i, -du/-dy, -tu/-ty

Yksivardalohizet sanat:

!! Partitiivan piäteh liittyy lujah vokalivardaloh

-a	boba (boba-)	→ bobu- a (a~u)
	paikku (paikka-)	→ paikku- a (a~u)
	ikkun (ikkuna-)	→ ikkunu- a (a~u)
	opastui (opastuja-)	→ opastuju- a (a~u)
	ozatoi (ozattoma-)	→ ozattomu- a (a~u)
-ä	kezä (kezä-)	→ kezi- ä (ä~i)
	päivy (päivä-)	→ päivi- ä (ä~i)
	värtin (värtinä-)	→ värtini- ä (ä~i)
	keittäi (keittäjä-)	→ keittäji- ä (ä~i)
	mieletöi (mielettömä-)	→ mielettömi- ä (ä~i)
-e	järvi (järve-)	→ järvi- e (e~i)
-i	kodi (kodi-, koi-)	→ kodi- i
-o	keitto (keitto-, keito-)	→ keittu- o (o~u)
-ö	perindö (perindö-)	→ perindy- ö (ö~y)
-u	koivu (koivu-)	→ koivu- u
-y	kyly (kyly-)	→ kyly- y
-du/-dy	diftongah libo pitkäh vokalih:	
	suu (suu-)	→ suu- du
	mua (mua-)	→ mua- du
	magei (magie-)	→ magie- du
	kondii (kondie-)	→ kondie- du
	harmai (harmua-)	→ harmua- du
	reboi (reboi-)	→ reboi- du

!! Partitiivan piäteh liittyy konsonantuardaloh

-du/-du heleväh konsonantah: (-li, -ni, -ri, -mi, -n, -l, -r, -in-lopp.)

tuli → tul-**du**, uni → un-**du**, nuori → nuor-**du**, lumi → lun-**du**, joučen → joučen-**du**, vommel → vommel-**du**, pienar → pienar-**du**, avain → avain-**du**

-tu/-ty kumieh konsonantah (-hi, -zi, -ksi, -psi, -h, -as, -us, -es, is, -vus/vys, -ut/yt, -ine, -e-lopp.)

riihi → riih-**ty**, kuuzi → kuus-**tu**, uksi → us-**tu**, vesi → vet-**ty**, ahtas → ahtas-**tu**, kaglus → kaglus-**tu**, kannates → kannates-**tu**, pastos → pastos-**tu**, kaunis → kaunis-**tu**, pereh → pereh-**ty**, čomevus → čomevut-**tu**, kätkyt → kätkyt-**ty**, linduine → lindus-**tu**, late → latet-**tu**

3. Pane sanat yksikön partitiivah.

Lehmy, myöjy, kieli, jälgi, sormi, leski, suari, suksi, torvi, hiili, hiiri, järvi, lapsi, uksi, ruadai, valpas, lipas, kylä, hädä, mägry, soba, koiru, kuivu, luja, čura, ikkun, harakku, humal, opastundu, čoma, kala, oravu, hoikku, velgu, paja, randu, nišku, nieglu, laihu, laukku, liigu, lauttu, laudu, raudu, sogei, karhei, hyppy, brihačču, vilu, muru, nižu, loukko, ero, kondii, jänöi, kudžoi, varoi, hurai, muarjatoi, väitöi, jallatoi, kaste, ruoste, vuozi, käzi, mezi, kynzi, uuzi, kirjain, viivatin, pereh, mätäs, hammas, alaine, kirjaine, rakkahus, kätkyt.

Persounapronominat partitiivas:

minä – minuu	myö – meidy
sinä – sinuu	työ – teidy
häi – händy	hyö – heidy

4. Luaji mallin mugah.

Malli: Minä olen ainos kois. – Minä puaksuh en ole kois. Minuu puaksuh ei ole kois.

Sinä olet ainos yliopistos.

Häi on ainos pihal.

Myö olemmo aiven mečas.

Työ oletto aiven pello.

Hyö aiven ollah kirjastos.

5. Pane sanat yksikön genetiivah da partitiivah.

Vazaine, sappi, vieras, minä, olgi, kuldu, jyry, levevys, sinä, kinnas, abu, lippu, rottu, kiändämätöi, bokku, hyö, guarbalikko, hinnatoi, vanneh, työ, loppumatoi, lujevus, pättävys, ajai, myö, kuoreh, veza, häi.

Partitiivan käyttö

– Numerualu + partitiivu

Minul on yksi velli da kaksi sižärdy.

(2, 3, 4, 5, ...)

Pertis on kolme suurdu ikkunua.

äijy

Pihal seizou äijy rahvasty.

vähä

Rengis on vähä vetty.

– Kieldovirkehis

Linnas ei ole tyttiteatrua. Pertis ei ole ikkunua. Heil ei ole omua kodii. Brihačul ei ole sanakniigua. Muamo ei ostanuh leibiä. Häi ei kirjutannuh kirjastu.

– Ruado ei ole loppiettu

Minä kirjutannuh kirjastu. Sinä keität murginua. Häi lugou kniigua.

– Part. tarviččijoin verbišoinke

Minä ečin avaindu. Sinä suvaičet händy. Häi vuottau tuattua. Myö avvutammo buabua.

– **Ebämiärähisty merkites**

Minä juon vetty. Stolal on syömisty.

– **Komparatiivu + part.**

Häi on vahnembi minuu. Jogi on syvembi järvie.

– **Post – da prepozitoinke**

meččiä myöte, seiniä vaste, pruazniekkua vaste, enne Rastavua, jälles ruaduo, ilmai kniigua, paiči händy, kohti linnua,

– **Joga + part.** (merk. aigua)

joga päiviä, joga nedälii

Musta! Mečäs kazvau siendy. Pertih tuli lastu. **Verbi on yks. 3.p.!!!**

Partitiivu numerualoinke:

6. Avua salbavomerkit. Kirjuta numerualat kirjaimil.

1. Minul on 3 _____ (velli) _____ da 2 _____ (sizär) _____.
2. Poimičus on 8 _____ (griba) _____ da 6 _____ (sieni) _____.
3. Verkoh puutui 7 _____ (särgi), 5 _____ (haugi) _____ da 9 _____ (ahven) _____.
4. Mulloi mejjän joukos oli 15 _____ (hengi), tänävuon on 12 _____.
5. Minä painan 50 _____ (kilo) _____.
6. Egläi buabale täydyi 67 _____ (vuozii) _____.
7. Brihačču pani reppuh 1 _____ (kniigu) _____ da 4 _____ tetrattii.
8. Joga ristikanzal on 10 _____ (sormi) da 10 _____ (varvas) _____.

9. Ezmässargen meil on 3 _____ (luvendo)

10. Kezäs kaži tabai 12 _____
(hiiri) _____.

7. Luve, kiännä, eroita numerualat da partitiivas olijat sanat. Kuduas kuus on 30 (31, 28, 29) päiviä?

Vuvves on kaksitostu kuudu. Kuus voi olla kolmekymmen yksi, kolmekymmen, kaksikymmen yheksä libo kaksikymmen kaheksagi päiviä. Kuut jagavutah nedälilöih. Joga kuus on nelli libo nelli puolenke nedälii. Nedälis on seičchie päiviä. Kaksi päiviä – suovattu da pyhäpäivy ollah lebopäivät. Päivy omas puoles jagavuu vuorokauzih. Vuorokavves on kaksikymmen nelli čuassuu. Čuassus on kuuzikymmen minuuttua. Minuutas on kuuzikymmen sekundua.

Partitiivu sananke äijy:

8. Luaji mallin mugah.

Malli: Minul on sevoitar. – Minul on äijy sevoitardu.

Minule tuli kirjaine.

Taivahas on pilvi.

Puun oksal istui lindu.

Buabal on kaži.

Joven rannas kazvau paju.

Pihua myöte astuu mies.

Kodiruavokse on annettu harjoitus.

Lehtes on kirjutus.

Oraskuul on pruzniekku.

9. Vastua kyzymyksih.

1. Äijygo vuottu sinul on?

2. Äijängo vuottu elät Petroskois?

3. Äijygo lastu teijän perehes on?
4. Äijäsgo päivy tänäpäi on?
5. Äijygo hengie teijän joukos on?

Partitiivua tarviččijat verbit:

armastua (armastan, armastau, armastetah) muamua
atkaloija (atkaloičen, atkaloiččou, atkaloijah) omii
avvuttua (avvutan, avvuttau, avvutetah) buabua
čakata (čakkuan, čakkuau, čakatah) tyttyö
ečcie (ečin, ečciy, ečitäh) avaindu
igävöijä (igävöičen, igävöiččöy, igävöijäh) tuatua
ihaloija (ihaloičen, ihaloiččou, ihaloijah) talvimeččiä
kuunnella (kuundelen, kuundelou, kuunnellah) muuzikkua
moittie (moitin, moittiu, moititah) sizärdy
mustella (mustelen, mustelou, mustellah) died'oidu
oppie (opin, oppiu, opitah) piuruadu
suvaija (suvaičen, suvaiččou, suvaijah) händy
toivottua (toivotan, toivottau, toivotetah) ozua
varata (varuan, varuau, varatah) äreviä koirua
vihata (vihuan, vihuau, vihatah) pahua ristikanzua
vuottua (vuotan, vuottau, vuotetah) keziä
äbäzöijä (äbäzöičen, äbäzöiččöy, äbäzöijäh) piendy lastu

10. Luaji mallin mugah.

Malli: Sanelen omas ruavos. – Suvaičen omua ruaduo.
Sanelen omas koiras, omas lapses, omas muamas, omas buabas, omas linnas, omas hierus, omas tuatas, omas perehes, omas kois, omas sizäres.

11. Eroita verbit, kudamienke käytetäh partitiivua.

Tuo ezimerkit.

Ečcie, löydiä, kävellä, suvaija, valella, vuottua, väzyö, opastuo, opastua, kiändiä, vestiä, andua, kirjuttua, pestä,

itkie, moittie, pastua, sanuo, työndiä, muheloittua, vardoija.

12. Luve runo. Lövvä kai partitiivas olijat sanat.

Midä minä suvaičen
Suvaičen pakkastu,
puhtastu lundu.
Yövuoron jälles –
magiedu undu.
Suvaičen lehtii,
korgieloi pilvii.
Suvaičen šelaiilla
palavii hiilii.
Suvaičen čotaija
čäigyjii tiähtii.
Tahtozin taivahas
läbi kai nähtä.
Armahas kaivozes
ammuldua vetty.
Se on ku hobjattu,
juohattau metty.
Suvaičen huondestu,
žialöičen ehtiä.
Ihastun, koivu kos
ripoittau lehtie.
Suvaičen kengätä
čuuruu myö astuo,
Kezäkuun vihmas
kaikkineh kastuo.
Enimäl suvaičen
karjalan kiieldy.
Kandau se sydämel
rahvahan miieldy.
(V. Veikki)

13. Luaji mallin mugah.

a) *Malli: Liha on veres. – Pidäy ostua veresty lihua.*

Cuaju on vägevy. –

Päppi on pehmei. –

Kannates on sagei. –

Maido on razvatoi. –

Vezi on vilu. –

Hapainmaido on notkei. –

b) *Malli: Karjalan järvet ollah puhtahat. – Karjalas on puhtastu järvie.*

Yliopiston opastujat ollah erilazet. –

Linnan koit ollah korgiet. –

Buaban paikat ollah kirjavat. –

Tytön pluat'at ollah vaste ommeltut. –

Laukan leivät toiči ollah kovat. –

Partitiivu kioldovirkehis:

14. Luaji kioldovirkehet.

Malli: Sie nägyy kodi. – Sie ei nävy kodii.

Sie nägyy mečcy, ristikanzu, kondii, järven randu, koin levo, tuli, savvu, joukko lastu, teijän hieru, meijän peldo.

15. Avua salbavomerkit.

1. Vie en syönnyh (murgin).
2. Minul ei ole (aigu).
3. Egläi myö emmo nähnyh (sinä).
4. Lapsele ei ostettu (boba).
5. Sit mečas ei kazva (koivu).
6. Hänel ei ole (huoli) nimis.
7. Työ etto nähnyh (häädä).
8. Vie ei mennyh ni (kuu).
9. Lumel ei nägynyh ni (yksi jälgi).
10. Eigo sinul lövvy (se kirju)?
11. Eigo sizär suannuh (kirjaine)?
12. Kyläs vie ei nostettu (kirikkö).
13. Meijän hierus ei ole (jyrky mägi).
14. Kois ei olluh ni (muruine leiby).
15. Heil ei tävvy vai (linnunmaido).
16. Tänäpäi emmo lämmitä (päčči).
17. (Se perindö) ei säilytetty.
18. Muamo vie ei naittanuh (poigu).
19. Buabo ei pastanuh (päppi).
20. (Moine vilu talvi) vie ei olluh.

Partitiivu post- da prepozitoinke:

16. Avua salbavomerkit.

1. Sukset oli pandu (seiny) vaste.
2. (Rastavu) vaste kai pereh kerävyi yhteh.
3. (Tie) myöte ajoi kaksi autuo.
4. Ainos kai pidäy azuo hänen (nenä) myöte.
5. Tulin tänne enne (sinä).
6. Ruavot pidäy loppie enne (pruazniekku).
7. Jälles (jugei päivy) on hyvä huogavuo kois.
8. Tuatto tuli kodih jälles (muamo).
9. Ilmai (häi) en ruohti ruadua sidä.

10. Ei ole sygyzyy ilmai (vihmu).

11. Koiru juoksi kohti (meččy).

Musta! Abessiivu -ttah/-ttäh

ilmai koirua = koirattah

17. Avua salbavomerkit.

(Suolu) ei ole magei. Laukas nimidä et osta (jengu).

(Kala) rokkua et keitä. Karjalas ei ole talvie (lumi). Ei

olluh karjalastu taloidu (päčči). (Nero) nimidä ei rodei.

Häi jo kaksi vuotta eläy (pereh). On jugei löydiä hyvä

ruado (opastundu). Jäin tänäpäi (murgin).

Komparatiivu partitiivanke:

Avua salbavomerkit.

1. Muamo on vahnembi (tuatto).

2. Tie on leviembi (troppu).

3. Linnu on suurembi (kylä).

4. Kaivovezi on puhtahembi (järvivezi).

5. Kana on kirjavembi (kukki).

6. Tyttö on vagavembi (brihačču).

7. Pluat't'u on valpahembi (paidu).

8. Virši on jugiembi (poimičču).

9. Jogi on pitkembi (oja).

10. Heinykuu on räkembi (kezäkuu).

11. Reboi on viizahembi (hukku).

12. Äijypäivy on kallehembi (muu pruazneiekku).

13. Kažinpoigu on pienembi (kudžu).

14. Kodi on korgiembi (mökki).

15. Vagoi on magiembi (garbalo).

Partitiivu sananke *joga*:

18. Luaji virkehet mallin mugah.

Malli: joga (vuozu) – Joga vuottu minä ajelen suveh.

Joga (čuassu, päivy, nedäli, kuu, huondes, ehty, talvi, kevät, sygyzy, kezä)

19. Luve, kiännä da ozuta sanat partitiivas.

Tuatto kandau vetty. Mečäs on äijy siendy. Pihal on lundu. Laukas myvväh leibiä, maiduo, lihua da kaikkie muudu. Tyttö kirjuttau kirjastu. Buabo nieglou sukkua. Ikkunal oli kaksi kukkastu. Perehes on äijy lastu. Meil ei ole koirua. Tänäpäi muamo ei pastanuh piiruadu.

20. Käytä partitiivua.

1. Linnas puutui nähtä (tuatto)_____.
2. (Oma kieli)_____ ei pie unohtua.
3. Täydygo (syömine)_____ päiväkse?
4. Ei hänel ole (huoli)_____ nimis.
5. Tänäpäi en vie lämmitännyh (päčči)_____.
6. Jo kaksi vuottu opastun (suomen kieli)_____.
7. Älä laske (vieras koiru)_____ senčoih.
8. Vuotan (sinä)_____ gost'ih.
9. Linnaspäi tulduu velli lähti kaččomah (hieru)_____.
10. Kaikes häi viäritti (velli)_____.
11. Pihal panou (lumi)_____.
12. Älä avua (uksi)_____.
13. Tuatto rakendau (kodi)_____.
14. Enne perehis oli äijy (lapsi)_____.
15. Joga (kezä)_____ minä ajelen buaballuo kyläh.
16. Lad'd'aimmo kaksi pino (halgo)_____.
17. Pertis ei ole (tuli)_____.
18. Čidžil on kolme (tytär)_____.

19. Buabo nieglou (sukku)_____.
20. Mies vedäy järvespäi (verko)_____.
21. Meijän kois on äijy (ennevahnelline vehkeh)
_____.
22. Velli kyndäy (peldo)_____.
23. Tuatto pidäy (valpas paidu)_____.
24. Nedälis kerävyi (pezevö)_____.
25. Kuhas on vähä (ruodu)_____.
26. Lövvä kuvas kaksi (ero)_____.
27. Luaji vahnas pluat'as (ripakko)_____.
28. Täl sanal ei ole (yksikkö)_____.
29. En nikonzu nähnyh (kondii)_____.

OBJEKTU

Objektusijat ollah: **partitiivu da akkuzatiivu.**

Yksikön akkuzatiivu:

1) **I akkuzatiivu** (genetiivan jyttyine) **-n**

kalan, kirjazen, lapsen

2) **II akkuzatiivu** (yksikön nominatiivan jyttyine) –

kala, kirjaine, lapsi

Akkuzatiivu

Partitiivu

Loppuh suadu ruado

Jatkui ruado

libo se, kudai tahtotah

suaja loppuh

Minä luvni

*Minä luvni **tädä***

tämän kniigan.

kniigua.

Buabo kirjutti

Buabo kirjuttau

kirjazen.

kirjastu

Muamo keitti

Muamo keittäy

murginan.

murginua.

Tuatto nostau
koin.

Tuatto nostau
kodii
Ainehsanat,
abstraktusanat
Minä juon **vetty**.
Hengitän **puhtastu ilmaa**.
Kyzyn **abuu**.
Ostan **jauhuo**,
kannatestu, leibiä.
Partitiivua tarviččijat verbit
Varuan **tädä koirua**.
Kuundelen **muuzikkua**.
Ečin **avaindu**.
Suvaičen **händy**.
Kieldovirkehis
En luadinuh **kodiruaduo**.
Häi ei keittänyh **murginua**.
En tuonnuh **halguo**.
Älä avua **ikkunua**.
Älgä peskiä **latettu**.

II akkuzatiivu:

1. Imperatiivuverbilöinke: Syö **tämä leibypala**. Laskekkua
kaži pihale. Lugekkua **tämä kniigu**.

2. Verbinke pidäy + I infinitiivu: **Pidäy** syvvä **tämä leibypala**.
Pidäy ostua uuzi paidu.

3. Monikon 3. persounan verbinke: **Hyö nostettih kyly**.
Opastujat kirjutettih sanelu.

Monikon akkuzatiivu (monikon nominatiivan jyttisine) **-t**
Huomei pezemmö lattiet. Egläi pezimmö **lattiet**. Tytöt pestäh
lattiet. **Pidäy pestä lattiet**. Peze **lattiet**. Peskiä **lattiet**.

21. Luve, sellitä sijoin käyttö.

Minä tuon halguo. Minule pidäy tuvva halguo.

Minä tuon senčois varustetut hallot.

Minule pidäy tuvva senčois varustetut hallot.

Häi keittäy murginua. Häi keittäy murginan.

Sinä pastat piiruadu. Sinä pastat piiruat.

Myö keriammö muarjua. Myö keriammö kai kypsät muarjat.

Työ niitättö heiniä. Työ niitättö kai heinät.

Hyö juotetah vazua. Hyö juotetah vaza.

22. Muuta virkehet mallin mugah.

Malli: Minä panen päčin lämmäh. – Minule pidäy panna päčči lämmäh.

Sinä syötät lehmän. Häi tuou rengin vetty. Myö ruokimmo pertin. Työ pezetättö lapsen. Häi keittäy murginan. Hyö kynnetäh peldo.

23. Luaji mallin mugah.

Malli: Minul on kaži. (ottua) – Minul ei ole kažii.

Tahton ottua kažin.

Hänel on koiru. (ottua)

Sinul on sanakirju. (ostua)

Meil on lehmy. (ostua)

Teil on hebo. (ostua)

Heil on oma kodi. (rakendua)

Buabal on syömistry. (ostua laukas)

Muamal on kirjavu paikku. (lahjoittua)

24. Nominatiivu, akkuzatiivu vai genetiivu?

1. Lapset istutettih puu.

2. Puu kazvoi korgiekse da šuoriekse.

3. Puun oksat oldih ylen pitkät.

1. Jo egläi myöhä ehtäl kirjutin sinulles kirjazen.
2. Pidäy työndiä kirjaine tänäpäi.
3. Kirjazen lopus sanon tervehytty kaikile tuttavile.

1. Tuatto kaivoi koin edeh kaivon.
2. Kaivon syvys on 5 metrii.
3. Teilegi pidäy kaivua kaivo.

25. Kiännä karjalakse.

1. Уже ли ты приготовила обед?
2. Не нужно забывать родной язык.
3. Девушка надела красивое платье.
4. У него нет этой книги.
5. Мы пригласили его к нам на ужин.
6. Ребенку купили яркую игрушку.
7. Брат принес домой котенка.
8. В этом году очень много черники.
9. Я люблю собирать грибы.
10. У меня нет ни брата, ни сестры.
11. Каждое лето я езжу на дачу.
12. Здесь нет свободного места.
13. Подарю эти цветы маме.
14. Отец расколол все дрова.
15. В воскресенье надо испечь пирог.

26. Partitiivu vai akkuzatiivu?

1. Tuatto osti minule (uuzi sukxi)

2. En tahto panna piäle (tämbä pluat't'u)

3. Pidäygo varustua (syömine)

?

4. Tyttö istutti (čoma kukkaine)

5. Ehtän ečiimmö (se kirjaine)

6. Tänäpäi pidäy lugie (kirju)

loppusah.

7. Muamo syötti (lapsi) _____ da uinotti.

8. Huomei ruokimmo (oma piha)

9. Anna (vuarupaikku)

10. Suovattan pezen kai (late)

11. Ongon täs järves (kala)

?

12. Pihal kerävyi (rahvas)

13. Äijygo (hengi)

on teijän perehes?

14. (Se lapsi)

ristittih egläi.

15. Onbo hänel

(oza)

16. Brihačču kaimai

(kirjutin)

17. Ei jiännyh ni (muruine

leiby)

18. Sinä viärität (minä)

kaikes.

19. Naine riičii (villaine paidu)

20. Lope (neče pagin)

27. Muuta virkehet muga, gu tulis akkuzatii-vuobjektu.

Tänäpäi vie en syönnyh murginua.
Emmo nähnyh tädä tyttyö 2 vuotta.
Myö lad'd'uammo halguo.
Toin viritesty saruaspäi.
Muamo pezettäy lastu.
Opastujat kirjutetah saneluu.
Ei pie ruokkie pertii uvvessah.
Luven tädä kerdomustu jo tostu kerdua.
Joga päiviä varustan ildastu seiččemel.
En tahto ottua kažii.

IMPERATIIVU

yks. 2. persounu		mon. 2. persounu
	andua	
anna – älä anna		andakkua – älgia andakkua
	keittiä	
keitä – älä keitä		keittäkkiä – älgia keittäkkiä
	kaččuo	
kačo – älä kačo		kaččokkua – älgia kaččokkua
	kuččuo	
kuču – älä kuču		kuččukkua – älgia kuččukkua
	jiäjä	
jiä – älä jiä		jiägia – älgia jiägia
	suaja	
sua – älä sua		suagua – älgia suagua
	atkaloija	
atkaloiče – älä atkaloiče		atkaloikkua – älgia atkaloikkua

igävöiče – älä igävöiče	igävöijä	igävöikkiä – älgia igävöikkiä
tuo – älä tuo	tuvvä	tuogua – älgia tuogua
myö – älä myö	myvvä	myögiä – älgia myögiä
keriä – älä keriä	kerätä	keräkkiä – älgia keräkkiä
mene – älä mene	mennä	mengia – älgia mengia
tule – älä tule	tulla	tulgua – älgia tulgua
peze – älä peze	pestä	peskiä – älgia peskiä
viere – älä viere	viertä	vierkiä – älgia vierkiä

Yksikön 2. persounas imperatiival ei ole tunnustu. Käytetäh verbiłoin **vokalivardaluo**. Yksivardalohizis verbiłois on heikko vokalivardalo.

Monikon 2. persounas imperatiival tunnuksel ollah:

1) **-gua, -giä** + tuvva, lyvvä, syvvä, myvvä, suaja, jiiäjä (dift. vard.);

olla, tulla, panna, mennä (konson. vard.)

ol-gua, pan-gua, syö-giä, juo-gua

2) **-kua, -kiä** + 2-vard. verbit (konson. vard.)

ommel-kua, juos-kua, avak-kua

Musta! -Vta, -Vtä-lopp. verb. leikata: leikat – + -kua = leikakkkua (assimil'atsii)

3) **-kkua, -kkiä** + 1-vard. verbit (heikkoh vokalivard.)

sano-kkua, kirjuta-kkua, luve-kkua, eči-kkiä

Kieldomuodo:

älä + yks. 2. pers. imperatiivu

älgä + mon. 2. pers. imperatiivu

28. Pane verbit imperatiivah (myöndö- da kieldo- muodoh).

Malli: Osta – älä osta – ostakkua – älgä ostakkua

Tuo, syö, kačo, mene, tule, kävy, opastu, kuundele, kävele, luve, kirjuta, pajata, rua, azu, luaji.

29. Luaji mallin mugah.

Malli: Minä kirjutan kirjazen. – Kirjuta kirjaine.

Minä sanelen suarnan.

Minä annan sinule ongiruagan.

Minä ostan kirjan.

Häi ombelou mekon.

Häi tuou miáčyn.

Häi luadiu lautan.

Työ kiännättö tekstan.

Työ kirjutatto anomuksen.

Työ salbuatto veriän.

Sinä kohendat levon.

Sinä työnnät kažin pihale.

Sinä pezet lattien.

30. Muuta virkehet imperatiivah mallin mugah.

Malli: andua avain – Anna avain. – Andakkua avain.

leikata leibiä – Leikkua leibiä. – Leikakkua leibiä.

Tuvva vetty, kohendua suappuat, čakata lastu, kerätä siendy, syvvä murgin, pestä late, niegluo alazet, tuvva poimičču, suvaija poigua.

31. Luaji mallin mugah.

a) *Malli: Sinä kävelet pihal. – Kävele pihal.*

Sinä ostat lihua, kačot ikkunah, ruat pelloi, opastut hyvin, tulet tänne, menet kodih, annat vetty, nouzet aijoi, juokset sinne, avvutat muamua, luvet kirjan loppuh sah, kirjutat kirjazen.

b) *Malli: Työ voitto ruadua hyvin. – Ruadakkua hyvin.*

Työ voitto mennä pihale, syvvä murginan, juvva maiduo, pestä lattiet, lämmitiä kylyn, lugie parembi, paista karjalakse.

32. Muuta kioldovirkehiih (indikatiivan preezensu da imperatiivu).

Malli: Tuo vetty. – Älä tuo vetty. – En tuo vetty.

Osta leibiä. Musta tuatan sanat. Luvet tekstu. Juo čuajuu. Vie piiruut died'oile. Anna koirale syvvä.

33. Luaji mallin mugah.

Malli: Ei sua mennä sinne. – Älä mene sinne. – Älgiä mengiä sinne.

Ei sua lugie pimies, luadie nenga, ruadua kirikköpruazniekkoin, juvva ligahistu vetty, uskuo kaikkii, koskie händy, niärittiä koirua, suuttuo vahnoin piäle, ozuttua kaikile omua tabua.

34. Kiännä karjalakse.

Купи хлеба и молока. Закрой дверь. Принеси воды. Купи словарь карельского языка. Посади дерево. Почисти картошку. Помоги сестре. Вымой посуду. Не топи баню сегодня. Не ходи в гости. Не ешь сладкого. Не кричи.

35. Pane sanat oigieh muodoh.

Kaži tabai (hiiri). Lapset kerävyttih kezäkse (tuatto) kodih. Petroskoi on (Karjal) piälinnu. Rahvas kylvettih (ruis).

Muamal kivistäy (piä). Muamo niegloi minule (sukku). Sizär on nuorembi (velli). (Tie) vieres kazvau koivu. Pihalpäi kuului (lapsi) itku. Buabo lugou lapsile (suarnu). Buabo lugi lapsile (suarnu). Sygyzyl keräimmö (sieni). Tuo (vezi). Meijän perhes on nelli (hengi). Lapsi varuau (koiru). Muamo valoi (juodu maido). Naine pastoi (piirai). Mies hivou (veičči). Mies hivoi (veičči). Hierus ei olluh (kirikkö). (Pappi) kaglas oli hobjaine ristu. Täs linnas minä olen ezmästy (kerdu). Häi suvaiččou vai omua (iče). Kirjazen (loppu) sizär sanou tervehytty muamale. Tyttö pyhkii latettu (vastu). Roinnou huomei hyvä siä, kaikin lähtemmö (niitty). (Nimilippu) oli kirjutettu (piälikkö) nimi, sugunimi, ammatti. (Očču) brihačul oli pahku. Jugiembat (ruado) ruattih miehet.

Syömizet da juomizet:

Sanasto:

Valmistua, keittiä, keitellä (=žuarie), kiehuttua, pestä, leikata, pastua.

Syömine, eineh, algusyömine, jälgisyömine; huondesvero, murgin, lounat, ildaine.

Liha (pedran-, hirven-, lehmän-, lambahan-, kananliha), kala, jäičät, sienet.

Keitto, liemi, rokku, boršči, kapustukeitto.

Lihasyöemizet: pihu, leikosliha, pilkosliha, katliettu, kapustukiäreh.

Ližäteh: kartohku, kartohkupudro, riissu, grečču, makaronat, kazvokset.

Maijos luajitut syömizet: ruahto, voi, kannates, juusto.

Pastokset: val'l'oi, čupukku, piirai (ruahtopiirai, muarjupiirai, hapainpiirai, keitinpiirai), šipainiekku, pyöräkkö, pärpäčy, olan'n'u.

Magiezet: n'amu, zuahari, ahavoittu nagrais.

Juomizet: kampottu, kahvi, limonuadu, maido, čuaju, morsu, mehu, vuassu, hapainmaido.

36. Luve da kiännä vuoropaginat:

- Midä sinä syöt huondeksel?
- Huondeksel minä syön pudruo (kiiselii, kagruhiudalehii).
- Midä sinä juot huondeksel?
- Minä juon guarbalomorsuu (kahvii, čuajuu).
- Syötgo sinä yöl?
- Minä en syö engo juo yöl.

37. Vastua kyzymyksih:

1. Midä sinä syöt huondeksel (päiväl, illal)?
2. Midä sinä juot huodeksel (päiväl, illal)?
3. Midä sinä suvaičet syvvä, juvva?
4. Maltatgo sinä pastua? Midä pastat?
5. Midä sinä ostat laukas?
6. Midä sinä juot da syöt joga päiviä?

38. Luve da kiännä tekstu. Vastua kyzymyksih.

Vuassu

Mittumiii juomizii myö nygöi vai emmo juo! Voibi ostua kaikkie, midä vai tahtot. A tiijättögo, midä juodih karjalazet ennevahnas? Čuaju heile tuli käyttöh vaste tämän iellizen vuozisuan allus. Enne rakkahal juodih hapainmaiduo da vuassua. Vuassupučči oli joga karjalazes talois, sidä juodih iče da gostitettih gostii. Vuassua piettih hyvänny da magiennu juomizennu. Sanottih, gu “vuasan juoduu vačale ylen hyvä tulou.” Vaigu sen luadijes hälyy oli äijy. Sih pidi olla hyvä nero da aigua. Varustettu vuassu muigeni kaksi-kolme päiviä. Pučči oli katettu puukattiel. Vuassupuččii täydyi hätkekse: sinne ainos ližäiltih vetty, kuni vai täydyi vägie. Vuassua karjalazet piettih omal stolal joga syöndyveruo.

(*Oma mua* – lehtie myöte)

1. Midä juodih karjalazet ennevahnas?
2. Mittuine juomine vuassu on?
3. Ostettihgo vuassua laukas?
4. Konzu juodih vuassua?

39. Avua salbavomerkit.

a) Juotgo sinä (mehu)? Osta laukas (liha da riissu). Minä iče maltan keittiä (kapustukeitto). Suvaičetgo sinä (vastelypsetty maido)? Ennevahnas karjalazet enemyölleh syödih (kala). Päivykois lapsile puaksuh annetah (kampottu). Voinan aigua ei olluh (leiby). Tuatto ainos ližiäy keittoh (kannates). Joga (pyhäpäivy) buabo pastau (šipainiekku, pyöräkkö, hapainpiirai). Älä syö äijy (n'amu)!

b) Minä (syvvä) leikoslihua kartohkupudronke. Sinä joga ildua (juvva) kupin maiduo. Muamo (keittiä) kiisseli garbalos. Buabo (pastua) ylen magieloi piirualoi. Työ (valmistua) ruahtuo ildazekse. (Leikata) leibiä! (Pestä) astiet!

40. Arbua arbaitukset.

Mies muas, tukku tuules.

Minuu ei syvvä, minuttah vähä syvväh.

Mi on kallehemi kaikkie?

Raudaine latehut, kagraine katehut.

Valgei kuori, keldaine syväin.

Yhkäy, ähkäy, päčil nouzou.

Čupoi riehtiläl, nagris, leiby, taigin, suolu, jäiččy

41. Luaji mallin mugah.

Malli: *Leiby – Tämä on leiby. Ei sua syvvä tätä leibiä.*

Muarju, keitto, kalarokku, čupukku, pudro, nagris,

kiiseli, griba, kala, n'amu.

42. Luve da kiännä sanondat.

Syöndyaigu on rauhuaigu: ni ruočči piädy ei leikkua. Midä käzi kiändäy – sidä suu suurda. Kylmännyh ei usko lämmäh puutundah, nälgähine – kylläl syöndäh. Päčči da vačču velgah ei vuoteta. Tänapäi hos häkkii syö, huomei yksikai on nälgy.

TRANSLATIIVU

Kenekse? Mikse?

-kse: kirjuttajakse, kullakse

1. Luaji uvvet virkehet mallin mugah.

Malli: Minä olen karjalaine. – Pagizen karjalakse.

Sinä olet suomelaine, lyydiläine, liygiläine.

Häi on ven'alaine, vienankarjalaine.

Myö olemmo saksalazet, vepsäläzet.

Työ oletto ruoččilazet, englantilazet.

Hyö ollah virolazet, italialazet.

2. Muuta virkehet mallin mugah.

Malli: Talven elän linnas. – Talvekse ajan linnah.

Kezän elän hierus. Keviän elän kezämökil. Sygyzyn elän kyläs. Vuvven elän Suomes. Čuasun olen sinun luo. Päivän olen buaban luo.

3. Luaji mallin mugah.

Malli: Lehti on ruskei. – Lehti muutui ruskiekse.

Lapsi on vagavu. Briha on ravei. Tyttö on čoma. Niitty on vihandu. Vezi on reduhine. Siä on paha. Mies on tuhmu.

Taivas on puhtas. Lapsi on itkučču.

4. Avua salbavomerkit.

Sizär jätti minule (huoli) omat lapset. Älä (kodvu) jovvu. (Kodiruado) annettih kolme harjoitustu. (Rastavu) tulin kodih. Nämmä sienet ei pätä (syödävy). (Juodavu) tarittih vuassua. Bunukku (yö) meni buaballuo. (Ehtyruado) muamale oli nieglomine. Suarnas Tuhkimus muutui (čoma

neidine). Heity (hyvä), älä laškestelei. Lopun (loppu) kai rodih hyvin.

ESSIIVU

Kenenny? Minny?

-**nnu/ -nny**: čomannu neidizenny

-**na/-nä, -n**: tänä vuon, sinä piän, suovattan

5. Pane sanayhtymät yks. translatiivah da essiivah.

Tämä päivy, hyvä ristikanzu, poudu siä, tulii piätniččy.

6. Luaji mallin mugah.

a) *Malli: Tyttö opastui keittäjäkse. – Nygöi häi ruadau keittäjännny.*

Brihačču opastui inženierakse.

Anna opastui ombelijakse.

Minä opastuin kiändäjäkse.

Sinä opastuit opastajakse.

Häi tahtoi roita rajanvardoiččijakse.

Myö tahtoilmo roita mečankuadajikse.

Työ tahtoilto roita kielentutkijoiakse.

b) *Malli: Lena on igävy. – Lena tuli igävännny kodih.*

Miša on voimatoi. Pet'a on vihažu. Alla on suuttunuh.

Velli on huogavunnuh. Sizär on vagavu.

7. Käytä ližävirkehen vastineh.

Malli: Konzu olin lapsi, elin kyläs. – Lapsenmu elin kyläs.

Konzu olin pieni, olin puaksuh voimatoi.

Konzu olin nuori, luvn äijän.

Konzu olin opastui, istuin puaksuh kirjastos.

Konzu olin voimatoi, viruin kois.

Konzu olin kiändäi, ruavoin äijän.

8. Luaji kahtes virkehes yksi.

Malli: Hänen kois on gost'u. Gost'u on vellen mučoi. – Hänel on vellen mučoi gost'annu.

Minun kois on gost'u. Gost'u on muaman sizär.

Meijän kois on gost'u. Gost'u on tuatan tuttavu.

Hänen kois on gost'u. Gost'u on buabo.

Hänen kois on gost'u. Gost'u on muaman sevoitar.

Minun kois on gost'u. Gost'u on vellen ristižä.

Heijän kois on gost'u. Gost'u on muaman čidži.

9. Kirjuta kai numerualat kirjaimil.

Malli: Minun roindupäivy on 18. kylmykuudu. – Minun roindupäivy on kaheksandennutostu kylmykuudu.

Opastundu algau 3. syvyskuudu. Ajammo Suomeh 14. kevätkuudu. Täna vuon Petroskoin linnan päivät ollah 25. kezäkuudu. Voiton päivy on 9. oraskuudu. Rastavan pruaazniekku on 7. pakkaskuudu. Minun nimipäivät on 30. sulakuudu. Sizär meni miehele 16. heinykuudu.

10. Kiännä karjalakse.

Мой папа работает плотником. Его сестра учится на воспитателя. Наша мама работает врачом в больнице. Ты говоришь по-русски, по-карельски и по-фински. Он не говорит по-шведски. Их бабушка поет песни на эстонском языке. Я поеду в Финляндию на месяц. В этом году зима без снега. Вода превратилась в пар. Листья пожелтели. Аня учится на переводчика, она хочет работать переводчиком французского языка.

11. Luve da kiännä vuoropagin. Luaji oma.

– **Kenekse** sinun sizär opastuu?

– Karjalan da suomen kielen **opastajakse** da **kiändäjäkse**. Da ližäkse kehtuau **lehtimieheksegi**. Kezil jo **kiändäjännu** ruadau.

– **Kenenny** iče ruat?

– **Ombelijannu**. Ehtin toizile dai omale perehele ommella. Jo **lapsennu** aloin istuo-čopottua niittilöin da niegloinke. Suvaičen puuttua, riiččie, ommella – se kačo minun ruado on.

– Etgo tahtonuh opastuo **keittäjäkse**? Mustan muamanke opiit hälistä keitändypertis.

– **Keittäjännyhäi** joga naine ruadau.

– Ommella sežo joga toine maltau.

– Emmo rubie kiistämäh. Jogahine voi vallita ruavon omua mielder da tahtuo myöte.

INFINITIIVAT

I infinitiivu (sanakniigumuodo)

pidäy + I infinitiivu (midä ruadau?): *Minule pidäy lähtie.*

himoittau + I infinitiivu (midä ruadau?): *Minule himoittau juvva.*

tahtuo + I infinitiivu (midä ruadau?): *Minä tahton syvvä.*

III infinitiivu

-ma/-mä (liittyy lujah vokalivardaloh)

Illatiivu: osta **-ma-h**, keittämäh, lykkimäh, panemah

*Minä menen laukkah **ostamah** syömisty. Lapsi juoksi vastuamah muamua. Tuatto kävyi **kaččomah** verkoloi. Tuli kevät, lumi rubei **sulamah**. Muamo käski **lugemah** tädä kniigua loppussah. Hänele nevvottih **juomah** kozanmaiduo. En jovva **avvuttamah**. Minun buabo on muasteri suarnoi **sanelemah**. Oravu jo ammui oli valmis **hyppiämäh** alah.*

Abessiivu: osta-**ma**-ttah, keittä**mättä**h, lykkimättä**h**, panemattah

*Leiby jäi ostamattah. Astiet jäidih pezemättä**h**. Muga väzyimmö, ga murgingi jäi syömättä**h**. Perti vie on ruokkimattah.*

12. Pane verbi "pidäy" imperfektah da muuta virkeh.

Malli: Hänele pidäy lähtie tänäpäi. – Hänele pidi lähtie egläi.

Minule pidäy pestä lattiet.
Sinule pidäy varustuakseh matkah.
Meile pidäy mennä ruadoh.
Teile pidäy kohendua kodi.
Heile pidäy lugie enämbi.

13. Luaji mallin mugah.

*Malli: Lapsele himoittau syvvä. – Lapsele himoitti syvvä.
Lapsi tahtou syvvä. – Lapsi tahtoi syvvä.*

Minule himoittau juvva.
Naizile himoittau sellitä hyvin.
Miehele himoittau olla vägevänny.
Perehele himoittau teriämbäh piästä uudeh kodih.
Opastujile himoittau piästä tutkindolois läbi hyvin.

MUSTA! minul(e) pidäy, minul(e) himoittau, minä tahton

14. Käytä annetut sanat verbinke "tahtuo" oigies muvvos.

Malli: Lähten — tahton lähtie

Menen, tulen, opastun, kävelen, kuundelen, juvvah, syvväh, lekutah, kačommo, otammo, kiitämmö, astut, luvet, kirjutatto, azutto.

15. Luaji mallin mugah.

Malli: Puaksuh kävelen mečas. – Enneglästy tahtoin kävellä mečas.

Puaksuh vastuan tädä tyttyö.

Hyö ainos kävväh mejjän luo.

Minun velli puaksuh toruau toizien brihaččuloinke.

Myö aiven olemmo tiä.

Työ puaksuh luvetto tädä lehtie.

Hyö puaksuh soitetah meile.

16. Pane verbi "ruveta" preezensah da imperfektah. Käytä oikeidu infinitiivumuoduo.

ruveta + III infinitiivu (midä ruadamah?)

Malli: ruveta + pestä – rubien pezemäh – ruvettih pezemäh

Ruveta + luגיע, luadie, ongittua, kižata, pajattua, itkie.

17. Luve da kiännä tekstu. Lövvä tekstas I da III infinitiivu.

Kezäloman aigah muamah sanoi Mašale:

– Sinule pidäy ruveta niittämäh heiniä omale lehmäle talvekse. Abuniekakse voit ottua Mat’oin.

– Minä lähten Mašanke! – kerras sanoi Anni.

Hänel ei himoitannuh jįäjä kodiruadoloji ruadamah.

Mašan niittuloinnu oldih mečiköt da suotakot. Kolhozu ei andanuh niittä hyvii niittuloi.

Niittämäh tulduu Maša enzymäzekse ozutti Annile kohtat, kudamil kazvettih marjät da pripivöičči:

– Kävele vai sie, kus minä nävyn da kuulun.

(P. Sem’onov. Puhtasjärven Maša)

18. Luaji mallin mugah. Käytä III infinitiivan abessiivua.

Malli: Pagizougo häi? – Häi ei voi olla pagizemattah.

Syögo häi? Juougo häi? Tulougo häi? Soittaugo sizär?
Kielastaugo lapsi?

19. Käytä pädeviä infinitiivua.

Tänäpäi pidäy (lähtie) aijombi. Älä jätä astiet (pestä). Tule (avvuttua). Jo himoittau (ajua) kodih. Huomei rubiemmo (valella) kazvoksii. Myös otti minun sanakirjan (kyzyö). Häi meni pihale (kävellä). Erähät kazvokset ollah vie (kabrastua). Tahtozin (juvva) čuajuu. Läkkä kezoidu (kylbie). Suovattan pidäy kyly (lämmittä). Hallot vie ollah (lad'd'ata). Tahtotgo (syvvä)? Myös algoi (pajattua). Mene toizien lapsienke (kižata). Tuli on jätetty (sammuttua). Tänävuongi uvven vuvven kuuzi jäi (tuvva).

VERBALISUBSTANTIIVAT

20. Luve da kiännä. Keksi omat ezimerkit.

Opastuo: opastundu, opastumine
opastua: opastandu, opastamine
kyndiä: kynnändy, kyndämine
huogavuo: huogavundu, huogavumine
tulla: tulendu, tulemine
mustella: mustelendu, mustelemine
kiändiä: kiännändy, kiändämine

21. Luaji mallin mugah.

Malli: En kielasta – kielastua – Olen heittänyh kielastandan.

En opastu, en rua, en kiännä, en ombele, en riäzitä, en nagra, en juo, en varrasta, en huogavu, en ajele, en luve.

22. Muvvosta verbalisubstantiivu. Kirjuta uuzi virkeh.

Malli: On hyvä huogavuo suves. – Suves huogavumine on hyvä.

On hyvä elostua pihal, paista ystävienke, kävellä puistos, ajella gostih, nosta aijoi, juvva räkel.

LUGU 8

KERDUAMMO

(astevaihtelu, nominoin sijamuvvot, preezensu)

kk ~ k

kuokku – kuokat
laukku – laukas
hukku – hukan
lykkie – lykin
kuokkie – kuokit

čč ~ č

vačču – vačat
pučči – pučis
kaččuo – kačon
eččie – ečin

g ~ v

suga – suval
sugie – suvin
rygie – ryvin
lugie – luvet

d ~ v

mado – mavot
ruadua – ruavoin
ruado – ruavot
kado – kavot

b ~ v

luba – luvat
abu – avul
kylbie – kylven
korbi – korves
toibuo – toivun

pp ~ p

pappi – papil
keppi – kepit
hyppie – hypimmö
oppie – opit
koppuau – kopatah

ss ~ s

kassu – kasat
vuassu – vuasat
biessu – biesan
viessu – viesal

g ~ j

liigu – liijat
poigu – poijjat
aigu – aijjal
roiguo – roijun

d ~ j

paidu – paijat
kaidu – kaijan
tiediä – tiijän
voidua – voijan

ld ~ ll

sildu – sillal
peldo – pello
kuldu – kullat
ildu – illat
kieldiä – kiellän

tt ~ t

kottu – kotat
lauttu – lautal
peittiä – peitän
kattua – katat
kirjuttua – kirjutan

šš ~ š

kuaššu – kuašas
bošši – bošit
ribušši – ribušis
šušši – šušit

g ~ Ø

lagi – lain
mägi – mäin
regi – riel
jagua – juan

d ~ Ø

kodi – kois
häädä – hiän
kuadua – kuan
vediä – vien

nd ~ nn

randu – rannat
kando – kannot
andua – annan
kandua – kannan
ondo – onnos

rd ~ rr

sordua – sorran
pardu – parrat
virdu – virrat
kerdu – kerran

lg ~ ll

velgu – vellat
halgo – hallot
jälgi – jälles
kulgie – kullen

rg ~ rr

märgy – märrät
särgi – särřit
kurgı – kurřit

mb ~ mm:

rambu – ramman, hambahat – hammas, lambahat –
lammas, ambuo – ammut

Luvulline astevaihtelu:

I. *kk ~ k -astevaihtelu*

1. Luaji mallin mugah.

Malli: hukku – hukan – hukkua – hukkah

lykkie – lykin – lykkiy – lykitäh

čökätä – čökkian – čökkiäy – čökätäh

Laukku, kuokkie, jäitikkö, lykky, vakku, koukku, kuokku, kirikkö, velguniekku, lekkuo, čakku, veikki, ukko, akku, muarjuniekku, nurmikko, n'äčäkkö, loukko, ripakko, n'okku, paikku, ahnakko, rokko, čökkie, ruspakko, n'okkie, mečikkö, liikkuo, kannikko, n'okata, huavikko, briäkkiä, lykätä, hakata, paikata, ruokkie, tukuta, kukkie, leikata, läikkyö.

2. Avua salbavomerkit.

Buabo lähti (kirikkö)_____. Älä jää (velguniekku)
_____. Pidäy avvuttua (veikki)_____ koin
rakendamizes. Toivotammo teile tervehytty, ozua,
(lykky)_____. (Nurmikko)_____ juoksendellah
lapset. Suovattoin minä (ruokkie)_____
fat'ierua. Kezäl ikkunoin al (kukkie)_____ voikukkazet.
Muamo (kuokkie)_____ kartohkua. Täs
(mečikkö)_____ kazvau kaikenualastu gribua. Jogahizel

(muarjuniekku) _____ käis oli poimičču.
Brihačču ajoi kažin (koukku) _____. (Ukko da akku)
_____ ei olluh lastu. Älä mene pihale
(jäitikkö) _____ aigua. Kežäl on äijy
(čakku) _____. Kunne sinä (hakata) _____? Älä
händy (ukata) _____.

II. pp ~ p-astevaihtelu

3. Luaji mallin mugah.

Malli: pappi – papil – pappii – pappih
loppie – lopen – loppou – loppietah
kopata – koppuan – koppuau – kopatah

Keppi, loppu, hoppu, lippu, toppu, škuappu, ruppi, čieppi,
čuppu, kuoppu, kauppu, lappu, leppy, tippu, näppi, reppu,
kippie, oppie, kriepie, leppie, loppuo, tippuo, hypätä,
kaupata, n'opata.

4. Avua salbavomerkit.

(Pappi) _____ kaglas oli hobjaine ristu. Koiru istuu
(čieppi) _____. Kabrasta kartohkat (kuoppu)
_____. Mečäs kazvetah koivut, huavat,
(leppy) _____. Keriä syömizet (reppu) _____.
Lapsi ezmästy kerdua (oppie) _____ lugie. Konzu sinä
(loppie) _____ omat ruavot? (Hoppu) _____ et
oigevuttu lövvä. Kai sovat ollah (škuappu) _____. Lattiel
kerdyi (toppu) _____. Vastu on (čuppu) _____.
Mies (kopata) _____ (keppi) _____ da ajoi
vierahan koiran iäres. En vie lugenuh tädä kirjua (loppu)
_____ sah. Midä on (leppie) _____, sidä i rodieu.
Lapset (hypätä) _____ vedeh.

III. tt ~ t, t't' ~ t' -astevaihtelu

5. Luaji mallin mugah.

Malli: tyttö – tytön – tyttyö – tyttöh

kattua – katan – kattau – katetah

Kottu, keitto, lauttu, aittu, peitto, čottu, čyöttö, otto, suatto, huttu, hattu, heitto, juttu, tuatto, rottu, patto, nuottu, Kat't'i, trut't'i, krokot't'i, mat't'i, keittiä, ajeluttua, peittiä, kirjuttua, čilaittua, čökittiä, eroittua, hačattua, magaittua, syöttiä, juottua, azettua, heittiä, jättiä, vuottua, viettiä, kazvattua, kehittiä, upottua, toimittua, nimittiä, venyttiä, suututtua, jaksattua, mieletöi, kaitöi, koitöi, sanomatoi, kuččumatoi, kaččomatoi, jallatoi, voimatoi, löydämätöi, elotöi, muatoi, pellotöi, oksatoi, vihmatöi.

6. Avua salbavomerkit.

En suvaiče (suolatoi) _____ keittuo.

Tänäpäi luajiimmo mene tiijä min (suatto) _____.

Älä (jättiä) _____ huomenekse tädä ruaduo.

Pihal nel'l'oilou äijy (koitöi) _____ koirua.

Minä (jaksattua) _____ piendy sizärdy.

Jo tostu kuudu minä (vuottua) _____ kirjastu vellelpäi.

Tädä miesty myö hyväzesti (syöttiä da juottua) _____.

Tuli pertih reduhizis (kottu) _____.

(Tuatto) _____ nimipäivy on huomei.

Hyö ollah (nuottu) _____.

Buabo otti (kettu) _____ päčis havvotus maijospäi.

Händy nikui et (azettua) _____.

Minus nimidä et (peittiä) _____.

IV. čč ~ č

7. Luaji mallin mugah.

Malli: *veičči – veičel – veiččie – veiččeh*

eččie – ečit – eččiy – ečitäh

keritä – keričet – keriččöy – keritäh

kabaloija – kabaloičet – kabaloiččou – kabaloijah

Pučči, päčči, počči, vaskičču, toračču, puskičču, illačču, vačču, vičču, meččy, laučču, röččy, kaččo, kučču, halpačču, očču, eččo, hopučču, hyččy, imiččy, miäččy, poimičču, ruskičču, potkičču, kučču, kačču, havačču, lieččie, emändöijä, vardoija, iżändöijä, pakita, meččyijä, tarita, kabaloija, kَابälöijä, akkiloija.

8. Avua salbavomerkit.

Häi nikedä ei (kučču) _____ gostih. Sinägo nygöi tiä
(ižändöijä) _____? Pane keitto (päčči)
_____. Egläi minä (havačču)
_____ ylen aijoi. Minä (suvaija)
_____ (pučči) _____ suolattuu kalua.
(Illačču) _____ myö tuttavuimmo hänenke. Saitgo
sinä (kučču) _____ sih pruaniekkah.
(Poimičču) _____ oli kaikenualastu muarjua.
Midä sinä meile (tarita) _____? Lapsi (kuavita)
_____ puudu. Hänen (očču) _____ oli
pahku.

V. ss ~ s, šš ~ š

9. Luaji mallin mugah.

Malli: *vuassu – vuasat – vuassua – vuassah*

Kuaššu, bošši, kassu, viessu, biessu, vešši, brossu, ribušši, šušši.

10. Avua salbavomerkit.

Muamo valoi minule (vuassu) _____
Suvaičen šipainiekkua (brossu) _____. Susiedan
(bošši) _____ tungietahes mejjän ogrodah. Mit (biessu)
_____ oldaneh! Midä nečis (šušši)
_____ kävelet? Tytöl oldih pitkät (kassu)
_____.

11. Lövvä luja aste.

hukat _____, peiton _____, hypätä _____,
kirikös _____, kotas _____, heitol _____,
katan _____, kuččumatoi _____,
kuašat _____, brosan _____, pučis _____,
vičal _____.

12. Lövvä heikko aste.

päčči _____, oksattomat _____, paikkua
_____, kannikko _____, pellottomas
_____, tariččou _____, loppou
_____, laukku _____, hoppu _____,
juottua _____, illačču _____, bošši
_____.

Luavulline astevaihtelu:

I. g ~ v

13. Luaji mallin mugah.

Malli: jogi – joves – jogie – jogeh

lugie – luven – lugou – lugietah

Magu, pago, lugu, sugu, năgö, hăgo, suga, nogi, vago, rygie,
sugie, năgyö, jăgo, leugu, haugi, luogo, raugu, rauguo, taguo.

14. Avua salbavomerkit.

Nämmis ikkunois ei (nägyö) _____ meččiä.
(Jogi) _____ rannat ollah čuuruhizet. Älä
(lugie) _____ sidä kirjua. Koukku on (nogi)
_____. Tyttö (sugie) _____ tukkii.
Ota minus (leugu – mon. nom.) _____. Tälle
(vago) _____ kylvin nagristu. Sinä myös
(rygie) _____. Tuatto sai suuren (haugi)
_____. Kaži tänäpäi ei (rauguo)
_____. Mečäs öntästyin (hago) _____.
Meijän (sugu) _____ kai ollah tervehet.

II. g~j

15. Luaji mallin mugah.

Malli: viga – vijan – vigua – vigah

čäigiä – čäijän – čäigiäy – čäijetäh

Liigu, poigu, aigu, čäigy, šoigu, igä, roiguo, siga, liga.

16. Avua salbavomerkit.

Hänen (poigu) _____ on ylen čoma mučoi. Tule
aijoin (aigu) _____. Meile
(liigu) _____ ei pie. Tiijätgo sinä hänen
(igä) _____? Äijygo hänel on
(igä) _____? Astiet pestyy (čäigiä)
_____. (Siga) _____ reduu
löytäh. Suappuat ollah (liga) _____.

III. g ~ Ø

17. Luaji mallin mugah.

Malli: mägi – mäil – mägie

jagua – juan – jagau – juatah

Lagi, vägi, regi, higi.

18. Avua salbavomerkit.

Lapset čuratah (mägi)_____. Suurembua da korgiembua (mägi) _____ vie en nähnyh. Minä (jagua)_____ kai tazah. Vie emmo kruassinuh (lagi)_____. Endine (lagi)_____ väri ei miellytä meidy. Reboi jo istui mužikan (regi)_____. (Regi)_____ oli kalua. Hänel kaikkeh täydy (vägi)_____. Tuli ruavospäi očču (higi)_____.

IV. d ~ v

19. Luaji mallin mugah.

*Malli: ruado – ruavos – ruaduo – ruadoh
kuduo – kuvon – kudou – kuvotah*

Redu, rodu, joudua, noudua, kado, mado, puaduo, kuaduo, laudu, ruodu, haudu, hodu, hyödy, juodu, jädüö, hyödyö, jouduo, luadu, kudu, koda, taudi, oudo, pyydiä, paugu, luodo, vuodo, sadu, raudu, löydiä.

20. Avua salbavomerkit.

Muamo vie on (ruado) _____. (Joudua) _____ sinä tyhjiä paista. Se vehkeh oli luajittu (raudu)_____. Kuor'oidu (pyydiä) _____ (kudu) _____ aigua. (Laudu)_____ al oli äijy čyöttyö. (Noudua) _____ sinä siändölöi? Kus sinun muamo (ruadua) _____? (Juodu) _____ oli vaste lypsettyy maiduo. Brihačču kaivoi (haudu) _____. Kunne neče briha (jouduo) _____? Sinä ainos ičelles hommua (löydiä)_____.

V. d ~ j

21. Luaji mallin mugah.

Malli: *paidu – paijas – paidua – paidah*
proidie – proijin – proidiu – projitah

Kaidu, aidu, tiediä, voidua, laidu, hiädiä, maido, viidu, kida, riidu, hoidua.

22. Avua salbavomerkit.

Mies tuli čomis (paidu) _____. Älä pane
sidä (paidu) piäle _____. Midä sinä vie
(tiediä) _____? Häi (tiediä)
_____ kai. Vastavuimmo (kaidu)
_____ troppazel. (Voidua) _____
sinä miltahto kibiedy kätty. (Riidu) _____ et
oigiedu lövvä. Koiru kebjieh hyppäi (aidu)
_____ päiliči. Voimattomua velle minä
(hoidua) _____. (Viidu)
_____ emmo löydänyh siendy.

VI. d ~ Ø

23. Luaji mallin mugah.

Malli: *kodi – kois – kodii – kodih*
kuadua – kuan – kuadau – kuatah

Hädä, pada, sada, ruadua, vediä, pidiä.

24. Avua salbavomerkit.

(Pidiä) _____ sinul huomei ajua iäres? Ei (pidiä)
_____. Joga karjalazes (kodi) _____ on päčči.
Parembi omua (kodi) _____ ei ole nimidä. Minä
(kuadua) _____ nämmä viet toizeh rengih. Häi
(kuadua) _____ palavat majot. Myö (ruadua)
_____ ehtässäh. Häi (ruadua) _____
ombelijannu. Midä nečis (pada) _____ kiehunou?

Pidäy ostua kaksi uuttu (pada) _____. Minä (vediä)
_____ lapsen (päivykodi)
_____. Ruadai (vediä) _____
hallot koin pihah.

Huomua! kuadua – kuan – kuavoin
ruadua – ruan – ruavoin
jagua – juan – javoin

VII. b ~ v

25. Luaji mallin mugah.

Malli: hebo – hevon – hebuo – heboh
libuo – livun – libuu – livutah

Kubu, korbi, luba, huba, toibuo, kylbie, leiby, taba, siibi,
kuobie, kibu, huabu, kubo, raba, griba, arbu, abu, ribu, tarbuo,
pabu, nubuo, virbi, riibie.

26. Avua salbavomerkit.

Mies val'l'asti (hebo) _____. Konzu sinä (libuo)
_____ ruadoh, et sinuu azeta. Pronominat (taibuo)
_____ kui nominatgi. Linnul oldih čomat kirjavat
(siibi) _____. (Huabu) _____ oli
oravan kolo. (Lehmängriba) _____ oli madostu.
Suvaičen (leiby) _____ kannikkuo.

VIII. ld ~ ll

27. Luaji mallin mugah.

Malli: kuldu – kullat – kuldua – kuldah
kieldiä – kiellän – kieldäy – kielletäh

Valdu, sildu, peldo, muldu, ildu, aldo, kieldo, yldyö.

28. Avua salvavomerkit.

Hyö eletäh – (kuldu) _____ viesatah. Sormus
oli luajittu (kuldu) _____. Muamo (kiändiä)
_____ minuu sinne menemäs. Älä (kiändiä)
_____ yksikai lähten. Vie emmo kyndänyh
(peldo) _____. (Peldo)
_____ ruatah rahvas. (Ildu) _____ tulen
sinulluo. Mostu hyviä (ildu) _____ vie ei olluh.
Järvel on suuret (aldo) _____. Jovel ei ole
(aldo) _____. Lapsi (yldyö) _____
itkemäh.

IX. nd ~ nn

29. Luaji mallin mugah.

*Malli: kando – kannot – kanduo – kandoh
andua – annat – andau – annetah*

Kandua, pindu, ondo, kondu, ando, viendyö, kyndiä, kiändiä,
kiändyö, iändiä, kundo, hondo, syndyö, luondo, händy, hendo,
kandu, työndiä, randu, tundie.

30. Avua salvavomerkit.

Kunne sinä (työndiä) _____ händy? Mene
(kandua) _____ vetty kylyh. Minä (kiändiä)
_____ sen tekstan puoleh čuassuh. Hyö
(kiändyö) _____ kodih päi. (Syndyö)
_____ sih puččih vie kalua? Veneh ajoi ihan
(randu) _____. (Randu) _____
istuttih ongittajat. Kažinpoigazil oldih turbiet (händy)
_____. Midä sinä (iändiä) _____?
(Tundie) _____ työ händy?

X. rd ~ rr

31. Luaji mallin mugah.

Malli: pardu – parrat – pardua – pardah

sordua – sorrammo – sordau – sorretah

Virdu, piirdiä, merdu, ardo, murdua, juurdua, ärdyö, kerdu.

32. Avua salbavomerkit.

Pestes muamo (sordua) _____ da murendi kaksi

astettu. Mollembil miehil oldih (pardu)

_____. Häi (kerdu) _____ kai

ellendi. Tostu mostu (kerdu) _____ ei rodie. Lapsi

ylen hyvin (piirdiä) _____.

XI. lg ~ ll

33. Luaji mallin mugah.

Malli: halgo – hallon – halguo – halgoh

kulgie – kulletto – kulgou – kulgietah

Velgu, nylgie, jälgi, algu, sylgie, šalgu, sälgy, olgi, selgy,

polgie, jalgu, nälgy, algua, salgo.

34. Avua salbavomerkit.

Minä olen sinule (velgu) _____. Kunne sinä

(kulgie) _____? Sanan (algu) _____ on

diftongu. Kondiele puututtih (olgi) _____. Hänen

(jalgu) _____ oldih čomat kengät. Died'oil kivistäy

(jalgu) _____.

Tänävuon kezä (algua) _____ aijoi. Älä (polgie)

_____ kazvoksile. Ainos sinä olet (nälgy)

_____. Opastui astui reppu (selgy) _____.

Kenenbo nämmä (jälgi) _____ ollah?

XII. rg ~ rr

35. Luaji mallin mugah.

Malli: märgy – märräs – märgiä – märgäh

kirguo – kirrun – kirguu – kirrutah

Särgi, kurgi, vergu, purgua, orgi, virgu, torgu, kargu.

36. Avua salbavomerkit.

Ongeh puutui kolme (särgi) _____.

(Särgi) _____ on äijy ruodua.

(Kurgi) _____ lennettih suveh.

Enne äijät käydih kunnetahto (torgu) _____.

Midä sinä (kirguo) _____?

Tuli kodih (märgy) _____.

XIII. mb ~ mm

37. Luaji mallin mugah.

Malli: hembu – hemmen – hembie – hembeh

ambuo – ammun – ambuu – ammutah

Rambu, umbi, lambi, sumbu, lembi, sambuo.

38. Avua salbavomerkit.

Tuli jo (sambuo) _____.

Hänel ei tävvy muaman (hembu) _____.

Älä (ambuo) _____ kondiedu.

Mečästai (ambuo) _____ reboin.

Midä istut silmät (umbi) _____?

(Lambi) _____ vezi on jo lämmin.

39. Muuta verbit mallin mugah.

Malli: turvota – turbenen

Kaijeta, muijeta, majeta, arvata, julleta, lykätä, hypätä, hyllätä, čökätä, kallata, leikata, kerritä, sellitä, revitä, verrata, kopata, tavata.

40. Pane nominat genetiivah da partitiivah.

Malli I: late – lattien – latettu

Hammas, lipas, lammas, type, kuave, uarreh, kalakas, oksikas, porras, lapsetoi, väitöi, voimatoi, ratas, vanneh, manner, pienar.

Malli II: vuozii – vuvven – vuottu – vuodeh

Käzi, täyzi, kuuzi, vezi, uuzi, tozi, mezi.

41. Pane verbit imperatiivah (yks. 2. pers.).

Malli: andua – anna

Ottua, kirjuttua, kyndiä, kiändiä, kaččuo, loppic, luadie, lugie, ruatuttua, vigluttua, kuokkie, ruadua.

42. Kirjuta I infinitiivu.

Malli: sagenou – sajeta

Salbuan, riidelemmö, riibuau, rebiey, sogeni, ombeletto, kaččelit, hyppiän, pauguan, myttiät, tabuammo, kulduan

43. Pane salbavomerkilöis olijat sanat pädeväh muodoh.

(Tuatto) _____ ruado on ylen jugei.

Died'oi ei varua (hukku) _____.

Päivän (loppu) _____ olimmo jo väzynyöt.

Buabo otti pitkän (vičču) _____.

Koin ies on pieni (järvikkö) _____.

(Peldo) _____ ruatah rahvas

Jänöi juoksi (meččy) _____.

(Sildu) _____ seizon kolme brihačču.

Mies tuli (uuzi paidu) _____.

(Hammas) _____ oli loukko.

(Kodi) _____ tulin jo myöhä ehtäl.

Egläi iskimmö (puskičču) _____ lehmän.

Muamo lähti (laukku) _____.

(Haugi) _____ hambahat ollah terävät.

Minä olen (kodi) _____. Lapsi
 (vuottua) _____ muamua. Tänäpäi minä (havaččuo)
 _____ aijoi. Mene (ruado) _____.
 Tule (abu) _____. Täl (tyttö) _____ on pitkät
 (tukku) _____ Myö huogavummo (jogi)
 _____ rannal. Midä työ (kirjuttua)
 _____? Näimmö (meččy)
 _____ oravua. Vastain händy (laukku)
 _____. Lapset hypitäh (lauttu) _____. (Ukko)
 _____ da (akku) _____ oli kolme lastu.
 Midä sinä (ruadua) _____? Lattiel on (toppu)
 _____. Veneh ajoin (randu)
 _____. Kaži maguau uksen (čuppu)
 _____. Koiru on (čieppi) _____. Egläi
 iškimmö (bošši) _____.

LUGU 9

ADJEKTIIVAIN VERDAILU

Pozitiivu	Komparatiivu	Superlatiivu
pieni	pienempi	pienin
luja	lujempi	lujin
syvä	syvempi	syvin
kebjei	kebjiempi	kebjevin
pimei	pimiempi	pimevin
madal	madalempi	madalin
muzavu	muzavempi	muzavin
huovis	huogehempi	huogehin
kallis	kallehempi	kallehin
MUSTA!!	hyvä	parempi
		paras

Komparatiivan tunnus on **-mbi**.

a, ä ~ e:

valpas ~ valpaha-n ~ valpahe-mbi, jyrky ~ jyrkä-n ~ jyrke-mbi, kalakas ~ kalakkaha-t ~ kalakkahe-mbi, paha ~ pahe-mbi

Superlatiivan tunnukset ollah **-in** da **-vin**.

Tunnustu **-in** käytetäh **-a, -ä, -e** -vardalohizis adjektiivois.

a, ä, e ~ Ø:

syvä ~ syv-in, čoma ~ čom-in, ozakas ~ ozakkaha-t ~ ozakkah-in, suuri ~ suure-t ~ suur-in

Tunnustu **-vin** käytetäh **diftongu** – da **-o, -ö, -u, -y** -vardalohizis adjektiivois. Vardalon loppuvokalit **-o, -ö, -u, -y** jiiäjäh muuttumattah: *hieno – hieno-vin, vilu – vilu-vin*.

ie ~ e_(ei-loppuhizis, ie-var.d.):

*pime*i ~ *pimie*-n ~ *pime*-vin, *karge*i ~ *kargie*-t ~ *karge*-vin,
*mage*i ~ *magie*-s ~ *mage*-vin

1. Pane adjektiivat yks. da mon. komparatiivah da superlatiivah, ozuta vokalivaihtelut.

Syvä, märgy, vähä, köyhy, vägevy, jyrky, hyvä, lyngy, pitky, tyhjä, tärke, välly, kylmy, vilu, pieni, suuri, nuori, kezi, čoma, tuhmu, paha, kova, luja, voimatoi, kuivu, kurju, hoikku, viizas, laihi, puhtas, ozavu, armas, hiilavu.

2. Luaji mallin mugah.

a) *Malli: Tämä järvi on syvä. – Se järvi on syvempi. – Tai järvi on syvin.*

Tämä puu on pitky. Tämä naine on sangei. Tämä kylä on suuri. Tämä tie on levei. Tämä paidu on muzavu. Tämä ruado on kebjei. Tämä rengi on jugei. Tämä mies on vahnu.

b) *Malli: Neče briha on nuori. – Se briha on nuorempi nečidä brihua. – Tai briha on nuorin kaikis.*

Neče buabo on vahnu. Neče perti on pimei. Neče kodi on madal. Neče lapsi on itkučču. Neče lehmy on kirjavu. Neče mies on lašku. Neče syömine on magei. Neče tyttö on hyvä. Neče kangas on valpas.

3. Muuta virkehet. Käytä komparatiivua.

Malli: Täs laukas leiby on huovis. – Sit laukas on vie huogehempi.

Täs pellos kazvau hyvä ruis. Täs talois on vilu. Täl neidizel on pitkät tukat. Täs kohtas kazvau karju muarju.

4. Pane adjektiivat komparatiivah. Ozuta vokalivaihtelut.

Velli on (vahnu) minuu. Meijän kylä on (suuri) teijän kyliä. Muamo on (nuori) tuattua. Tämä järvi on (kalakas) sidä

järvie. Kaivos vezi on (puhtas) migu joves. Reboi on (viizas) hukkuu. Tämä kohtu on (muarjakas) nečidä kohtua. Meri on (syvä) järvie. Paidu on (muzavu) mekkuo. Hieru on (pieni) kyliä. Kalarokku on (magei) lihakeittuo. Died'oi on (kirkei) buabua.

5. Luve da kiännä vuoropaginat. Keksi omat mallin mugah.

- Ken tai tyttö on?
- Minun sizär.
- Kudai teis on **vahnembi**?
- Minä olen kolmie vuotta vahnembi händy.

- Kenbo sie seizou?
- Se on minun **vahnembi** velli, olen kahtu vuotta nuorembi händy.
- Ken on teijän perhehes **nuorin**?
- **Nuorembi** kaikkii on sizär.

- Poigu jo on **pitkempi** tuattua.
- Lapset nygöi kazvetah terväh, toiči ollah **viizahembat** omii vahnembii.

6. Pane adjektiivat superlatiivah

Minun muamo on kaikis (čoma). Reboi suarnas oli kaikis (viizas). Tämä mies on (vägevy). Kaivovezi on (vilu). Sinun reppu on (jugei). Oma mua on (hyvä). Hänen taba on (paha). Sinä tänäpäi olet kaikis (igävy). Se lapsi joukos oli (iložu). Teijän perti on (valgei).

7. Luve vuoropaginat. Luaji omat.

Laukas

- Läkkä täh laukkah, tiä kai on huogehembi.

– Egläi olen olluh täs laukas, maido on kallehemi migu iellizes laukas.

- Kävy laukkah, osta pehmiemiä leibiä.
- Vaste egläi toin kaksi leibiä, jogo ollah muurehtuttu?
- Eibo ehtitty muurehtuo, ni murustu ei jännüh ildazekse. Osta vie sagiembua kannatestu, endine oli ylen notkei.
- Da ližäkse valgiembua zuaharii.
- Älä nagrata minuu.

– Läckä minunke laukkah ostamah sobua.

– Midä sobua tahtozit ostua?

– Midägi ruuttua pruzniekakse. Hyvä olis löydiä huogehembua.

– Minä tiijän yhten laukan, kus nygöi on alendustu...

– Tämähäi on kallehin laukku!

– Kačo hindoih, enimät tavarat voit ostua pienembäh hindah.

– Tottu sanot – kai hinnat on puolendettu. Kačovai, tämä valpahemi pluat't'u olis minule parahite.

– Opi panna piäle, ga minus se muzavemi pädis pruzniekakse parembi.

– Otan mollembat!

Sovat da jallačit:

Sanasto: Alussovot: alushouzut, maikku, räččin, kuadiet.

Piällyssovat: houzut (= štanit), džinsat, polvištanit, sukkuhouzut, sukat, polvisukat, jupku, pluat't'u, futbolku, paidu, kouhtu, pindžakko, villupaidu, pal'to, turki, alazet, kindahat, sormikkahat, kaglupaikku, paikku, šuapku, beriettu.

Jallačit: kuatančat, sandalit, kezäjallačit, pertijallačit, kengät, kävelykengät, tuflit, suappuat.

Panna piäle (piäh, kädeh, jalgah), on piäl (piäs, käis, jallas), heittiä piälpäi (piäs, käis, jallas), siduo kaglah, jaksavuo, šuorivuo (mih?), sellitä (mih?), pidiä (midä?), pädie (kenele?).

8. Luaji mallin mugah.

Malli: Sinul on uuzi kuohtu. – Vaigu minul on uuvembi.

Sinul ollah pitkät štanit.

Sinul on čoma pluat't'u.

Sinul on kallis turki.

Sinul on lämmin kaglupaikku.

Sinul ollah ligahizet kengät.

Sinul on pehmei villupaidu.

9. Vastua kyzymyksih mallin mugah.

Malli: Pädöygo sinule tämä futbolku. (pieni) – Ei. Se on ylen pieni. Ongo teil suurembua?

Pädöygo sinule tämä ferezi? (muzavu)

Pädöygo sinule tämä pidžakko? (ahtas)

Pätähgo sinule nämmä džinsat? (lyhyöt)

Ostatgo tädä paikkua? (kallis)

Ostatgo nämmä tuflit? (jugei)

10. Sanele joukon yhten opastujan sovis. Luaji haireh. Toizet opastujat korjatah.

Ezim: Semoil on valgei paidu, sinizet štanit da mustat kengät. (kengät ollah maksankarvazet)

11. Sanele, midä sinä panet piäle, konzu...

1. vihmuu

2. on räkki

3. on luja pakkaine

4. menet pruazniekale

5. menet diskoh

6. menet yliopistoh

12. Arbua arbaitukset.

Kumalleh täyzi, a tävvelleh tyhjy. Pal'l'astu karvazeh tungietah. Sinä, čidžoi, sigäli, minä, čidžoi, tägäli, plok – očat vastai. Lammaš lehmäl sydämes. Yksi kodi, viizi pertii. Astui mužikku meččäh, tuli kaksi dorogua, ei tiedänyh kumbazeh lähtie, lähti mollembih.

Vyö (remeni), šuapku, štanit, kengy da sukku, kinnas da käzi, sormikkahat.

ADVERBIT

13. Luve da kiännä adverbit. Käytä niidy virkehis.

a) tiä – sie

tänne -sinne

yläh – alah

ylähän – alahan

aijoi – myöhä

harvah – puaksuh

hyvin – pahoi

oigieh – viäräh

aijän – vähän

aijäl – vähäl

ezmäi – jälles

lähäl – loitton

b) kovah – kovembah

terväh – teriämbäh

hyvin – parembi

äijy – enämbi

loitton – loitombi

lähäl – lähembi

aijoi – aijembi

myöhä – myöhembi

14. Luve, kiännä, ozuta adverbib.

Naine terväzeh pezeldi astiet. Tyttö maltau ylen hyvin paista karjalakse. Sano kovembah. Ukko kulgi kunneliene hil'l'akkazin. Minä hänelleh kaksi sanua, häi minulleni kolme vastah. M yö elämmö kahtei. Läkkä sinne jallai. Juoks i pihah sukkazilleh. Puut jo ollah alasti. Istu vaikkani. Sinä ruavoit pahoi. Ellendätgo suomekse? Kus työ elättö? Tule teriämbäh. Sizär ainos luadiu vastukavai. Se on kirjutettu oigieh. Nämmä lattiet pidäs pestä hyväzesti. Egläi vihmui äijäl. Mulloi tuatto piäzi eläkkehele. Kunne olet menos?

15. Ližiä pädevy adverbi.

1. Kevätlumi sulau...
2. Tuatto jo ...läžiy.
3. Lapset juostah...
4. Kirjuta...
5. ...sinä tulet?
6. Tyttö itki...
7. Hyö opastutah...
8. Tänäpäi tuulou...
9. Rua...
10. Died'oi kohendaldi kuatančat...

IMPERFEKTU

Preezensu

Astevaihtelu:

minä havačun
sinä havačut
häi havaččuu
myö havačummo
työ havačutto
hyö havačutah

Imperfektu -i

havačuin
havačuit
havačui !!!
havačuimmo
havačuitto
havačuttih

Astevaihtelu: yks. 3. p
 andua – **andau** – **andoi**
 ruadua – **ruadau** – **ruadoi**
 kaččuo – **kaččou** – **kačoi**

Yksivardalohizet verbit

o		→-oi	sano <u>n</u> → sano <u>i</u> -n
u	+ -i	→-ui	astut → astu <u>i</u> t
y		→-yi	möngyt → möngy <u>i</u> t
i		→-ii	hypin → hypi <u>i</u> n
a	+ -i	→-oi	2-tav., enzimäzes tavus on -a, -ua, -au kandau – kando <u>i</u>
		→-i	mustat – must <u>i</u> t
ä	+ -i	→-i	mečästättö → mečäst <u>i</u> tttö
e		→-i	igävöičemmö → igävöič <u>i</u> mmö
VV	+ -i	→-Vi	suan – sa <u>i</u> n syöttö – sö <u>i</u> tttö !!! näin – nä <u>i</u> n

Kaksivardalohizet verbit

-ata: -ua	+ -i	→	ai	čakkuat – čakk <u>a</u> it
-ätä: -iä	+ -i	→	äi	ližiät – liž <u>a</u> it
-uta: -uo	+ -i	→	ui	nel' l' uou – nel' l' <u>u</u> i
-ota: -uo	+ -i	→	oi	čiihuommo – čiiho <u>o</u> immo
-eta: -ie	+ -i	→	ei	rubietto – rube <u>i</u> tto
-ita: -ie	+ -i	→	ii	šuurien – šuori <u>i</u> n

	-e + -i	→ i		
-eta: -ne	+ -i	→	ni	suurenat – suuren <u>i</u> t
-ita: -če	+ -i	→	či	pakičen – pakič <u>i</u> n
-sta: -e	+ -i	→	i	pezemmö – pez <u>i</u> mmö
-la: -e	+ -i	→	i	kävelettö – kävel <u>i</u> tttö
-na: -e	+ -i	→	i	menen – meni <u>n</u>
-ra: -e	+ -i	→	i	puret – pur <u>i</u> t

16. Luaji mallin mugah. Ozuta vokalivaihtelut.

Malli: arvata – arbuan – arbain (ua~a)

Mennä, avata, jaksua, čakata, keittiä, haukata, hallata, hommata, kaimata, istuttua, kuulta, katkata, kerrata, kopata, lad'd'ata, muata, leikata, vastata, lahota, čiihota, kavota, kirvota, kuivua, lainota, nel'l'uta, lukuta, painua, töllötä, katketa, ruveta, langeta, kerritä, levitä, revitä, sellitä, hypätä, kylmätä, lykätä, čökätä, ähkätä, miärätä, andua, kandua, kastua, nagrua, pastua, kualua, kaivua, kattua, ajua, laulua, ostua, hoikendua, hoivendua, paimendua, puzerdua, kirjuttua, syöttiä särbiä, väzyttiä, vönyttiä, eistiä, purta, viertä, lugie, tulla, olla, kuunnella, ommella, kävellä, pakita, čometa, tarita, kuolta.

17. Luaji mallin mugah.

Malli: eččie – ečin – ečiin

Lykkie, hyppie, nyhtie, kuobie, ähkie, luadie, pyhkie, čokkie, ruokkie, riiččie, suudie, lestie, ruohtie, ehtie, moittie, kuorie, riehkie, kengie.

Monikon 3. persounu

Yksivardalohizet verbit:

- ttih:** jatkua – jatketah – jatkettih
 kiändiä – kiännetäh – kiännettih
 kuččuo – kučutah – kučuttih
 uskuo – uskotah – uskottih
 luadie – luajitah – luajittih
 lähtie – lähtietäh – lähtiettih
 ižändöijä – ižändöijäh – ižändöittih
- dih:** puija – puijah – puidih
 jiäjä – jiäjäh – jiädih
 lyvvä – lyvväh – lyödih

Kaksivardalohizet verbit:

- tih:** leikata – leikatah – leikat + tih → leikattih
lykätä – lykätäh – lykättih
lainota – lainotah – lainottih
tukuta – tukutah – tukuttih
čometa – čometah – čomettih
ruveta – ruvetah – ruvettih
pakita – pakitah – pakittih
helistä – helistäh – helistih
ajella – ajellah – ajeltih
purta – purtah – purtih
nähtä – nähtän – nähtih
- dih:** mennä – mennäh – mendih
tulla – tullah – tuldih
panna – pannah – pandih
olla – ollah – oldih

18. Pane verbit mon. 3. pers. preezensah da imperfektah.

Keittiä, niittä, vällendiä, eistiä, iändiä, jättiä, kiändiä, löyhkiä, pöllättiä, röhkiä, syöttiä, työndiä, väittiä, läpettiä, ostua, tappua, kandua, paimendua, valmistua, kohendua, čomendua.

19. Pane verbit imperfektah.

a) *Malli: Kus sinä olet? – Kus sinä olit egläi?*

Kuspäi sinä tulet?

Kunne häi menöy?

Midä se tyttö opastuu?

Konzu lapset lähtietäh?

Midä työ luvetto?

Mindäh sanot muga?

Kenele sinä kerrot sen?

Midä sinä pagizet?

Kus sinä elät?

Midä sinä kyzyt?

Kes häi sanelou?

Konzu muamo tulou?

Kui sinä maguat?

b) *Malli: Minä vuotan sinuu viizitostu minuuttua. – Minä vuotin sinuu viizitostu minuuttua.*

Minä kirjutan sinule kirjazen.

Minä suvaičen händy.

Myö lopemmo ruavon.

Myö huogavummo huomei.

Myö levitämmö heinät.

Häi unohtau soittua meile.

Häi ajau Piiterih.

Häi maltau uidua.

Hyö suututah mejjän piäle.

Hyö riäzitetäh lastu.

20. Luaji mallin mugah.

Malli: Tänäpäi murginoičen kois. – Egläi murginoičin kois.

Tänäpäi tulen myöhä ehtäl.

Tänäpäi ečin sinuu yliopistos.

Tänäpäi menen kirjastoh.

Tänäpäi hyö tullah aijoi.

Tänäpäi hyö kävelläh puistos.

Tänäpäi hyö čuratah mäis.

21. Muuta verbit imperfektah.

Malli: Häi ottau taksin. – Häi otti taksin.

Häi ostau lehten, lugou kirjazen, soittau minule.

Minä ostan lehten, luven kirjazen, soitan sinule.

Myö ostammo lehten, luvemmo kirjazen, soitammo sinule.

Hyö ostetah lehti, lugietah kirjaine, soitetah minule.

22. Pane verbit imperfektah.

Huondeksel minä (havaččuo) aijoi. Päiväl myö (ajella) linnah. Egläi ehtässäh (pastua) päiväine. Huondestu myö lapset (kerävyö) školah. Muamo (kaččuo) žiivatat da (lähtie) ruadoh. Pyhänpiän teil (olla) äijy gost'ua. Kando (hapata) kogonah. Lumi (kattua) muan. Enneglästy sinuu kenliene (kyzellä). Päivän lopus minä (valella) kazvokset. Suovattan myö hyvin (huogavuo). Uöl minä pahoi (muata). Vaste myöhä ehtäl tuatto (loppie) ruavon.

23. Täytä taulukko.

I infinit.	preez.yks. 1.p.	imperf. yks.1.p.	preez. mon. 3. p.	imperf. mon. 3. p.
opastua	opastan	opastin	opastetah	opastettih
lugie				
kävellä				
kirjuttua				
itkie				
mainita				
pienetä				
muata				
azettua				
juvva				
väckiä				

Imperfektan kieldomuodo

ei (taibuu persounis) + aktiivan II partisiippu

kaččuo	kačoin	en kaččonuh
	kačoit	et kaččonuh
	kačoi	ei kaččonuh
	kačoimmo	emmo kaččonuh
	kačoitto	etto kaččonuh
	kačottih	ei kačottu

Yksivardalohizet verbit

- nuh, -nyh:** andua – en **andanuh** (2-tavuhizet verbit, luja vokalivardalo)
-nnuh, -nnyh: kirjuttua – en kirjut**annuh** (1 – da monitav. verbit, heikko vokalivard.)
igävöijä – en igävö**innyh**
tuvva – en tuon**nuh**, suaja – en suan**nuh**

Kaksivardalohizet verbit

- nuh, -nyh:** čakata – en čakat + **nuh** → en čak**annuh**
upota – en upon**nuh**, ližätä – en liž**ännyh**
suureta – en suure**nnuh**, ruveta – en ruven**nuh**
pakita – en pakin**nuh**, šuurita – en šuurin**nuh**
-luh, -lyh: ommella – en ommell**uh**
-ruh, -ryh: purta – en purr**uh**
-suh, -syh: pestä – en pess**yh**

Mon. 3. pers. kieldomuodo ei + passiivan II partisiippu

Yksivardalohizet verbit

- du, -dy:** 1-tav. -ja/-jä, -va/vä-loppuh.
suaja – suadih – ei suadu
myvvä – myödih – ei myödy
-ttu, -tty: ottua – otettih – ei otettu
lugie – lugiettih – ei lugiettu
atkaloija – atkaloittih – ei atkaloittu

Kaksivardalohizet verbit

- tu, -ty:** -Vta/-Vtä, -sta/-stä, -rtä/-rtä, -la/lä -lopp.
soimata – soimattih – ei soimattu
pitketä – pitkettih – ei pitketty
pestä – pestih – ei pesty

-du, -dy:

purta – purtih – ei purtu
kävellä – käveltih – ei kävelty
verbit: olla, tulla, mennä, panna
tulla – tuldih – ei tuldu
mennä – mendih – ei mendy

24. Pane virkehes olii verbi preezensan da imperfektan kieldomuodoh.

Malli: Minä tulen tänäpäi. – Minä en tule tänäpäi. – Minä en tulluh tänäpäi.

Lapsi elostau hil'l'akkazin.
Buabo pajattau pajuo.
Brihačut kižatah pihas.
Ristižä tulou huomei.
Sevoitar ajau kodih.

25. Vastua kyzymyksih. Käytä kieldomuoduo.

Malli: Elittögo työ hierus? – Emmo elänyh.

Keräittögo kezäl muarjua?
Pagizittogo hänenke uvves ruavos?
Kzyyittögo keltah abuu?
Tahtoittogo ajua toizeh linnah?
Vastaittogo heidy pihal?
Ellendittögo, midä opastai sanoi?

26. Luaji mallin mugah.

Malli: Häi uskaldi ostua syömisty. – Vaigu häi ei ostamuh syömisty.

Sinä uskaldit tulla aijembi.
Minä uskaldin luadie sen.
Häi uskaldi ruokkie pertin.
Sizär uskaldi ottua kažin.
Brihačču uskaldi lähtie iäres.

27. Pane verbit imperfektan kieldomuodoh.

Malli: Myö tahtoilmo keritö lambahat. – Myö emmo kerinnyh lambahii.

Myö tahtoilmo loppie ruavon aijembi.
Myö tahtoilmo keittiä ildazen päiväl.
Myö tahtoilmo syvvä murginan ruavos.
Hyö tahtottih juvva čuajuu.
Hyö tahtottih mennä pihale.
Hyö tahtottih varustua evästy keräle.
Hyö tahtottih kylviä nagristu.

28. Luaji mallin mugah.

Malli I: Olin hierus mulloï. – Sen jälles en olluh hierus.

Sain vellen kirjazen syvyyskuus.
Keräin muarjua sygyzyl.
Olin Suomes kezäl.
Ajelin Moskovah heinykuus.
Ostin ičele mekon keviäl.
Suksitin talvel.

Malli II: Olin linnas kuun lopus. – Enne sidä en olluh linnas.

Join kahvii päivän lopus.
Söin murginan ehtäl.
Kynnin pellon myöhä ehtäl.
Levitin heinät huondeksel.
Syötin kodiälätit päivän allus.
Pezetin lapsen suovattan.

29. Vastua kyzymyksih käyttäjien myöndö – dai kieldoimperfektua.

1. Etgo lugenuh sidä kniigua?
2. Eigo miehet tuldu ildazele?
3. Sanoitgo hänele kaiken toven?
4. Opastuigo sizärgi sit samazes opistos?

5. Etgo käynnyh buaballuo egläi?
6. Ettogo työ kaččonuh sidä ohjelmua?
7. Valliččigo tyttö valpahan pluat'an?
8. Koppaigo opastui repun da juoksigo školah?
9. Ettogo ehtinyh syvvä murginua?
10. Eigo hyö maltettu vestiä?

30. Pane salbavomerkilöis olijat sanat imperfektan oigieh muodoh.

Kai pereh (kerävyö) _____ illastamah yhtel aigua. Enne syömäh istavundua kaikin (kiändyö) _____ ezin suureh čuppuh da obrazoin ies (ristie) _____ silmii. Muga (ruadua) _____ jälles syöndiägi. Kalarokkua kaikin (särbiiä) _____ yhtes juvvas, kalatgi (syvvä) _____ yhtes asties. Jälgimäzekse (syvvä) _____ ruahtomaiduo havvotun majjonke segai. Suuret da pienet (ehtie) _____ syvvä tävvet vačät yhtel aigua.

(P. Sem'onov. Puhtasjärven Maša.)

31. Pane verbit imperfektah.

1. Kenlienne (varrastua) _____ heil kai suitokset.
2. Pyhinpäivin buabo (pastua) _____ šipainiekkua.
3. Mies (oijendua) _____ minule kätty.
4. Mečäs olles minä (kastua) _____ jallat.
5. Laukas hyö (ostua) _____ evästy.
6. Lapsi (murendua) _____ bovan.
7. Egläi bunukku (ajua) _____ linnah.
8. Lapset (čomendua) _____ kuustu.
9. Kogo ehtän minä (nagrua) _____ hänen piäl.
10. Minä (leikata) _____ kaksi palua leibiä.

11. Enne muamo (ommella) _____
kaikenmostu sobua.
12. Egläi häi (tuvva) _____ mečäspäi tävven
pomičun muarjua.
13. Lapsi (syvvä) _____ kaiken pudron.
14. Kuspäi häi (tulla) _____ muga myöhä?
15. Kaži (hypätä) _____ aijas piäliči.
16. Velli kiirehel (kopata) _____ evähät da (juosta)
_____ ruadoh.
17. Ainos minuu häi kaikes (viärittiä) _____.
18. Se kuppi (mureta) _____.
19. Sinägo (murendua) _____ muaman čuaskan?
20. Enne sinä aiven (löyhkiä) _____ midätahto.
21. (Pidiä)go _____ enneglästy olla sie?
22. Kezäl myö (kazvattua) _____
kazvokset, sygyzyl (kabrastua) _____
net kuoppah da luandalah.
23. Kunne häi (mennä) _____ ?
24. Sizär (lugie) _____ kirjan loppussah.
25. Tämä mies nuorennu (ruadua) _____ yöt-päivät.
26. Lapsennu häi puaksuh (torata) _____.
27. Jogo sinä (tiijustua) _____, konzu
kerähmö pietäh?
28. Minä (nähtä) _____ sidä brihua jo ammui.
29. Häi (tiediä) _____ täs azies jo ennepäi.
30. (Tundie)go _____ sinä minuu?
31. Egläi minä (lugie) _____ tämän kirjan
kolme sivuu.
32. Mulloi myö (ajella) _____ omien luo
toizeh linnah.
33. Yössäh heil (palua) _____ tuli.
34. Pruazniekkah häi (tulla) _____ parahis sovis.
35. Brihačču (riäzittiä) _____ lastu.

36. Tyttö (itkie) _____ kogo ehtän.
 37. Koiru (juosta) _____ mečikköh.
 38. Huondeksel myö (vuottua) _____
 sinun soittuo.
 39. Ehtässäh minä (olla) _____ kirjastos.
 40. Myös sinä (kielastua) _____ minuu.

32. Muuta verbit imperfektah.

1. Muamo minuu čakkuau. _____
 2. Myö lad'd'uammo pinuo. _____
 3. Velli halguau halguo. _____
 4. Häi maguau puolehpäivässäh. _____
 5. Konzu sinä uinuot? _____
 6. Kunne neče brihačču nel'l'ouo? _____
 7. Kaži iče avuau uksen. _____
 8. Tämä mies kaduou riähkih. _____
 9. Sinä vastuat sevoitardu. _____
 10. Mies tuou vetty. _____

33. Avua salbavomerkit.

1. Häi puaksuh toizii (abeija) _____.
 2. Kogo päivän puarmu pertis (böristä) _____.
 3. Lapsi ehtässäh (elostua) _____ pihal.
 4. Konzu sinä (heittä) _____ ruandan?
 5. Jogo työ (hinnoittua) _____ koin?
 6. Ruavon jälles tuatto vai (illastaldua) _____
 da kerras (viertä) _____ muate.
 7. Emändy (jagua) _____ kai
 evähät kahtekse.
 8. Muamo terväzeh (jaksattua) _____ tyttären.
 9. Nevesky toiči (jätellä) _____ poigua meile.
 10. Lumi (kattua) _____ muan.
 11. (Kerritä)go _____ työ pruazniekkah.

12. Keviäl jogi (levetä) _____.
13. Mikse sinä paijan hiemuat (lyhendiä) _____?
14. Min häi (maksua) _____ sinun ruavos?
15. Buolu hallan jälles (majeta) _____.
16. Lapsi (muroittua) _____ leibiä linduloile.
17. Myös taivas vihman iel (musteta) _____.
18. Egläi häi (nostella) _____ kai vavot.
19. Enne (ei, ostua) _____ valmistu sobua,
kai (ombeluttua) _____.
20. Jogo häi (puhkata) _____ kalat?
21. Se hallennuh kello (romista) _____.
22. Egläi minä (kylmiä) _____, sit
kogo ehtän (ryvittiä) _____.
23. Vilustunnuh pudro (sajeta) _____.
24. Died'oi ainos ruavon keskes (tabakoija) _____.
25. Kodvan myö kädehisty (uinottua) _____.
26. Jo kolmanden kerran häi sovat (vaihtua) _____.
27. Buabo kaikkii bunukkoi (äbäzöijä) _____.
28. Nygöi (valleta) _____ aijoi.
29. Enneglästy päiväine äijäl (čirittiä) _____.

34. Lövvä kai nämmis verbilöis tapahtujat vokalivaihtelut

- paimendua _____
- muheloittua _____
- vedellä _____
- vardoija _____
- parata _____
- puskie _____
- ajua _____
- ajella _____
- nuoreta _____
- juosta _____

NOMINOIN LUGU

yksikkö: ei ole tunnustu

monikko: -t (nominatiivas da akkuzatiivas), -i, -loi/-löi (toizis sijois).

Ezim. sana – sanat – sanoj
suo – suot – suoloj
järvi – järvet – järvis

-loi/-löi

1. -o, ö, -u, -y, -i + -loi/-löi: *verko – verkoloi, kyly – kylylöi, koivu – koivuloi, pučči – puččiloi;*
2. pitky vokali + -loi/-löi: *kuu – kuuloi, puu – puuloi, pii – piilöi;*
3. diftongu+ -loi/-löi: *piä – piälöi, mua – mualoi, suo – suoloi, taloi – taloloi, magei – magieloi.*

-i (toizis nominois)

vaza – vazan – vazoin, kylä – kyläs – kylis, nenä – nenäl – nenil;
vemmel – vembelis -vembelis, avain – avaimeh – avaimih,
hammas – hambahakse – hambahikse, siemen – siemenenny –
siemeninny; tyttöine – tyttözel – tyttözil, kuldaine – kuldazes –
kuldazis.

Musta! i -lopp. e-vard. sanat: *sieni – sienis, sienilöis, jogi -*
jovis, jogilois.

Monikon tunnuksen i:n iel tapahtujat vokali vaihtelut:

a ~ o:

1) **a + -i** → **-oi** 2-tav. enzimäzes tavus on – a, e, i
 libo a-, e-, i- alg. dift. da dift. ua:

reunu ~ reuna-n ~ reuno-i-n, velgu ~ velga-h ~ velgo-i-h,
piha ~ piho-i-s.

2) **a + -i** → **-oi** monitav. *-ba, -čča, -da, -ga, -kka, -la, -na, -ra, -ža, -va, -nda, -sta, -tta, -ija*-vard:

moločču ~ moloča-l ~ moločo-i-l, harakku ~ haraka-l ~ harako-i-l,

humal ~ humala-s ~ humalo-i-s, ikkun ~ ikkuna-l ~ ikkuno-i-l

a ~ Ø:

1) **a + -i** → **-i** 2-tav. enzimäzes tavus on *o, u* libo *o, u*-alguaju diftongu:

čoma ~ čom-i-en, koiru ~ koira-n ~ koir-i-en,

kuivu ~ kuiva-s ~ kuiv-i-s, luja ~ luj-i-en,

poigu ~ poija-l ~ poij-i-l

2) **a + -i** → **-i** *as*-lopp. *-aha; as*-vard.:

ahtas ~ ahtaha-s ~ ahtah-i-s, valpas ~ valpaha-l ~ valpah-i-l,

hammas ~ hambaha-n ~ hambah-i-en, ozakas ~ ozakkaha-n ~

ozakkah-i-en

ä ~ ö:

ä + -i → **-öi** monitav. *-gä, -kä, -ndä, -lä, -nä, -rä, -ččä, -ijä*-vard.:

delegy ~ delegä-n ~ delegö-i-n, nevesky ~ neveskä-l ~ neveskö-i-l,

mähändy ~ mähändä-s ~ mähändö-i-s, riehtil ~ riehtilä-s

riehtilö-is,

eččii ~ eččijä-n ~ eččijö-i-n

ä ~ Ø:

ä + -i → **-i** toizis tapahuksis:

hyvä ~ hyv-i-s, lehmy ~ lehmä-l ~ lehm-i-l, jyvä ~ jyv-i-en,

meččy ~ mečä-s ~ meč-i-s

e ~ Ø:

e + -i → **-i** *lehti ~ lehte-s ~ leht-i-s, juuri ~ juure-s ~ juur-i-s,*

velli ~ velle-s ~ vell-i-s, lapsi ~ lapse-s ~ laps-i-s,

uksi ~ ukse-s ~ uks-i-s; avain ~ avaimen ~ avaim-i-en,

*pereh ~ perehe-s ~ pereh-i-s, tytär ~ tyttäre-l ~ tyttär-i-l,
kyzymys ~ kyzymykse-n ~ kyzymyks-i-en*

1. Muuta virkehet monikkoh.

Malli: Pienel tytöl on čomat silmät. – Pienil tyttölöil on čomat silmät.

Čomal neidizel on pitkät tukat. Vahnembal velvel on oma kodi.
Kyläläzel on ruaduo aiven. Linnalazel on oma fat'ieru. Hänen mučoil on čoma paikku.

Demonstratiivupronominat:

tämä – nämmä

se – net

neče – nenne

tai – nuat

Demonstratiivupronominoin taivutus:

prononiinu	genetiivu	partitiivu	inessiivu	illatiivu
tämä	tämän	tädä	täs	täh
se	sen	sidä	sit	sih
neče	nečen	nečidä	nečis	neččih
tai	tuan	tuadu	tuas	tuah
nämmä	nämmien	nämmii	nämmis	nämmih
net	niilöin	niilöi	niilöis	niilöih
nenne	nennien	nennii	nennis	nennih
nuat	nualoin	nualoi	nualois	nualoih

2. Luaji mallin mugah.

Malli: Täl tytöl on turbiet tukat. – Nämmil tyttölöil on turbiet tukat.

Täl neidizel on sinizet silmät.

Sit kohtas kazvau čomua puudu.

Nečile perehele myö möimmö oman koin.
Tuah taloih vie en käynnyh.

3. Pane salbavomerkilöis olijat sanat monikkoh.

Vahnat ristikanzat puaksuh sanellah vahnois "(hyvä aigu)":
"Enne (pereh) elettih sovus. (Nuori) ainos avvutettih vahnoi.
Suurembat (lapsi) kačottih pienembii. Vaigu (ruado) oldih
(jugei)". Midä myö rubiemmo pagizemah, konzu roimmokseh
(vahnu)?

Monikon partitiivu -i (liittyy vaiku monikon i-tunnukseh)
oma – omi-i, puoli – puolii, lammas – lambahii.

!!! MUSTA!

1. -loi, -löi -monikon tunnus: *tyttö – tyttölöi, suo – suoloi, čoke – čökkielöi.*

2. -i -monikon tunnus, kus *a ~ o, ä ~ ö*: *kana – kanoi, velgu – velga – velgoi, tulendu – tulenda – tulendoi, pakiččii – pakiččija – pakiččijoi, riehtil – riehtilä – riehtilöi, räččin – räččinä – räččinoi.*

Monikon genetiivu -n, -en.

1. sanan vardalo + -loi/-löi + -n: *kuu-loi-n, koivu-lo -n, suo-loi-n.*

2. sanan vardalo + -i (a ~ o, ä ~ ö) + -n: *reunu – reuno-n, muarju – muarjoi-n, vaha – vahoi-n, sana – sano-n.*

3. **toizis tapahuksis** + -en: *hyvä – hyvi-en, tytär – tyttäri-en, naine – naiz-en, avain – avaim -en.*

4. Pane sanat monikon partitiivah da genetiivah:

a) -loi/ -löi

Malli: koivu – koivuloi – koivuloin

keppi – keppilöi – keppilöin

loukko – loukkoloi – loukkoloin
suo – suoloi – suoloin
magei – magieloi – magieloin
järvi – järvilöi – järvilöin

Algu, brihačču, kyly, kulu, loppu, hieru, itku, veikki, čieppi, čagari, čidži, čibi, ankuri, bošši, čakavo, eččo, guarbalo, mečikkö, hango, hieno, hillo, piä, vyö, suu, kuu, valgei, muigei, huigei, kebjei, jälgi, jogi, velli.

b) -i

Malli: *sana – sanoi – sanoin*
oma – omii – omien

hammas – hambahii – hambahien

Paha, viha, vaza, viga, piha, liigu, laihin, ikkun, čoma, loma, kuha, lammas, valpas, kangas, sizär, manner, kovažin.

5. Luve, kiännä, sellitä monikkomuvot.

Koivuloin keskes kazvoi äijy gribua. Sinun sanoih ei sua uskuo. Karjalua sanotah meččien, järvien (järvilöin), jogien (jogiloin) muakse. Yliopastujien piäruavonnu on hyvä opastundu. Tämä kirju on lapsih näh. Toiči silmis nägy ristikanzan taba. Jo hätken en nähnyh omii vellii (vellilöi). Naizet lähtiettih žiivattoi kaččomah. Lapset oldih buabale abuniekoinnu kodiruadolois. Neidine tuli uuzis čomis pluat'ois. Nengozii lämmii päivii vie ei olluh tänä talven. Buabo sanoi: "Nygöi bunukkoi näin harvah."

6. Taivuta sanat yks. da mon. partitiivas.

a) Malli: *vezi – vetty – vezii*

polvi – polvie – polvii

Sieni, lumi, lapsi, suoni, uksi, huuli, nuori, mezi, uuzi, pieni, suuri, järvi, jogi, velli, mägi, regi, nurmi, sormi, lehti, veičči, korbi, lagi.

b) *Malli: tytär – tytärdy – tyttärii*

Sevoitar, pienar, valpas, ahtas, paras, kangas, kirves, huovis, virites, kyzymys, vastavus, kynäbrys, kaglus, avain, härkin, pereh, homeh, puuhine, tyttöine, čomaine, raudaine, ezmäine, toine.

7. Avua salbavomerkit. Pane sanat mon. partitiivah.

Älä jätä (avaimet) kodih. (Tytär) vie ei nägynyh. Opastai ozutti (erilaine čomaine). Häi oli (paras ristikanzu). Karjalazet rakendettih kodiloi (jogi) pitkin. (Valpas pluat't'u) minä en pie. Näin (tyttöine) tulemas. Kučuin roindupäiväie (eräs sevoitar). (Nengoine järvi) ei ole nikus. Jo hätken emmo nähnyh (oma).

8. Pane sanayhtymät monikkoh.

Malli: naizen lapsi – naizien lapset

Lapsen boba, brihačun velli, nuorižon kiža, kažin kábäl, puun lehti, miehen igä, koin ikkun.

9. Pane sanat yks. da monikon genetiivah.

Malli: puu – puun – puuloin

paha – pahan – pahoin

oma – oman – omien

Suu, suo, pyy, luu, muu, kuu, siä, pii, sana, veza, vaza, viha, liha, piha, pala, kala, maha, syvä, hyvä, čura, čoma, oza, pezä.

10. Pane virkehet monikkoh.

Malli: Muamo suvaiččou omua lastu. – Muamat suvaijah omii lapsii.

Naine kandau vetty.

Sizär opastau nuorembua vellie.

Mies ruadau suures mečäs.

Vahnu died'oi huogavuu laučal.

Hanhiparvi lendäy lammäh muah.

Niityl mönggy lehmy.

11. Luve tekstu. Lövvä sanat monikos.

Taloin mužikat peldoruadoloin loppiettuu mendih meččyruadoloih. Ajettih suurien mägien kauti meččiä myöte. Silloi mečät oldih juattu kahteh vuittih: valdukunnan da muanruadajien. Ket kestettih kai mečäs elaijan muokat keviässäh, net kodih kiännyttih suurien eloloin da lahjoin kel. Net jengat kois juattih silleh, gu täydys kaikis pättävembih azieloih tulieh talvessah.

12. Avua salbavomerkit.

1. Buaban (lipas da sundugu) _____ midä vai ei ole.
2. (Nengoine riehtil) _____ enne ei olluh.
3. (Yksi räččin) _____ juoksi pihale.
4. Ongu (syvempi järvi) _____ enämbi kalua.
5. Enämbiä älä osta (valpas pluat't'u) _____.
6. (Čoma ruuttu) _____ lähti kunneliene.
7. (Mollembat miehet) _____ on nuoret mučoit.
8. (Harakku) _____ hačatandu ei loppei.
9. (Kudai suappai) _____ ei pie panna?
10. Tänäpäi buabo ei vuottanuh (oma bunukku) _____.
11. (Helmu da hiemai) _____ vie en puuttanuh.
12. (Moine mustu nybly) _____ en jo osta.

13. Muuta virkehet monikollizikse.

Näin mečäs, kui oravu keräi käbyy.
Täl tytöl on pitkät tukat.
Naine suvaiččou omua kažii.
Häi yöksyi meččäh.
Minun muamo ruadau myöjänyy.
Brihačču nouzi levole.
Sinä jäit nygöi yksin.

Velli on mečänkuadai.
Niityl mönggy lehmy.
Pihal minuu vuotti briha.

14. Pane sanat monikkoh, ozuta vokalivaihtelut.

1. Händy tiettih nerokkahannu (veneh) _____ luadijannu.
2. Minä enämbäl suvaičen (pieni kaži) _____, velleni suvaiččou (suuri koiru) _____.
3. (Se kyzymys) jädih (vastuamatoi) _____.
4. Kaikis (syödävy sieni da griba) _____ enämbäl suvaičen valgiedu gribua da vahalaukkuu.
5. Kylän (naine) _____ ainos ruaduo löydyy.
6. Äijis (yliopisto da instituuttu) _____ otetah käyttöh skolan yhtehizen tutkindon tulokset.
7. Nämmä miehet enne iče rakendettih (kodi, kyly da muu huonus da rakennus) _____.
8. Lapsut (yö) _____ ei magua.
9. (Eräs virkeh) _____ oli virhetty.
10. (Terävy veičči) _____ on parembi leikata.
11. (Huabu) _____ sygyzyl lehtet ollah ruskiet, (koivu) _____ – keldazet.
12. (Haugi) _____ hambahat ollah terävät.
13. Buabo kogo talven kävelöy (harmai kuatanču) _____.
14. Älä jo abeiče (pikkaraine lapsi) _____.
15. (Semmoine ualdo) _____ täl järvel vie en nähnyh.
16. (Kirjutettu harjoitus) _____ vai yksi oli oigieh luajittu.
17. (Tarkastettu tekstu) _____ kai oli kiännetty hyvin.
18. Tule (minä) _____ käymäh.
19. Tarkasta (tämä kiännös) _____.
20. (Sinä) _____ egläi ei olluh kois ehtässäh.

15. Käytä pädeviä monikon sijua.

1. Minä näin (mollembat silmät) _____ hyvin.
2. (Oma) _____ keskes ei ole riidua.
3. (Kažinpoigaine) _____ hännät oldih mustat.
4. Midä on nämmis (vakku) _____?
5. Emmo voinnuh vastata äijih (kyzymys) _____.
6. Häi suvaiččou pidiä (ahtas paidu) _____.
7. Tänäpäi tyttö oli (muzavu pluat't'u) _____.
8. Jo hätken ei olluh (moine hyvä ilmu) _____.
9. Talvel (kondii) _____ uni on sigei.
10. (Kudai juodu) _____ on rieskua maiduo?
11. Häi ainos kävelöy (mustu kengy) _____.
12. Takki on (tačmu) _____.
13. Puolet (griba da sieni) _____ oldih hapannuot.
14. (Kezä) _____ olemmo kezämökil.
15. (Ildu) _____ suvaičen lugie kirjua.
16. Myös tuulou mejjän (ikkun) _____.
17. En suvaiče (čirču akku) _____.
18. Bunukat tuldih buabale (abuniekku) _____.
19. Nouze (laudaine) _____, lämbie da kylbei.
20. Emmo enämbiä rubie kuundelemah sinun (uskaldus) _____.

PERFEKTU

Merkiččou ruandua:

1. kudai on alganuh enne da jatkuu tässä: *Minä olen elänyh täs linnas jo viizi vuottu.*

2. kudamua iče emmo nähnyh, nävytäh sen tulokset: *Yöl on vihmunuh, luhtua täyzi piha.*

olla (persounumuvvos) + **aktiivan II partisiippu** (kačo "imperpektan kieldomuodo")

mon. 3.p.: **ollah** + **passiivan II partisiippu**

16. Luve. Ližiä omat ezimerkit.

Minä olen sanonuh, kaččonuh, paissuh, vestänyh, loppenuh.
Sinä olet hypännyh, itkenyh, eččinyh, kirjutannuh.
Häi on emändöinnyh, syönnyh, juonnuh.
Myö olemmo pessyh, mennyh, tulluh, käynnyh.
Työ oletto kävellyh, opastunnuh, lähtenyh.
Hyö ollah sanottu, kačottu, paistu, vestetty, loppiettu,
hypätty, itkietty, ečitty, kirjutettu,
emändöitty, syödy, juodu,
pesty, mendy, tuldu, käydy,
kävety, opastuttu, lähtietty.

17. Luaji mallin mugah.

Malli: Minä – 15. elokuudu. – Minä olen roinnuhes 15. elokuudu.

Sinä – 26. tuhukuudu. Velli – 8. oraskuudu. Muamo – 11. ligakuudu. Tuatto – 3. kevätkuudu. Sizär – 12. kezäkuudu. Buabo – 30. kylmykuudu.

18. Luaji virkehet käyttäjien perfektua.

Malli: Ostakkua leibiä. – Olemmo jo ostanuh. – Olen jo ostanuh. – Ollah jo ostettu.

Myögiä lehmy. Syögiä ildaine. Kävelkiä pihal. Ruokikkua piha. Noskua aijoi. Pajatakkua pajo. Kirjutakkua muamale.

19. Pane virkehet perfektah.

Malli: Häi möi koin. – Häi on myönnyh koin.

Häi maksoi vellat. Sinä niitit heinät. Minä niegloin alazet. Myö keräimmö rengin siendy. Työ toitto poimičun muarjua. Hyö elettih enne täs kois.

20. Pane virkehet kieldomuodoh.

Malli: Minä olen pessyäh tämän lattien. – Minä en ole pessyäh täädä latettu.

Sinä olet azunuh sen poimiččuzen.
Häi on vedänyh lapsen päivykodih.
Myö olemmo loppenuh oman ruavon.
Työ oletto sanelluh omas linnas.
Hyö ollah ečitty teidy kaikkiel.

KERDUAMMO

(nominoin lugu da sijamuvvot, preezensu da imperfektu)

21. Mi ei päi joukkoh?

1. minä, häi, tämä, hyö, työ, sinä, myö
2. yliopisto, linnu, opisto, škola, lapsien päivykodi
3. varoi, čiučoi, tiaine, počči, joučen
4. lammas, hukku, lehmy, häkki, lähtem, počči
5. pimei, nuori, valgei, viizas, piha, čoma
6. mustu, valpas, suuri, keldaine, vihandu
7. mennä, harpata, tulla, astuo, istuo
8. kodvan, hätken, ammui, sinne, nygöi, vastevai

22. Pane sanayhtymät oigieh sijah.

Malli: Hyvä siä: Hätken ei olluh nengomua... – Hätken ei olluh nengomua hyviä siädä.

Kova leiby: Älä osta...

Myödäväkse on tuodu...

Zuuharii luajitah...

Kirjaine: Kirjutin ystäväle pitkän...

...häi sanelou omis uudizis.

Täs ollah kai sinun...

Pieni lapsi: Täl naizel on kaksi...

Perehes ei ole...

...ei vie ole hambahii.

Tuatto kerdoi omas...

Laškus: ...periä köyhtyi.

Pagizemmo hänen...

Ei tävvy vai...

Murgin: Tule...

...oli keitetty kalarokku.

...jälles kaikin lähtieth ruadoh.

Tänäpäi en syönnyh...

23. Pane verbit imperfektah.

Egläi myö (lestie) laukat. Kuibo häi (ruohtie) tulla vie kerran.

Vaste ehtäl minä (pyhkie) pölyt. Muamo (riiččie) vahnan pajjan.

Konzu sinä (luadie) tämän laučan. Tyttö (nyhtie) kai nädzät.

Odva työ (ehtie) junah. Lapsi (hyppie) kogo ehtän.

Tytär (kuorie) kartohkat ildazekse. Kaiken ijän ukko akkua (moittie).

24. Pane sanat pädeväh muodoh.

Hänel ijäs ei olluh (oza) _____.

Joga (päivy) _____ minä menen yliopistoh.

(Käitöi) _____ ristikanzal on vaigei eliä.

Ajammo kodih (tulii n'edäli) _____.

(Tämä linnu) _____ eletäh minun omat.

Oravu peitui (kolo) _____.

Meijän (joukko) _____ on 20 (opastui) _____.

Tänäpäi muamo on (hyvä mieli) _____.

Puus jo ei ole ni (yksi lehti) _____.

(Vihmu) _____ jälles pihal on äjy (luhtu) _____.

Kodih tulles pidäy ostua (maido, liha, leiby) _____.

Buabo eläy (kylä) _____

Tuatto nosti (kyly) _____ järven (randu) _____.

Hänel on (mustu silmy) _____.

Tytöl on (pitky tukku) _____.

Hätken ei olluh (moine hyvä siä) _____.
 Milbo sinä elätät (piä)? _____.
 En suvaiče (magei) _____
 Hebo juoksi (koivikko) _____.
 Michel ei ole yhty (sormi) _____.
 Mečäs kazvau (erilaine puu) _____.
 Keviäl ainos ečimmö (kyndäi) _____.
 Sizär ruadau (kiändäi) _____
 (Suo) _____ kazvau (guarballo) _____.
 Buabal vedäy (suoni) _____.
 (Nygöine aigu) _____ on jugei eliä.
 Tuo (virites) _____ tuohtu.
 Täh (kyzymys) _____ voi olla kaksi (vastavus)
 _____.
 (Kirjaine) _____ tytär sanou (tervehys) _____ kaikile omile.
 (Uistin) _____ puutui haugi.
 Mečäspäi tulin suappuat (täyzi) _____ (vezi)
 _____.
 Enimät kylän rahvas oldih (keskielokas) _____.
 Minus ymbäri pyörittih (kimaleh) _____.
 (Leikkavus) _____ jälles tuatto virui
 kois 2 n'edälii.
 (Kätkyt) _____ maguau lapsi.
 Muamo liikuttau (kätkyt) _____.
 Velli osti (uuzi pal'l'aine) _____
 Päččih vie jäi äijy (kegäle) _____.

25. Avua salbavomerkit.

1. Egläi myö (ei, ehtie) loppie nennii ruadoloï.
2. Huomenen jälles häi (ajua) Piiterih.
3. Ennevahnas karjalazet (syvvä) enämbi kalua.
4. Tänäpäi työ iče (keittiä) murginan.
5. Enneglästy hyö (ei, valella) kazvoksii.

6. Vastevai myö (nähtä) händy astumas.
7. Mulloi velli (piästä) opastumah yliopistoh.
8. Tuliel nedälil meil (olla) tutkindo.
9. Mennyt kuul (ei, tuhuta).
10. Talvel (pimetä) terväh.
11. Nygöi jo (ei, tuulta).
12. Häi ainos (viärittiä) minuu misgi.
13. Niken eläjes (ei, nuoreta).
14. Lapsi (ei, voija) istuo vaikkani, kogo aijan pagizi.
15. Pahakse mielekse tiedokoneh egläi (mureta).
16. Joga vuottu minä (ajella) sevoittaren luo.
17. Päivil muamo (ruadua).
18. Ehtil buabo (niegluo) bunukoile alazii da sukkii.
19. Vihmua vaste taivas puaksuh (musteta).
20. Mennyt luvendol myö (verrata) suomen da karjalan kielen astevaihteluu.

26. Luaji virkehet annettuloin sanoinke.

1. Kandua, suuret, tuatto, vezi, rengit.
2. Jugei, velli, olla, taba.
3. Pastua, ei, päiväine, lämmittiä.
4. Panna, kogo, egläi, lumi, päivy.
5. Pakkazet, Vieristy, vaste, lujeta.
6. Virkua, olla, älä, vaikkani, nimi.
7. Minä, opastuo, sevoitar, kiändäi.
8. Kirjuttua, jo, lugie, lapsi, da.
9. Painua, se, kilo, lihapala, kaksi.
10. Olla, musto, buabo, nägö, hyvä.
11. Ukko, olla, akku, da, eliä.
12. Eččie, sinä, mi.
13. Kirjuttua, huomei, myö, sanelu.
14. Tuli, perti, vie, palua.
15. Haukkuo, jogahine, koiru, tämä.

SYVÄINDÖ

LUGU 1. Kirjaimikko, konsonantat, vokalit, yhtysvokalit, vokalisobu.	3
LUGU 2. Ken sinä olet? Verbin persounupiättehet, -go – kysymys. Mi tämä on? Mittuine? Min värine? Verbin kieldomuvvot. Kus?	10
LUGU 3. Astevaihtelu. Nominatiivu. Genetiivu. Lugusanat. Minun pereh. Komitatiivu. Hyvittely. Ristikanzan taba. Ristikanzan ulgonägö.	25
LUGU 4. Syväinpaikkusijat (inessiivu, elatiivu, illatiivu). Ulgo-paikkusijat (adessiivu, ablatiivu, allatiivu). Ajonevvot. Kodi ...	44
LUGU 5. Preezensu (myöndö – da kieldomuvvot). Verbilöin vardalot. Aigu. Päivykuri. Vuvvenajat da kuut. Jälletysnumerualat. Nedälin päivät.	62
LUGU 6. Nominoin vardalot. Yksikön partitiivu. Abessiivu. Objektu. Imperatiivu. Syömizet da juomizet.	83
LUGU 7. Translatiivu. Essiivu. Infinitiivat. Verbalisubstantiivat.	114
LUGU 8. Kerduammo (astevaihtelu, nominoin sijamuvvot, preezensu).	122
LUGU 9. Adjektiivoin verdailu. Laukas. Sovat da jallačit. Adverbit. Imperfektu (myöndö – da kieldomuvvot).	137
LUGU 10. Nominoin lugu. Demonstratiivupronominoin taivutus. Monikon partitiivu. Monikon genetiivu. Perfektu. Kerduammo (nominoin lugu da sijamuvvot, preezensu da imperfektu).	156

Учебное издание

Гилоева Наталья Михайловна
Рудакова Светлана Викторовна

**ВВОДНЫЙ КУРС
КАРЕЛЬСКОГО ЯЗЫКА
(ливвиковское наречие)**

Учебное пособие

Редактор О. В. Обарчук
Компьютерная верстка М. А. Тарасюк

В оформлении учебного пособия
использованы рисунки студентки
факультета прибалтийско-
финской филологии и культуры
Киры Ахмеджановой (Карениной)

Подписано в печать 15.07.09. Формат 60x84 1/16.

Бумага офсетная. Печать офсетная.

Уч.-изд.л. 9,0. Тираж 300 экз. Изд. № 186.

Государственное образовательное учреждение
высшего профессионального образования
ПЕТРОЗАВОДСКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ
УНИВЕРСИТЕТ

Отпечатано в типографии Издательства ПетрГУ
195910, Петрозаводск, пр. Ленина, 33

ISBN 978-5-8021-1045-4

9 785802 110454